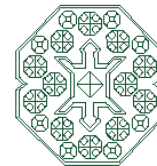

VİDADI MURADOV

AZƏRBAYCAN XALÇALARI

AZERBAIJAN CARPETS / АЗЕРБАЙДЖАНСКИЕ КОВРЫ

Xalça ustası Şərqiyyə Məlikovanın evi
(V. Muradovun anası). Bərdə

The house of weaver Shargiya Melikova,
mother of V. Muradov. Barda

Дом мастерицы-ткачихи Шаргии
Меликовой (матери В. Мурадова). Барда

Azərbaycanın maddi və mənəvi irsinin formalaşmasında Qarabağ böyük rol oynamışdır. Yenilməz qalaları, füsunkar təbiəti, musiqi, xalça, bədii tikmə, zərgərlik, misgərlik, dulmuşluq və digər sənət növləri ilə tanınan Qarabağ, dünya mədəni irsinə öz töhfələri ilə zənginləşdirmişdir.

Qarabağda mövcud olan çoxsaylı sənət növlərindən aparıcı yeri xalça sənəti tutmuşdur. Qara, boz, çal, qumral rəngli yunun bolluğu və boyaq xassəli zəngin bitki örtüyü mənbələri və istedadlı toxucu qüvvəsinin olması Qarabağın ənənəvi bədii xalça məktəbi kimi formalaşmasına səbəb olmuşdur.

conquered by the Kara-koyunlu and Ak-koyunlu tribes in the XV century.

The Safavid rulers created the Garabagh province with the capital in Ganja; and in the XVII-XVIII centuries this land was disintegrated in the Garabagh and Ganja khanates. In 1805 the Garabagh khanate was joined to the Russian Empire; and in 1822, after khanates were abolished, it was renamed the Garabagh province.

Garabag has played an important role in the development of material and spiritual culture of Azerbaijan. Garabag, well-known for its majestic architectural buildings, rich flora and fauna, magnificent music, wonderful carpets, jeweller's art, ceramics, and copper works, has considerably enriched the world culture.

Xalça ustası Şərqiyyə Məlikova
(V. Muradovun anası). Bərdə

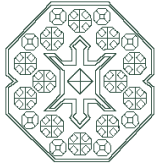
The weaver Shargiya Melikova, mother of
V. Muradov. Barda

Мастерица-ткачиха Шаргия Меликова
(мать В. Мурадова). Барда

ханство вошло в состав Российской империи, а в 1822 году, после упразднения ханств, было переименовано в Гарабахскую провинцию.

Гарабах сыграл важную роль в формировании материальной и духовной культуры Азербайджана. Гарабах, известный величественными архитектурными памятниками, богатой флорой и фауной, роскошной музыкой, великолепными коврами, ювелирным, гончарным и медницким ремеслами, значительно обогатил мировую культуру.

Среди местных ремесел особо выделялось ковроткачество. Обилие шерсти, богатая растительность и наличие умелых ткачей способствовали формированию здесь школы ковроткачества. Гарабахские ковры зна-

Xurcun. Qarabağ. XX əsrin əvvəli
Khuṛjun. Garabagh. Early XX century
Хурджун. Гарабах. Начало XX века

Qarabağ xalçalarını digər məktəblərdən bədii və texnoloji baxımdan fərqləndirən bir çox cəhətlər vardır. Bunlardan birincisi Qarabağa məxsus təbii boyaq maddələrinin xalçaya verdiyi parlaqlıq, şux rəng palitrasıdır.

Azərbaycanda olan 1500 növ boyaq bitkisinin əksəriyyəti Qarabağda olmuş, ənənəvi olaraq bu ərazidə toxunan xalçaların ipliklərinin boyanmasında yerli boyalardan istifadə edilmişdir.

Qarabağ sənətkarları yaratdıqları xalçalarda onları əhatə edən mənzərəni, yaşıl çəmənləri, tər çiçəkləri, qönçələri xüsusi duyumla canlandırır və qısa zaman ərzində öz məhsullarını istehlakçının tələbinə uyğun olaraq bədii və rəng həlli baxımdan təkmilləşdirməyi bacarırdı-

Among local handicrafts, carpet weaving was highly remarkable. Abundant wool supplies, rich vegetation and skilful weavers promoted the development of local carpet school. Garabagh carpets considerably differ from products of other schools.

One of the main features of local carpets is their color palette obtained from Garabagh plant dyes which add to the yarn brightness, vividness and freshness. From 1500 dye plants of Azerbaijan most of them grows in Garabagh, so the local raw material was traditionally used in yarn dyeing.

The fertile nature of the land stimulated people's creativity. Skilful weavers borrowed ideas from the Garabagh landscape, creating picturesque ornaments. Each carpet created here reflected the high culture of Garabagh craftsmen, their talents and skills.

чительно отличаются от изделий иных школ.

Одной из основных особенностей здешних ковров является их цветовая палитра, получаемая из натуральных красителей, которые придают пряже яркость, сочность, живость и свежесть. Из 1500 красильных растений Азербайджана большая часть произрастает именно в Гарабахе, поэтому традиционно при окраске пряжи здесь использовалось местное сырье.

Благодатная природа края располагала к творчеству: умелые мастера-ковроткачи черпали идеи из самой природы Гарабаха, создавая живописные орнаменты. Каждый созданный здесь ковер отражал высокую культуру гарабахских мастеров, их талант и умения.

О высоком развитии ковроткачества в Гарабахе свидетельству-

Barda türbəsi (Müşəbə qalası). XIV əsr
The Mushəbə Galasy Shrine. XIV century. Barda
Гробница "Нушаба Галасы". XIV век. Барда

lar. Bu ərazidə toxunan hər bir xalça Qarabağ sənətkarlarının yüksək mədəniyyətinin, zəngin təxəyyülünün və bədii istedadının bariz nümunəsidir.

Xalçaçılığın Qarabağda ən yüksək inkişaf mərhələsinə çatması barədə bir çox tarixi mənbələrdə məlumatlar vardır. Bunlardan X əsr ərəb müəllifi Əl-Müqəddəsi qədim Bərdə şəhərinin bazarlarında rast gəldiyi Qarabağ xalçalarını "... misli-bərabəri olmayan" əl işləri adlandırmışdır. Dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvi (XII əsr) isə "İsgəndərnamə" poemasında İsgəndərin Bərdə hökmdarı Nüşabənin sarayında olduğu zaman sarayın nəfis xalçalarla bəzədildiyini xüsusi qeyd etmişdir.

XIX əsrdə Qarabağın əksər məntəqələrində, o cümlədən Şuşa şəhərində toxunan xalçalar əmtəə məhsulu xüsusiyyəti daşıyırdı. Şuşa tacirləri əsas ticarət əlaqələrini birbaşa Rusiya, Avropa və Asiya ölkə-

Various historical sources evidence a high development of carpet weaving in Garabagh. The Arabian traveller Al-Mugaddasi who visited the market of Barda in the X century admired Garabagh carpets, calling them "invaluable handwork creations". The great Azerbaijan poet Nizami Ganjevi (XII) described in his poem "Iskender-name" the beauty and richness of a palace decorated by magnificent carpets.

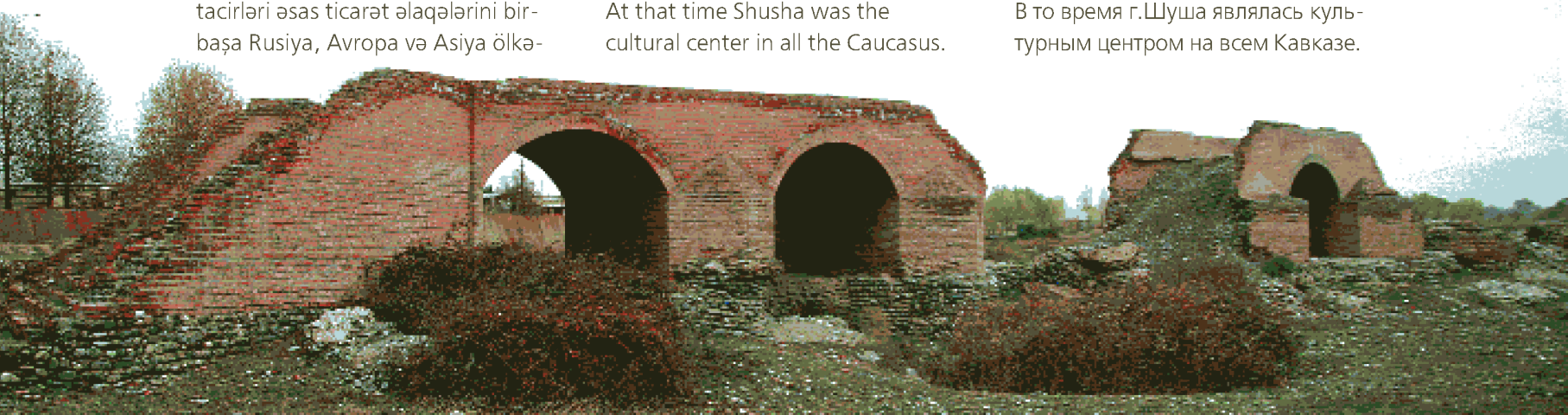
In the XIX century, in most of settlements of Garabagh and Ganja, carpet weaving became important income items. Shusha merchants developed direct trading with Russia, Europe and Asia. According to statistical data, commodity circulation in 1885-1887 made 30 thousand Russian roubles, and by 1890 this figure increased up to 200 thousand roubles.

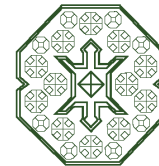
At that time Shusha was the cultural center in all the Caucasus.

ют различные исторические источники. Арабский путешественник Аль-Мугаддаси, посетивший в X веке рынок Барды, восхищался гарабахскими коврами, называя их «бесценными творениями ручной работы». Великий азербайджанский поэт Низами Гянджеви (XII в) в своей поэме «Искендер-намэ» отмечал красоту и богатство убранства дворца, украшенного великолепными коврами.

В XIX в. в большинстве населенных пунктов Гарабаха, а также в Гяндже, ковроткачество стало важной статьей дохода. Шушинские купцы налаживали прямые торговые связи с Россией, Европой и Азией. Согласно статистическим данным, товарооборот в 1885-1887 гг. составил 30 тысяч рублей, а уже к 1890 году эта цифра возросла до 200 тысяч рублей.

В то время г.Шуша являлась культурным центром на всем Кавказе.

241

ləri ilə qurmuşlar. Statistik mənbələrə görə 1885 - 1887-ci illərdə Şuşanın xalça istehsalından gəliri 30 min rubl olmuşsa, 1890-cı illərdə bu gəlir artıq 200 min rubla çatmışdır.

Öz dövrünə görə Şuşa şəhəri bütün Qafqaza zövq baxımından örnək olmuşdur. 1880 - 1890-cı illərdə burada ən peşəkar ustalar çalışmışlar. Onların çeşnilərə verdikləri adlar da naxışlarına uyğun şərti mənə daşımışdır. Məsələn, "maşın", "podnos", "bulud", "muncuq", "gül-yaylıq", "ləmpə", "Minaxanım" və s.

Qarabağ məktəbində XIX əsrdə toxunan xalçalar şərti olaraq iki bölgəyə dağlıq və aran bölgələrinə bölünmüşdür. Dağlıq bölgədə xalça istehsalında Şuşa şəhəri, Daşbulaq, Dovşanlı, Gorus, Malıbəyli, Çanaqçı, Tuğ, Tağlar, Hadrud, Qubadlı, Xanlıq və s. kəndlər əsas rol oynayırdı.

Aran rayonlarından isə Cəbrayıl, Ağdam, Bərdə, Ağcabədi, Beyləqan, Tərtər və Füzuli əraziləri xalça istehsalında əsas yer tutmuşlar. Qarabağ məktəbinə azərbaycanlıların yığcam halda yaşadıqları və

In 1880-1890 the best weavers worked here. They created such patterns as "machine", "tray", "cloud", "beads", "ceiling", "Minaxanim" etc. names of which reflect their artistic content.

In the XIX century the Garabagh weaving zone was subdivided by scholars in mountain and lowland ones. Among mountain centres, most prominent were Shusha, Dashbulag, Dovshanly, Gorus, Malybeyli, Chanagchy, Tugh, Taglar, Gadrud, Gubadly, Khanlyg etc.; among lowland settlements - Jebrail, Agdam, Barda, Agjabedi, Beylagan, Terter and Fizuli.

One of the most old weaving settlements of Garabagh were Daralayaz, Basarkechar and Zangezur, nowadays occupied by Armenian military forces.

The Zangezur weaving zone covers Garakilsa, Gafan and Gorus. In turn, Garakilsa includes the village

At çulu. Qarabağ. XIX əsr
Horsecloth. Garabagh. XIX century
Попона. Гарабах. XIX век

С 1880-1890 гг. здесь трудились лучшие мастера. Они создали такие узоры, как «машина», «поднос», «облако», «бисер», «потолок», «Минаханум» и пр., названия которых отражают их художественное содержание.

В XIX веке гарабахская ткацкая зона условно подразделялась на горную и низменную. Среди горных центров особенно выделялись Шуша, Дашбулаг, Довшанлы, Гёрус, Малыбейли, Чанагчы, Туг, Таглар, Гадруд, Губадлы, Ханлыг и пр., а среди

hazırda Ermənistan ərazisində olan tarixi xalçaçılıq məntəqələri - Dərələyəz, Basarkeçər, Zəngəzur da daxildir.

Dərələyəz və Basarkeçər toxuculuq rayonları - Sevan (Göyçə) gölünün cənubi-şərqində yerləşir.

Füzuli rayonundan mənzərə
A landscape of the Fizuli district
Панорама Физулинского района

of Brnakod; Gafan - the village of Okhchi-chay; and Gorus - villages of Khidzores, Dyg and Gyorus.

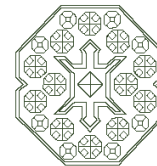
The Garabagh carpet school has developed over 35 designs. Garabagh carpets, distinguished with its high durability, have rich color palette. Their compositions consist of broken lines and curves, medallions, small and large motives, and frequent geometric patterns.

низменных - Джебраил, Агдам, Барда, Агджабеди, Бейлаган, Тертер и Физули.

Одними из древнейших ковроткацких поселков Гарабаха являлись Даралайаз, Басаркечяр и Зангезур, находящиеся ныне под армянской оккупацией.

Зангезурская ткацкая зона охватывает населенные пункты Гаракилься, Гафан и Гёрус. В свою

Zəngəzur xalça istehsalı mərkəzinə Qarakilsə, Qafan, Gorus toxuculuq məntəqələri daxildir. Qarakilsə toxuculuq məntəqəsinə Brnakod, Qafanda Oxçı-çay, Gorus toxuculuq məntəqəsinə isə Xidzores, Diğ kəndləri və Gorus şəhərinin istehsal etdikləri xalçalar daxildir.

Qarabağ məktəbində toxunan 35-dən artıq orijinal xalça çeşnilərində min illər boyu formalaşmış bədii ənənələr qorunub saxlanılır. Kontrast rənglərin bir xalı üzərində şux ahəngdə toplanmış əlvan palitrası, sınıq, bəzən də əyri xətlərlə işlənmiş göllərin, irili-xırdalı elementlərin, realist süjetlərin, bəzən də ənənəvi olaraq abstrakt həndəsi işarələrin interpre-

Kənd həyatı. Lərik
Rural life. Lərik
Деревенский быт. Лерик

Large-sized carpets were traditionally woven for the adorning of khan palaces. For example, Garabagh khaly had 2x5-7 khan arshins (1 khan arshin = 1,5 m.), the paired carpets "kanare" were 1x5-7 khan arshins, while the set "dast-khalyghaba" consisted of 5 upper (kal-lei) and lower (payandaz) carpets.

Cecim və zillərdən məişətdə geniş istifadə edilir

Jejim and zili are widely used in household

Джеджим и зили широко используются в быту

Sürü otlaqda. Qarabağ
Sheep watering. Garabagh
На водопое. Гарабах

tasiyası nəticəsində yaranmış xalçalar davamlılığı ilə də seçilir.

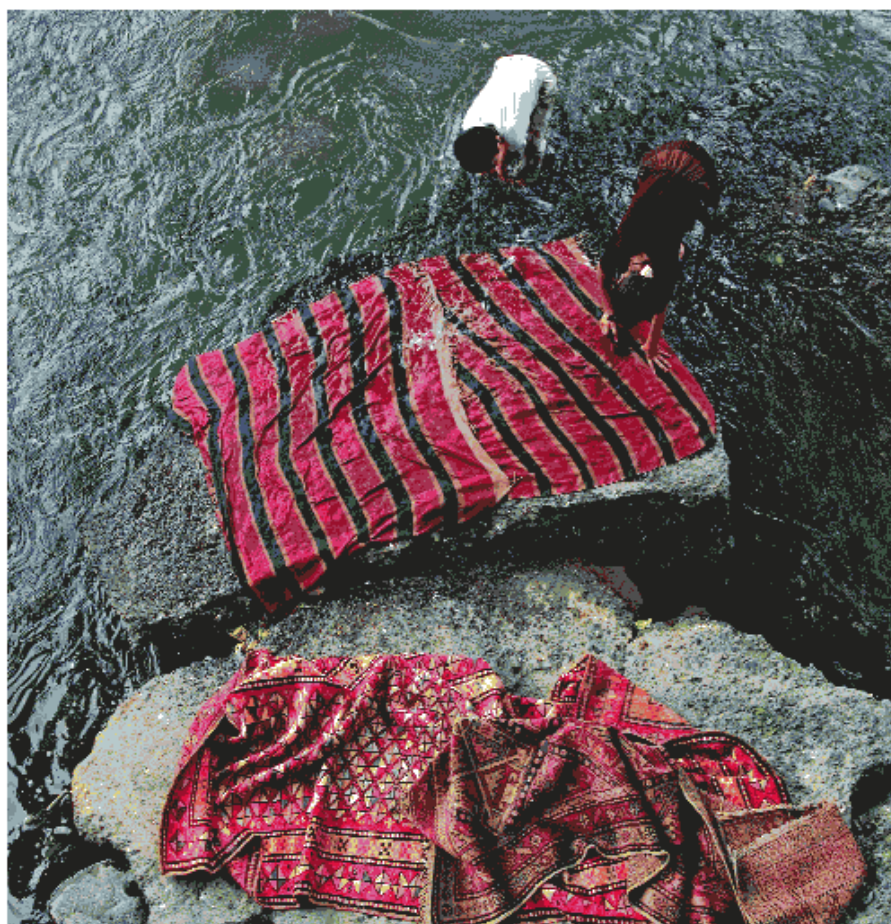
Bir qayda olaraq bu ərazidə xanlıqlara məxsus böyük sarayların, iri malikanələrin bəzədilməsi üçün böyük ölçülü xalılar da toxunmuşdur. Məhz bu ənənənin parlaq nümunəsi kimi eni 2 və uzunluğu 5-7 xan arşını (xan arşını Şuşada 1,5 arşına bərabər sayılırdı) olan "xalı", eni 1 və uzunluğu 5-7 xan arşını olan bir cüt "kənərə", "başlıq" (kəlle) və "ayaqlıq" (payəndaz) kimi 5 hissədən ibarət "dəst xəli gəbə" dəstləri

These carpet sets were mainly patterned with the most popular ornaments "Lampa", "Godja", "Balyg", "Buynuz", "Bulud", "Achma yumma".

Sometimes, the names of carpets were originated from their sizes. For example, "gaba" has an average size between khaly (large carpet) and kanare (runner); "takht usut" a carpet of 3x1 khan arshins used to cover walls or ottomans; "khaly balasy" a carpet of 4x1 khan arshins etc.

очередь, Гаракилься включает в себя село Брнакод, Гафан село Охчи чай, а Гёрус деревни Хидзорес, Дыг и, собственно, сам город Гёрус.

Гарабахской школе принадлежат свыше 35 орнаментальных композиций. Гарабахские ковры, отличающиеся большой прочностью, имеют богатую цветовую палитру, а их композиции состоят из ломаных и кривых линий, медальонов, мелких и крупных элементов, и частых геометрических орнаментов.

Ковры больших размеров традиционно ткались для украшения огромных ханских дворцов. Примером этого являются гарабахские халы шириной в 2 и длиной 5-7 ханских аршин (1 ханский аршин — 1,5 м.), парные ковры «кянаре» шириной 1 и длиной 5-7 ханских аршин, комплект «даст халы габә», состоящий из пяти верхних (кялле) и нижних (паяндаз) ковров. При создании этих ковровых комплектов использовались, в основном, широко известные орнаменты «Лямпя», «Годжа», «Балыг», «Буйнуз», «Булуд», «Ачма юмма».

Palazın çayda yuyulması.
Piran kendi. Lenkeran

Palas washed in a river.
Village of Piran. Lenkoran

Мытье паласа в реке.
Село Пиран. Ленкорань

Qarabağ məktəbində yaranmışdır. Bu dəstlərin toxunmasında əsasən "Ləmpə", "Qoca", "Balıq", "Buynuz", "Bulud", "Açma yumma" kimi geniş yayılmış çeşnilərdən istifadə edilmişdir. Bəzən Qarabağ sənətkarlarının toxuduqları xalçalara verdikləri ənə nəvi adlar onların ölçülərini müəyyən edirdi. Məsələn, "gəbə" xalı və kənarə arasındakı ölçüdə olan bir xalça, "taxtüstü" 3x1 xan arşını ölçülü divar ya taxt üçün nəzərdə tutulan xalça, "xalı balası" 4x1 xan arşını ölçüsündə xalça və s.

Adı dillər əzbəri olmuş "Şabalıd buta", "Bərdə", "Xantirmə", "Çələbi", "Qasımuşağı", "Muğan", "Malibəyli", "Ləmbəran", "Bəhmənli", "Qubadlı", "Qarabağ", "Bulud", "Xanlıq", "Açma yumma" və digər ornamental xalçalarda onu yaradan xalqın mədəniyyəti, fitri istedadı əks etdirilmişdir.

Qarabağ əhalisi təkcə yun toxucu luğu sahəsində deyil, həm də ipək toxuculuğu sahəsində şöhrət qazanmışdır. Burada ipəkçilik

The world famous carpets "Shabalyd buta", "Barda", "Khantirma", "Chelebi", "Gasyushagy", "Mugan", "Malybeyli", "Lemberan", "Bahmanli", "Gubadly", "Garabagh", "Bulud", "Khanlyg", "Achma yumma" demonstrate the high culture of Azerbaijan people, its talent and skills.

Cedim. Qarabağ. XIX əsrin sonu
Jedim. Garabagh. Late XIX century
Джедим. Гарабах. Конец XIX века

Иногда названия ковров происходят от их размеров. Например, «габа» нечто среднее между халы (широкий ковер) и кянаре (ковровая дорожка); «тахт усту»

246

tarixən Şuşa və Cəbrayıl qəzalərində mərkəzləşmişdir. Qarabağ məktəbində tarixən yun ilə birgə ipəkdən də əla növ xalçalar istehsal olunmuşdur. İpək xalçalar əsasən mötəbər şəxslər, zadəganlar üçün

The Garabagh population was famous not only for weaving woolen products, but also the skilful use of silk. Traditional points of silkworm breeding were Shusha and Jebrail. The Garabagh school

ковер размером 3х1 ханских аршина, покрывающий стену или тахту; «халы баласы» - ковер размером 4х1 ханских аршина и пр.

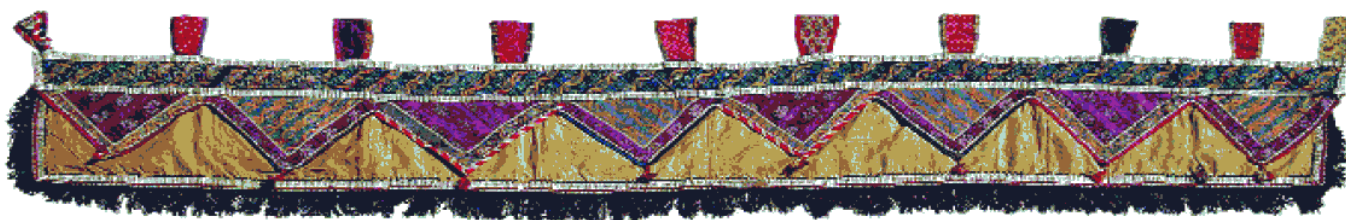
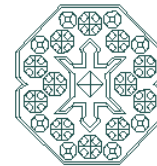
Всемирно известные ковры «Шабальд бута», «Барда», «Хантирмя», «Челяби», «Гасым-ушагы», «Мугань», «Малыбейли», «Лемберан», «Бахмянли», «Губадлы», «Гарабах», «Булуд», «Ханлыг», «Ачма-юмма» отражают высокую культуру азербайджанского народа, его талант и умения.

Жители Гарабаха прославились не только ткачеством шерстяных изделий, но и умелым использованием шелка. Традиционными центрами шелководства были Шуша и Джебраил. Гарабахская школа создавала великолепные ковры из шерсти и шелка. Шелковые ковры ткались на заказ для аристократов, либо экспортировались.

Всемирную славу Гарабаху также снискали широко используемые в хозяйстве безворсовые ковры - палас, джеджим, лады, килим, зили, варни, а также ковровые изделия - хурджун и хейбя (переметная сума) мафраш (ковровый сундук), чанта (сума), чул (попона), йахар-усту (надсдельник), лями-габагы (украше-

Qarabağ xalçaları. Qızanlı kəndi. Ağdam
Garabagh carpets. Village of Qızanlı. Ağdam
Гарабахские ковры. Село Кизанлы. Агдам

Gerdək başı (qurama).
Qarabağ. XIX əsrin sonu

Decoration for curtain (application).
Garabagh. Late XIX century

Украшение для занавеси (аппликация).
Гарабах. Конец XIX века

sifarişlə və ya ixrac məqsədilə toxuyurdular.

Xovsuz xalçalardan cecim və ladılar yalnız yer hanasında toxunulardı. Məişətdə geniş istifadə edilən palaz, cecim, ladi, kilim, zili, vərnə xovsuz xalça nümunələri və saysız xurcun, məfrəş, çanta, çul, heybə, yəhərüstü, ləmiqabağı, xaral və s. xalça məmulatları ilə Qarabağ bütün dünyada tanınmışdır. Bərdə şəhərindən 30 km. aralıda yerləşən Ləmbərandə toxunan "həmyan", "saya cecim", Ağcabədi və Xəlfə-rəddin kəndlərində "obagəzər" adlı ipək cecimlər, Bərdə və Cəbrayılada istehsal edilən vərnilər bütün Qafqazda məşhur olmuşdur.

Qarabağ sənətkarları zərurətdən asılı olaraq keçə istehsalı ilə də məşğul olmuşlar. Keçədən hazırlanan tərlək (yəhər içliyi), yapıncı və s. Qarabağda geniş istifadə olunmuşdur.

Azərbaycanın cənub-şərqində yerləşən Lənkəran bölgəsinin toxuculuq əraziləri də xalçaların texnoloji toxunma üsullarına, bədii tərtibatına görə Qarabağ xalça

created magnificent carpets of wool and silks. Silk carpets were woven both to order for aristocrats and for export.

The world recognition of Garabagh was also won with flatwoven carpets widely used in household - palas, jejim, ladi, kilim, zili, varni, as well as carpet products - khurjun and heyba (saddle-bags), mafrash (carpet chest), chanta (bag), chul (horsecloth), yekhar-ustu (saddle-cloth), lami-gabagy (curtain for niche), kharal (sack), etc. Flatwoven jejim and ladi were woven only on horizontal looms.

The Lemberan silk jejims of "khamyan" and "saya jejim", the Agjabedi and Khalfaraddin silk "obagezar" jejim, and the Barda and Jebrail varni were known in the whole Caucasus. Garabagh weavers also made felt. Felt mats were widely popular in Garabagh.

ние для ниши), харал (мешок) и др. Безворсовые ковры джеджи-мы и лады ткались исключительно на горизонтальных станках.

Создаваемые в Лемберани шелковые джеджи-мы «хамйан», «сайа джеджим», агжабединские и халфарадинские шелковые джеджи-мы «обагезар», а также варни, ткущиеся в Барде и Джебраиле, были известны на всем Кавказе.

Гарабахские мастера также производили войлок. Войлочные ковры были широко распространены в Гарабахе.

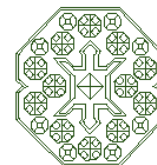
Ленкорань, являющаяся ковроткацким центром юго-восточного Азербайджана, также продолжает технологические и художественные традиции гарабахской ковровой школы. Ковры, сотканные в Ленкоране, Лерике и

Məfrəş. Qarabağ. XIX əsrin sonu
Mafrash. Garabagh. Late XIX century
Мафраш. Гарабах. Конец XIX века

Hasir toxunusunda istifada edilen qamışlar
Reed used in mat making
Камыши, используемые при плетении циновки

məktəbi ənənələrini davam etdirirlər. Lənkəran, Lerik, Yardımlı rayonlarında toxunan xalçalar yunun keyfiyyəti, rəng həlli, toxunma üsulu, xalçaların bədii quruluşu, hətta ölçülərinə görə digər toxuculuq məktəblərindən seçilir. Bu ərazidə istehsal edilən ən geniş yayılmış cecim və ladi xovsuz xalçalarından bu gün də təsərrüfatda geniş istifadə edilir. Qamışdan hazırlanan həsirlər də ənənəvi olaraq yer xanasında sadə keçirtmə üsulu ilə toxunurlar.

Bu gün Masallının Musaküçə və digər kəndlərində hər bir evdə həsir toxunur. Qamışdan hazırlanan zənbil, papaq və s. məmulatlardan təsərrüfatda geniş istifadə edilir. Yun, xalça, qamışdan hörülmüş həsir və s. hazır məhsulların çeşidli növləri bazarlarda öz alıcılarının zövqünü oxşayır.

Qarabağ xalça məktəbində toxunan naxışların hər biri uzun illərin sınağından keçərək, xalqın həyat tərzini, milli təfəkkürü ilə bağlı dərin mənə, fəlsəfi anlam kəsb edirlər.

Lenkoran, the weaving center of the south-east of Azerbaijan, also continues technological and artistic traditions of the Garabagh carpet school. Carpets woven in Lenkoran, Lerik, and Yardymly highly differ from products of other schools in their quality of wool, color palette, designs, weaving techniques, and sizes.

Toxunulmuş hazır həsir
A finished mat
Готовая сплетенная циновка

Ярдымлы, значительно отличаются от изделий других школ качеством шерсти, цветовой палитрой, художественной композицией, техникой ткачества, а также размерами.

"Vərni" xalçasında toxunan "S" bəzək elementi el arasında əjdaha adlanıb suyu, paklığı, bolluğu, "Buynuz" xalçasında rast gəldiyimiz "buynuz" motivi gücü, qüdrəti, yenilməzliyi, "Malıbəyli" xalçasında toxunulan "bulud" elementi səmavi ali təbəqəni, "svastika" isə od, torpaq, su, hava kimi dörd ünsürün vəhdətini ifadə edir. Sonsuz sayda və müxtəlif bədii quruluşlarda, realistik üslubda toxunan çiçəklər, budaqlar, ləçəklər, qönçələr isə ülvə hissləri, paklığı təmsil edir.

Ermənistanın Azərbaycan Respublikasına hərbi təcavüzü nəticəsində Azərbaycan ərazisinin Qarabağ və onun ətraf rayonları daxil olmaqla 1992-ci ildən etibarən 20 faiz torpaqları zəbt edilmişdir. Azərbaycan xalqının əsrlər boyu yaratmış olduğu sonsuz sayda tarixi və arxeoloji abidələr dağıdılmış, xalqımıza məxsus milli sərvət qarət edilmişdir. Talan edilmiş milli dəyərlərimiz sırasında olan xalçalaramız saxtalaşdırılaraq, işğalçı xalqın

Yun bazarı. Lənkəran şəhəri
Wool market. Lenkoran
Рынок шерсти. Ленкорань

Local flatwoven jejim and ladi are widely used in household until now.

В хозяйстве и ныне широко используются производимые здесь безворсовые ковры джеджи и лады.

sənət abidələri kimi sərgilərdə, hərərlərdə dünya ictimaiyyətinə təqdim olunur. Xalça mədəniyyətinə, bu sənətin bədii və texnoloji ənənələrinə malik olmayan xalqın təhrif olunmuş dəlilləri, dünyada tanınan Azərbaycan xalçalarının məhz onu yaradanlara məxsus olduğu faktını heç zaman inkar edə bilməz.

Qarabağda xalça sənəti ənənəsi bu gün də davam edir. Qanındakı türklük şücaəti, ölümün gözüne dik baxmaq cəsarəti, öz yurduna bağlılıq qarabağlıların şərə, musiqiyə, muğamlara və xalçaya olan qədirbilən münasibətilə eyni yüksəklikdə tutulur. Bu diyarda böyüyən yeniyetmələrin əsrlər ötsə belə milli sərvətlərinə sahib çıxmaları üçün Qarabağ ziyalıları tərəfindən az iş görülmür. Bərdə şəhəri 6 saylı orta məktəbində yaradılmış tarix-diyarşünaslıq muzeyindəki vətənpərvər X.Ələkbərovun hazırladığı VII-IX əsrlərdə Bərdə şəhərinin maketi və

Reed mats are traditionally woven on horizontal looms in technique of plain weave. In the Masally villages, in particular Musakucha, mats are produced until now. Baskets, hats, and other products of reed are widely used in household.

Carpets, wool, mats and other items are highly demanded in the market.

Every pattern of Garabagh carpets has its deep philosophical meaning and reflects a way of life and outlook of the people.

For example, the S-shaped motive in the "Varni" carpet called "dragon" symbolizes water, purity and abundance; the horn-motive of the "Buynuz" carpet means strength, power and impregnability; the "bulud" (cloud) pattern in the "Malibeyli" carpet represents a heavenly image, and swastika is the symbol of four elements - fire,

Циновки традиционно плетутся на горизонтальных станках путем простого продевания камыша. В масаллинских деревнях, в особенности в Мусакуча, и ныне плетутся циновки. В обиходе широко используются плетеные корзины, шляпы и пр. изделия из камыша.

Ковры, шерсть, циновки и другие разновидности готовых изделий пользуются спросом на рынке.

Каждый орнамент гарабахской ковровой школы имеет глубокий философский смысл и отражает образ жизни и мышление народа.

Например, используемый в композиции ковра «Варни» орнамент в виде буквы «S», прозванный в народе драконом, символизирует воду, чистоту и изобилие; орнамент ковра «Буйнуз» (рог) символизирует силу, могущество и несокрушимость; орнамент «булуд» (облако) на ковре «Малыбейли» отражает небесный образ, а свастика является символом четырех стихий - огня, земли, воды и воздуха. Многочисленные элементы в виде стилизованных цветков, веток, лепестков и бутонов символизируют чистоту и непорочность.

Məfrəş. Qarabağ. XX əsrin əvvəli

Mafrash (woven chest). Garabagh. Early XX century

Мафраш. Гарабах. Начало XX века

Duz torbasi. Qarabağ. XIX əsr
Sack for salt. Garabagh. XIX century
Мешок для соли. Гарабах. XIX век

Həsir toxunulması.
Musaküçə kəndi. Masallı rayonu

Making a mat.
Village of Musakucheh. Massaly district

Плетение циновки.
Село Мусакюче. Масаллинский район

earth, water, and air. Numerous elements in the shape of stylized blossoms, branches, petals and buds symbolize purity and immacularity.

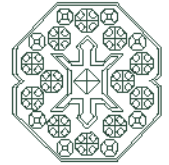
Today, as a result of the armed conflict which began in 1992, Garabagh and neighboring districts have been occupied by the Armenian military forces. The Azerbaijan population was expelled from this territory, and local monuments of the Azerbaijan culture were destroyed and plundered. But despite it, the Garabagh intellectuals do their best that the young generation could keep the traditions. The museum of local lore and history, created at the No.6 Secondary School of Barda, displays the breadboard of the old Barda of the VII-IX centuries, ancient ceramics and copper items,

Xurcun. Qarabağ. XIX əsr
Khurjun. Garabagh. XIX century
Хурджун. Гарабах. XIX век

Сегодня, в результате вооруженного конфликта, начавшегося в 1992 году, Гарабах и близлежащие районы оккупированы армянскими военными формированиями. С этой территории изгнано азербайджанское население, разрушаются и расхищаются памятники азербайджанской культуры. Но несмотря на это, гарабахская интеллигенция делает все для того, чтобы молодое поколение смогло сохранить

6 sayılı Bərdə şəhər məktəbinin tarix-diyarşünaslıq muzeyinin ekspozisiyası

The display of the Museum of History and Local Lore. The No.6 Secondary School in Barda

Экспозиция историко-краеведческого музея школы № 6. Барда

toplanılmış er.əv.dövlərə aid çeşidli dulusçuluq nümunələri, toxuculuq alətləri, orta əsr mis qabları, çəki daşları, xalça məmulatları, milli geyimlər və s. Azərbaycanın əvəzsiz milli sərvətidir. Bu xəzinənin nəfis eksponatlarla daha da zənginləşməsində əslən bu torpaqdan olan V.Muradovun da əməyi az deyil.

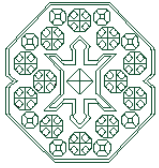
Qarabağın "Açma-yumma" xalçası kəndli həyatında. Səhləb kəndi. Tər-Tər rayonu

A Garabagh "Achma-yumma" carpet in the yard of a peasant. Village of Sahlab. Ter-Ter district

Гарабахский ковер «Ачма-юмма» во дворе у крестьянина. Село Сахлаб. Тер-Терский район

national clothes, carpet products and other invaluable examples of the cultural heritage of Azerbaijan people. The large aid in collecting the collection was made by the director of "Azer-Ilme" V.Muradov. The Garabagh carpet art continues to be alive, in particular through products of "Azer-Ilme" Ltd. made by Garabagh weavers.

свои традиции. В историко-краеведческом музее, созданном в школе №6 города Барды, собраны и представлены экспонаты, среди которых макет Барды VII-IX вв., древние гончарные изделия, а также медная посуда, национальная одежда, ковровые изделия и другие бесценные экземпляры культурного наследия азербайджанского народа. Большую помощь в создании коллекции также оказал директор «Азер-Илме» В.Муратов. Продолжает жить и гарабахское ковровое искусство, в частности в изделиях «Азер-Илме», сотканных гарабахскими ткачами.

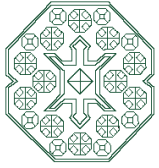

"Ləmpə" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin əvvəli. Yun, 408x116 sm
"Lampa" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Early XIX century. Wool, 408x116 cm
Ковер «Лямпа». Гарабахская школа. Азербайджан. Начало XIX века. Шерсть, 408x116 см

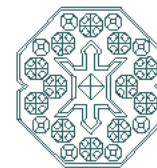

255

"Qarabağ" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin əvvəli. Yun, 228x110 sm
"Garabagh" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Early XIX century. Wool, 228x110 cm
Ковер «Гарабах». Гарабахская школа. Азербайджан. Начало XIX века. Шерсть, 228x110 см

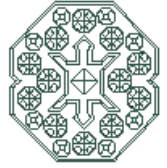
"Xantirmə" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin əvvəli. Yun, 460 x 90 sm
"Khantirmeh" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Early XIX century. Wool, 460x90 cm
Ковер «Хантirme». Гарабахская школа. Азербайджан. Начало XIX века. Шерсть, 460х90 см

"Şabalıd buta" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin sonu. Yun, 228x110 sm
"Shabalıd buta" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Late XIX century. Wool, 228x110 cm
Ковёр «Шабалыт бута». Гарабахская школа. Азербайджан. Конец XIX века. Шерсть, 228x110 см

"Malıbəyli" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. XIX əsr. Yün, 221x129 sm
"Malybeyli" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. XIX century. Wool, 221x129 cm
Ковёр «Малыбейли». Гарабахская школа. Азербайджан. XIX век. Шерсть, 221x129 см

259

"Talış" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin sonu. Yün, 287x125 sm
"Talysh" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Late XIX century. Wool, 287x125 cm
Ковер «Талыш». Гарабахская школа. Азербайджан. Конец XIX века. Шерсть, 287x125 см

"Xanlıq" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin əvvəli. Yün, 206x155 sm.
"Khanlyk" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Early XIX century. Wool, 206x155 cm
Ковер «Ханлык». Гарабахская школа. Азербайджан. Начало XIX века. Шерсть, 206x155 см

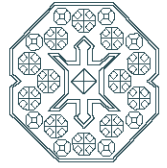
267

"Şabalıd buta" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin əvvəli. Yün, 270x130 sm
"Shabalıd buta" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Early XIX century. Wool, 270x130 cm
Ковёр «Шабалыд бутта». Гарабахская школа. Азербайджан. Начало XIX века. Шерсть, 270x130 см

Sujetli xalça. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. 1926. Yün, 188x140 sm
 Pictorial carpet. Garabagh school. Azerbaijan. 1926. Wool, 188x140 cm
 Сюжетный ковер. Гарабахская школа. Азербайджан. 1926. Шерсть, 188x140 см

"Muğan" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin əvvəli. Yun, 205x125 sm
"Mugan" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Early XIX century. Wool, 205x125 cm
Ковер «Муган». Гарабахская школа. Азербайджан. Начало XIX века. Шерсть, 205x125 см

"Qasımushağı" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. XIX əsr. Yun, 239x162 sm
"Qasymushagy" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. XIX century. Wool, 239x162 cm
Ковер «Гасымушагы». Гарабахская школа. Азербайджан. XIX век. Шерсть, 239x162 см

265

Zili. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin əvvəli. Yun, 218x173 sm
Zili. Garabagh school. Azerbaijan. Early XIX century. Wool, 218x173 cm
Зили. Гарабахская школа. Азербайджан. Начало XIX века. Шерсть, 218x173 см

266

Zili. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin əvvəli. Yün, 200x170 sm
Zili. Garabagh school. Azerbaijan. Early XIX century. Wool, 200x170 cm
Зили. Гарабахская школа. Азербайджан. Начало XIX века. Шерсть, 200x170 см

Naxçıvan xalça məktəbi

Nakhchivan carpet school / Нахчыванская ковровая школа

Babəkin heykəli. Naxçıvan
The monument to Babek. Nakhchivan
Памятник Бабеку. Нахчыван

Gəmiqaya abidəsi üzərindəki bədii təsvirlər.
Ordubad rayonu, Naxçıvan. Er. əv. III-I minilliklər

Rock drawings of Gamigaya. Ordubad district,
Nakhchivan. III-I Millennia B.C.

**Наскальные изображения Гямигая. Ордубад-
ский район, Нахчыван. III-I тысячелетия до н.э.**

The Nakhchivan zone of Azerbaijan is located in the southwest end of the Lesser Caucasus. It is a land of centuries-old history and rich culture. During the Neolith local tribes conducted a settled way of life, were engaged in stock-breeding and handicrafts. In a number of written sources the town of Nakhchivan, the age of which is about 3500 years old, was called variously: in ancient Greek "Nakhsuana", in ancient Persian - "Nahsh", in Arabian - "Nashava" or Akruvan - Nakhchivan - Oguz - "the native land of white wise men".

The famous Turkish traveller Evliya Chelebi who visited Nakhchivan in the XVI-XVII centuries named it "Nakhshijahan", i.e. the most beautiful town of the world.

By its geographic location Nakhchivan in the past was something like the gates through which trading

Нахчыванская зона Азербайджана находится в юго-западной оконечности Малого Кавказа. Это земля с многовековой историей и богатой культурой. Еще в период неолита здешние племена вели оседлый образ жизни, занимались хозяйством и ремеслами. Городу Нахчывану, имеющему возраст около 3500 лет, в ряде первоисточников давалось разное название: на греческом языке «Нахсуана», на древнем пехлевейском (фарсидском) - «Нахш», на арабском - «Нашава» или Акруван - Нахчыван - Огуз - «родина белых мудрецов».

Побывавший в Нахчыване в XVI-XVII веках известный турецкий путешественник Эвлия Челеби называл его «Нахшиджаханом» - «самым красивым городом мира».

По своему географическому местоположению Нахчыван в прошлом был своеобразными воротами, через который проходили торговые пути. Объединяя в древние и средние века Запад и Восток, он получил имя «Врата Востока». Благодаря богатой природе и выгодному географическому положению в Нахчыване еще в древние времена сложились благоприятные условия для широкого развития ковроткачества.

Такие археологические находки, как примитивная глиняная

Azərbaycanın Naxçıvan bölgəsi Kiçik Qafqazın cənub-qərb qurtaracağında yerləşir. Bu ərazi çoxəsrlik tarixə və zəngin mədəniyyətə malik yerdir. Hələ neolit dövründə buranın yerli tayfaları oturaq həyat tərzini keçirərək, təsərrüfat və sənətkarlıqla məşğul olmuşlar. Təxminən 3500 yaşı olan Naxçıvanın adı bir sıra mənbələrə görə müxtəlif şəkildə verilmişdir. Naxçıvan şəhərinin yunan dilində "Naksuana", qədim pəhləvi dilində "Naxç", ərəb dilində "Nəşəva" və ya Akruvan-Naxçıvan-Oğuz "ağ ərənlər vətəni" mənalarda işlənmişdir. XVI-XVII əsrlərdə burada olmuş məşhur türk səyyahı Övliya Çələbi Naxçıvan şəhərini dünyanın ən gözəl şəhəri - "Naxşecahan" adlandırmışdır.

Naxçıvan coğrafi mövqeyinə görə tarixən ticarət yolları üzərində yerləşən keçid olmuşdur. Qədim və

ways went. Uniting the West and the East in ancient and medieval centuries, it was called "Doors of the East". Owing to the rich nature and favourable geographical location, Nakhchivane had favourable conditions for a

прялка и каменное веретено, найденные в месте обитания древнего человека в Кюльтепе (IV-III тысячелетие до н.э.) дока-

Cedim. Naxçıvan. XIX əsrin əvvəli
Jejim. Nakhchivan. Early XIX century
Джеджим. Нахчыван. Начало XIX века

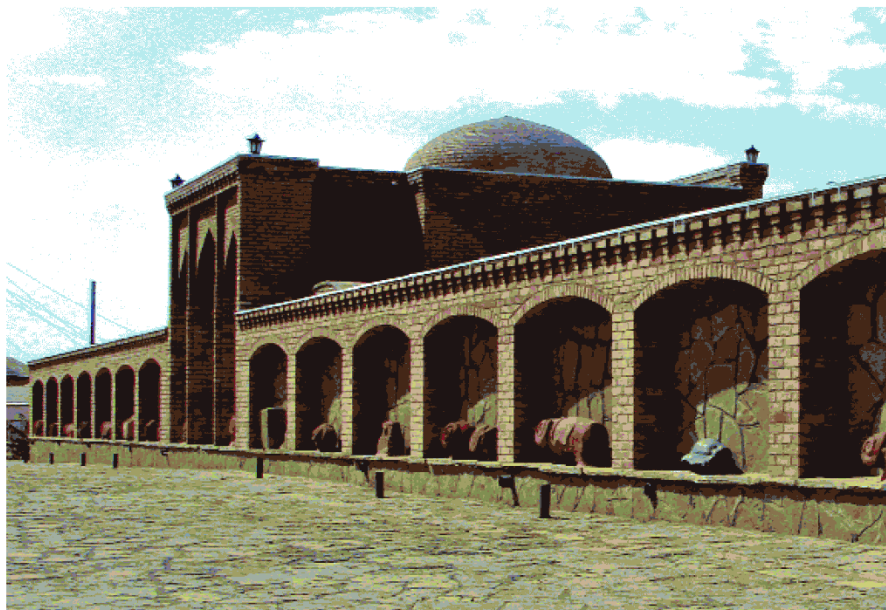

Möminəxatun Türbəsi, Naxçıvan, XII əsr

The Möminəxatun Shrine, Nakhchivan, XII century

Гробница Мөминəхəтун, Нəхчəвəн, XII əсəр

271

orta əsrlərdə Qərb ilə Şərqi birləşdirdiyi üçün "Şərqi qapısı" adını qazanmışdır. Zəngin təbiətə, əlverişli coğrafi şəraitə malik Naxçıvan-da hələ qədim dövrlərdən xalçaçılığın geniş inkişafı üçün münbit şərait olmuşdur. Kültərə qədim yaşayış məskənindən tapılmış (er.əv. IV-III minillik) ibtidai gil cəhrlər və sümükdən hazırlanmış iy ucları kimi arxeoloji materiallar Naxçıvanın Azərbaycanın ən qədim toxuculuq mərkəzlərindən biri olduğunu və burada yaşayan insanların artıq erkən vaxtlardan əyiriciliklə məşğul olduqları faktını sübut edir.

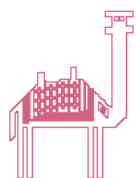
Naxçıvan ərazisində arxeoloji qazıntılar zamanı əldə edilmiş üzərində qırmızı boya izləri olan gil qablar, bitki liflərindən istifadə edilərək toxunması ehtimal edilən kobud tekstil məmulatlarının hazır-

development of carpet weaving during ancient times.

Such archaeological findings as a primitive clay distaff and stone spindle, found in a place of dwellings of ancient men in Kultepe (IV-III millennium B.C.) prove the fact that Nakhchivan was the most ancient centre of Azerbaijan and that since the earliest times people who lived here were engaged in yarn making. Found during archaeological excavations in Azerbaijan, ceramics with the rest of red dye, tools for weaving rough textile products which are supposed to be woven with the use of plant fibres, give grounds to assume that people who lived in this land as early as B.C. knew the art of making dyes and could produce textiles.

Qəbrüstü abidələr. Əcəmi seyrəngahı. Naxçıvan Tombstones. The Ajami alley. Nakhchivan
Надгробные плиты. Аллея Аджэми. Нахчыван

зывают тот факт, что Нахчыван был самым древним центром Азербайджана и что с самых ранних времен жившие здесь люди занимались прядением. Найденные во время археологических раскопок на территории Азербайджана глиняная посуда со следами красной краски, инструменты для изготовления грубых текстильных изделий, которые предположительно ткались с использованием растительных волокон, дают основание предположить, что жившие на этой территории люди еще до нашей эры владели искусством приготовления красок и могли изготавливать ткани.

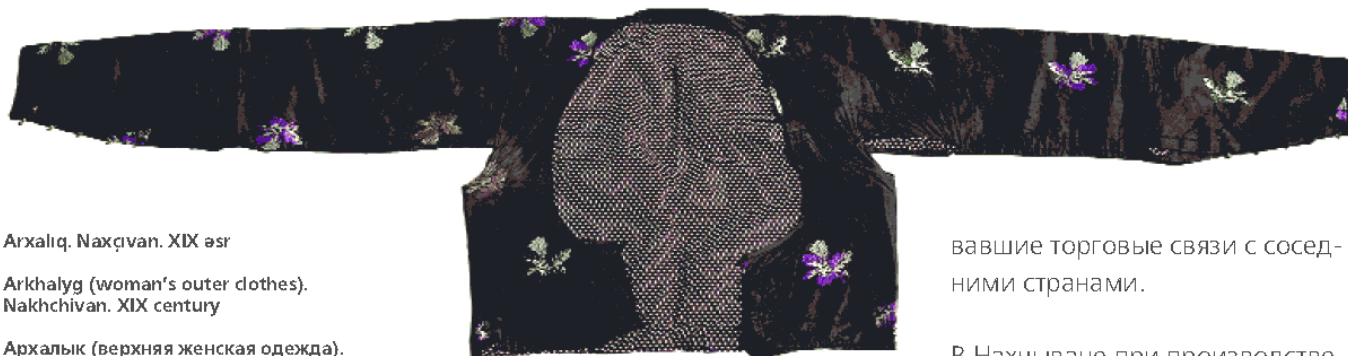
Арабские авторы средних веков в своих рукописях оставили ценную информацию о широком распространении в Нахчыване ковроткачества и о той славе, которую завоевывали производимые здесь ковры. Как показано в произведении второй половины X века (982) «Худуд эль-Алям», Мугань была известна своими паласами и чувалами, Нахчыван, Хой и Салмаз - зили и другими коврами, а Ширван - своими тканями.

Причиной широкого распространения и процветания в Нахчыване искусства ковроткачества были бытовые и эстетические потребности народа. Обычно производимые на этой территории толстые, плотные ворсовые ковры размером от 20 до 30 кв. м, а также безворсовые ковры - войлок, палас, джеджим, килим, шадда, зили, - использовались для покрытия полов в доме, утепления и украшения стен. Ковроткачество было широко распространено в таких регионах Нахчывана, как Шарур, Шахбуз, Ордубад и Джульфа. Немалое влияние на развитие здесь ковроткачества оказали существо-

Qoyun heykəli. Naxçıvan. Orta əsrlər
A statue of ram. Nakhchivan. Middle Ages
Статуя барана. Нахчыван. Средние века

Çul. Naxçıvan. XIX əsrin sonu
Horsecloth. Nakhchivan. Late XIX century
Попона. Нахчыван. Конец XIX века

Arxalıq. Naxçıvan. XIX əsr

Arkhalıy (woman's outer clothes).
Nakhchivan. XIX century

Архалык (верхняя женская одежда).
Нахчыван. XIX век

lanması üçün alətlər, bu ərazidə insanların hələ eramızdan əvvəlki dövrlərdən bəri boya hazırlama sənətinə və toxuculuğa yiyələndiklərinə əsas verir.

Orta əsrlərin ərəb müəllifləri Naxçıvanda xalçaçılığın geniş vüsət alması və bu ərazidə toxunan xalçaların şöhrət qazanması barədə öz əlyazmalarında dəyərli məlumat vermişlər. X əsrin II yarısına aid (982) "Hüdud əl-Ələm" əsərində göstərilirdi ki, Muğan öz palaz və çuvaları, Naxçıvan, Xoy və Səlmaz - zili və xalçaları, Şirvan isə parçaları ilə tanınır.

Xalça sənətinin Naxçıvanda geniş yayılmasına və tərəqqisinə səbəb xalqın məişət və estetik tələbatı olmuşdur. Adətən, bu ərazidə istehsal edilən 20-30 m²-dək iri ölçülü, qalın toxunuşa malik xovlu xalça və keçə, palaz, cecim, kilim, şəddə, zili kimi xovsuz xalçalardan evlərdə döşəmələrin örtülməsində, otaqların isidilməsində və bəzədilməsində istifadə edilmişdir. Xalça sənəti Naxçıvanın Şərur, Şahbuz,

The Arabian manuscripts of the Middle Ages noted a wide popularity of carpetweaving in Nakhchivan and recognition which local carpets won. As shown in the work of the second half X century (982) "Hudud el-Alem", Mugan was famous for its palases and chuvals, Nakhchivan, Khoy and Salmaz for zili and other carpets, and Shirvan - textiles.

The reason for the wide popularity and flourishing of carpet weaving in Nakhchivan were household and aesthetic needs of people. Local thick and dense pile carpets in the size of from 20 up to 30 sq.m, as well as flatwoven carpets - felt, palas, jejim, kilim, shadda, zili - were used for covering floors in houses, warming and adorning walls. Carpet making was widespread in such regions of

вавшие торговые связи с соседними странами.

В Нахчыване при производстве ковров традиционно использовалась шерсть таких пород овец, как балбас и мазах, козья, верблюжья шерсть, а также шелк. Плотность производимых ковров составляла от 35х35 до 40х40 узлов на 10 см, а нить основы и утка и узоробразующая нить были относительно толще.

Günəş təsvirli abidə. Orta əsrlər. Naxçıvan

A stone with the sun representation.
Nakhchivan. Middle Ages

Плита с изображением солнца. Нахчыван.
Средние века

Qarabağlar türbəsi. Şərur rayonu, Naxçıvan. XII–XIII əsrlər
The Garabaglar Shrine, Şarur district, Nakhchivan. XII–XIII centuries
Гробница Гарабаглар. Шерурский район, Нахчыван. XII–XIII века

Ordubad və Culfa bölgələrində daha geniş yayılmışdır.

Bu ərazidə xalça sənətinin inkişafına qonşu ölkələrlə olan ticarət əlaqələrinin də təsiri az olmamışdır.

Tarixən Naxçıvanda xalça istehsalında balbas və mazex qoyun cinslərindən, keçi, dəvə yunu ilə yanaşı ipəkdən də geniş istifadə edilmişdir. Toxunan xalçaların sıxlığı 35x35-dən 40x40-dək, ərşi, arğacı və üz ipi isə nisbətən qalın olmuşdur. Naxçıvanda toxunulan xalçalar bədii və texnoloji xüsusiyyətlərinə görə Qarabağ xalça məktəbi ənənələrinə yaxındır.

Tarixi məlumatlara görə, Naxçıvanda və Ordubadda hələ keçmiş zamanlardan xüsusi boyağxanalar fəaliyyət göstərmişdir. Burada xalq ənənəsinə əsasən hazırlanan boyalar öz parlaqlığı, şux çalarları ilə digər xalça məktəblərindən seçil-

Nakhchivan as Sharur, Shahbuz, Ordubad and Julfa. The development of local carpet weaving was largely influenced with trading routes between neighbouring countries.

In Nakhchivan the wool of "balbas" and "mazakh" sheep, goat, camel, as well as silk was traditionally used for producing carpets. The density of made carpets was from 35x35 up to 40x40 knots in 10 cm, and the foundation, wefts, and patterning weft were thicker.

Nakhchivan carpets by pattern and technological features are close to traditions of the Garabagh carpet school.

According to historical information, since ancient times there were special dyeing workshops in Nakhchivan and Ordubad. Traditional natural dyes made here

Xurcun. Naxçıvan. XX əsrin əvvəli
Khurjun. Nakhchivan. Early XX century
Хурджун. Нахчыван. Начало XX века

Производимые в Нахчыване ковры по своим художественным и технологическим особенностям близки традициям гарабагской ковровой школы.

Согласно историческим данным, в Нахчыване и Ордубаде еще с древних времен действовали специальные красильные мастерские. Производившиеся здесь традиционные натуральные красители своими блестящими, яркими оттенками отличаются от других ковровых школ. В этих мастерских красный цвет получали из марены и кошенили, темно-синий и зеленый цвета - из индиго. Пряжа, окрашенная натуральными красителями, со временем приобретает более чарующие и теплые тона.

Atçulu. Naхçıvan. XIX əsr
Horsecloth. Nakhchivan. XIX century
Полоня. Нахчыван. XIX век

Cecim. Naхçivan. XIX əsrin əvvəli
Jejim. Nakhchivan. Early XIX century
Джеджим. Нахчыван. Начало XIX века

differ from other carpet schools in their brilliant and bright shades. In these workshops red colour was produced from madder and cochineal, dark blue and green colours - from indigo. The yarn dyed with natural dyestuffs looks more fascinating and warm in tone after a certain period of time.

Nakhchivan carpets enriched the Azerbaijan carpet art with its traditional patterns and bright colours. The basic elements decorating these carpets - vertical bands, rhombuses, hook-shaped geometrical elements and plant motives, representations of animals and other depictions connected with beliefs of the people.

Irrespective of the semantic variety, the system of ornaments woven together on a carpet, adds to it a harmonious rhythm and dynamics.

The centre of production of one of popular flatwoven carpets - jejim decorated by vertical strips, - was Ordubad. Made basically from silk, these carpets decorated by alternating strips of white, green, red, yellow, blue and other colours, fascinate with gentle beauty and fine work.

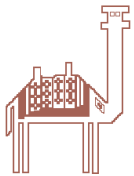
Among Nakhchivan carpets, flatwovens shadda are especially distinguished with its texture and patterns. The textiles are interesting by motive semantics and content.

Нахчыванские ковры своими традиционными узорами и яркими красками обогатили азербайджанское ковровое искусство. Основные элементы, украшающие эти ковры - вертикальные полосы, ромбы, крючкообразные геометрические элементы и растительные орнаменты, изображения животных и другие мотивы, связанные с верованиями народа.

Независимо от своего семантического разнообразия, орнаменты, сотканые на ковре, придают ему гармонический ритм и динамику.

Центром производства одного из распространенных в народе видов безворсового ковра - джеджима, украшенного вертикальными полосами, - был Ордубад. Производимые в основном из шелка эти ковры, украшенные чередующимися полосами белого, зеленого, красного, желтого, голубого и других цветов, очаровывают своей нежной красотой и тонкой работой.

Среди нахчыванских ковров своим специфическим тканьем и узором особенно выделяются безворсовые ковры «шадда», которые интересны своей сюжетной семантикой, вкладываемым в него смыслом и содержанием.

mişlər. Bu boyağxanalarda qırmızı rəng - boyaq otundan, qırmız böcəyindən; sürməyi və yaşıl rənglər isə (küp boyaları) indi qodan alınmışdır. Bu növ təbii boya ilə boyanmış iplikdən toxunan xalçaların rəngləri işləndikcə daha tərəvətli və isti tonlarla əvəz olunardı.

Naxçıvan xalçaları ümumilikdə Azərbaycan xalça sənətini öz ənənəvi naxışları və elementləri, özünəməxsus şux rəng çalarları ilə zənginləşdirmişdir. Bu xalçaları bəzəyən əsas elementlərdən şaquli istiqamətli zolaqlar, romblar, qarmaqlı həndəsi elementlər və nəbati ornamentlər, heyvan təsvirləri və s. xalqın genetik yaddaşından silinməyən inanclar və təsəvvürlərlə bağlıdır. Toxunan naxışlar sistemi semantika müxtəlifliyindən asılı olmayaraq bir məkan üzərində real şəkildə və ənənəvi üslubda yerləşdirilərək xalçaya ritmik və dinamik əhəngdarlıq verir.

Xalq toxuma növlərindən şaquli istiqamətli zolaqlarla bəzədilmiş cecim xovsuz xalçalarının əsas istehsal mərkəzi tarixən Ordubad olmuşdur. Əsasən ipək liflərdən toxunan bu xalçalar ağ, yaşıl, qırmızı, sarı, mavi və s. rəngli zolaqların növbələşməsi ilə bəzədilib, zəriflik baxımından qumaş təsəvvürü yaratmışdır.

Naxçıvan xalçaları içərisində öz spesifik toxunuşu və bədii quruluşu ilə seçilən xovsuz xalça növü şəddə süjet semantikasi baxımından çox

İzobrazhennyye na nekotorykh iz nix chereduyushiesya ryydy vsadnikov i verbluyodov ili karavany verbluyodov, vedomye pogonshchikami i gruzhenные meshkami, nesut v sebe filosofskiy smysl, yavlyaysya simbolom postoyannogo krugovorota vechnoy zhizni, karavana zhizni.

Традиционно на коврах «шадда», фон которых образуется за счет окрашенных нитей основы, в качестве заполняющих элементов используются геометрические узоры в форме ромба и крючка, символизирующие собой поле для посева, дом, прирост, изобилие.

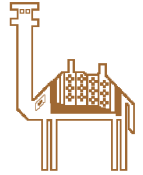
Мотив «бута», ставший традиционным на ворсовых коврах, по своему художественному воплощению и техническому стилю отличается от аналогичных узоров из других школ и носит название «нахчыванской буты». Нахчыванские ковры «намазлыг», отличающиеся голубым, темно-синим и

Məfrəşdən fraqment.
Naxçıvan. XIX əsrin sonu

The detail of mafrash.
Nakhchivan. Late XIX century

Фрагмент мафрasha.
Нахчыван. Конец XIX века

Duz torbası. Naxçıvan. XIX əsr
A sack for salt. Nakhchivan. XIX century
Мешок для соли. Нахчыван. XIX век

maraqlıdır. Üzərində bəzən atlıların və dəvələrin növbələşərək cərgə ilə düzülməsi və ya sarvan və çullarla bəzədilmiş dəvə karvanı süjetləri özü-özlüyündə bir fəlsəfi mənə - daim dövr edən əbədi həyatın, ömür karvanının simvolu olmuşdur. Ənənəyə görə, ərişi rəngli iplikdən çəkilən şəddələrdə doldurucu elementlər kimi istifadə edilən romb və qarmaq formalı həndəsi naxışlar əkin sahəsini, evi, artımı, bolluğu təmsil etmişlər. Xovlu xalçaların bəzəyinə çevrilmiş "buta" elementi öz bədii quruluşuna və texniki üslubuna görə digər məktəblərdən fərqlənib, "Naxçıvan butası" adını daşıyırlar. Naxçıvanın "Namazlıq" xalçaları mavi, sürməyi və qırmızı rəngli kolorit həlli və naxışların bədii quruluş üslubu, günbəzlərin təsviri ilə islam mədəniyyətinin günümüzə qədər gəlib çatmış dəyərli nümunələrindəndirlər.

Represented in some of them, alternating rows of horsemen and camels or caravans of camels conducted by drivers and loaded with bags, have a philosophical meaning of eternal circulation of life.

Traditionally, shadda textiles, the field of which is created with the coloured strands of the foundation, are filled with geometrical patterns of rhombus and hooks symbolizing a sown area, house, increase, abundance.

The "buta" motive, traditional of pile carpets, differs from similar patterns of other schools and is called "nakhchivan buta". Nakhchivan carpets "namazlyg", distinguished with their blue, dark blue and red colours, representations of mosque domes, are valuable examples of the Islamic culture which survived nowadays.

Duz torbası. Naxçıvan. XIX əsr
A sack for salt. Nakhchivan. XIX century
Мешок для соли. Нахчыван. XIX век

красным цветами узоров и изображением куполов, являются ценными образцами дошедшей до нас исламской культуры.

280

Zili. Naхçıvan məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin sonu. Yün, 311x190 sm
Zili. Nakhchivan school. Azerbaijan. Late XIX century. Wool, 311x190 cm
Зили. Нахчыванская школа. Азербайджан. Конец XIX века. Шерсть, 311x190 см

"Naxçıvan" xalçası. Naxçıvan məktəbi. Azərbaycan. XIX əsr. Yun, 315 x103 sm
"Nakhchivan" carpet. Nakhchivan school. Azerbaijan. XIX century. Wool, 315x103 cm
Ковер «Нахчыван». Нахчыванская школа. Азербайджан. XIX век. Шерсть, 315x103 см

"Naxçıvan" xalçası. Naxçıvan məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin əvvəli. Yün, 190x130 sm
"Nakhchivan" carpet. Nakhchivan school. Azerbaijan. Early XIX century. Wool, 190x130 cm
Ковёр «Нахчыван». Нахчыванская школа. Азербайджан. Начало XIX века. Шерсть, 190x130 см

"Naхçıvan" xalçası. Naхçıvan məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin sonu. Yun, 348x190 sm
"Nakhchivan" carpet. Nakhchivan school. Azerbaijan. Late XIX century. Wool, 348x190 cm
Ковер «Нахчыван». Нахчыванская школа. Азербайджан. Конец XIX века. Шерсть, 348x190 см

"Naхçıvan" халçası. Naхçıvan məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin sonu. Yün, 230x115 sm
"Nakhchivan" carpet. Nakhchivan school. Azerbaijan. Late XIX century. Wool, 230x115 cm
Ковер «Нахчыван». Нахчыванская школа. Азербайджан. Конец XIX века. Шерсть, 230x115 см

"Naхçivan" xalçası. Naхçivan məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin sonu. Yün, 393x98 sm
"Nakhchivan" carpet. Nakhchivan school. Azerbaijan. Late XIX century. Wool, 393x98 cm
Ковер «Нахчыван». Нахчыванская школа. Азербайджан. Конец XIX века. Шерсть, 393х98 см

286

"Naxçıvan" xalçası. Naxçıvan məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin sonu. Yun, 300x120 sm
"Nakhchivan" carpet. Nakhchivan school. Azerbaijan. Late XIX century. Wool, 300x120 cm
Ковер «Нахчыван». Нахчыванская школа. Азербайджан. Конец XIX век. Шерсть, 300x120 см

287

"Naхçivan" xalçası. Naхçivan məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin sonu. Yün, 347 x 112 sm
"Nakhchivan" carpet. Nakhchivan school. Azerbaijan. Late XIX century. Wool, 347x112 cm
Ковер «Нахчыван». Нахчыванская школа. Азербайджан. Конец XIX века. Шерсть, 347x112 см

288

Şəddə. Naxçıvan məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin sonu. Yun, 200x166 sm
Shadda. Nakhchivan school. Azerbaijan. Late XIX century. Wool, 200x166 cm
Шадда. Нахчыванская школа. Азербайджан. Конец XIX века. Шерсть, 200x166 см

Tabriz xalça məktəbi

Tabriz carpet school / Тебризская ковровая школа

Ərk qalası. Təbriz. XIII əsr
The Ark Galasy Fortress. Tabriz. XIII century
Крепость «Арк Галасы». Тебриз. XIII век

Ulu tarixi, əfsanəvi xalçaları, orijinal miniatürləri, nəfis xəttatlığı, göz oxşayan kaşılarla bəzədilmiş qüdrətli memarlıq abidələri ilə tanınan Təbriz bəşər mədəniyyətinə qiymətli incilər bəxş etmişdir.

Səfəvilər dövlətinin paytaxtı, incəsənət mərkəzi, öz gözəlliyinə görə "Şərqi beşiyi" adlandırılan Təbriz, Güney Azərbaycanında tarixən azərbaycanlıların sıx yaşadığı yerdir.

Təbriz xalça məktəbi Ərdəbil, Sərab, Xalxal, Urmiya, Zəncan, Maranuş, Qaradağ, Marağa, Mərənd, Maku, Xoy, Heris, Miriş, Əhər, Salmaz və digər xalça məntəqələrini əhatə edir. Bu istehsal məntəqələrində toxunan xalçalar öz texnoloji

Tabriz, famous for its ancient history, legendary carpets, original miniatures and majestic architectural monuments, has presented invaluable creations to the world culture.

Tabriz was in past the capital of the Safavid State and considered the centre of arts. Called "the Cradle of the Orient", it is a place inhabited by Azerbaijanis in Southern Azerbaijan.

The Tabriz carpet school includes such carpet producing localities as Ardebil, Sarab, Khalhal, Urmia, Zanjan, Maranus, Garadagh, Maraga, Marand, Khoy, Geris, Mirish, Ahar, Maku, Salmaz and others. Carpets woven in these manufacturing settlements by their technological characteristics, patterns, colours and sizes differ from each other.

Tebriz, славящийся древней историей, легендарными коврами, оригинальными миниатюрами и величественными архитектурными памятниками, подарил мировой культуре бесценные творения.

Город Тебриз, бывший некогда столицей Сефевидского государства, считающийся центром искусств и прозванный колыбелью Востока, является местом компактного проживания азербайджанцев Южного Азербайджана.

Тебризская ковровая школа включает в себя такие ковроткацкие пункты, как Ардебиль, Сараб, Халхал, Урмия, Зянджан, Маранус, Гарадаг, Марага, Маранд, Хой, Герис, Мириш, Ахар, Маку, Салмаз и другие. Ковры, которые ткутся в этих производственных пунктах, по своим технологическим показателям, узорам, колориту и размерам отличаются друг от друга.

В XII-XIII веках во времена государства Эльдегизидов Тебриз был объявлен столицей Азербайджана, что способствовало развитию здесь искусств.

В начале XVI века, уже будучи столицей Сефевидского государства, Тебриз превратился в основной культурный центр Среднего Востока. Находящийся на пересечении важнейших торговых путей, Тебриз на протяже-

göstəriciləri, rəng həlli, ölçüləri və bədii quruluşlarına görə bir-birlərindən fərqlənirlər.

XII-XIII əsr Eldəgizlər dövləti zamanında Təbriz Azərbaycanın paytaxtı elan edilmiş, bu da şəhərin sənətkarlıq baxımından sonrakı tərəqqisinə böyük imkan vermişdir.

XVI əsrin əvvəllərindən isə Səfəvi dövlətinin paytaxtı olan Təbriz Orta Şərq xalqlarının bədii göstəricisinə, əsas mədəniyyət mərkəzinə çevrilmişdir. Karvan yollarının ən mühüm nöqtəsində yerləşdiyi üçün bu şəhər tarixən Avropa-Asiya ticarətinin əsas birjası rolunu oynamışdır. Bu dövrdə Səfəvilər dövlətinə Şah İsmayıl və onun oğlu Təhmasib kimi sənətsevər hökmdarların başçılıq etməsi bir sıra incəsənət növləri ilə yanaşı, xalça sənətinin də inkişaf etməsinə səbəb olmuşdur. İncəsə-

In the XII-XIII centuries the Eldegizid dynasty declared Tabriz the capital of Azerbaijan, and that promoted the development of local arts.

In the beginning of the XVI century Tabriz as the capital of the Safavid State turned into the principal cultural centre of the Middle East. Situated at the junction of main trading routes, Tabriz during its existence played a role of the main market in Eurasia.

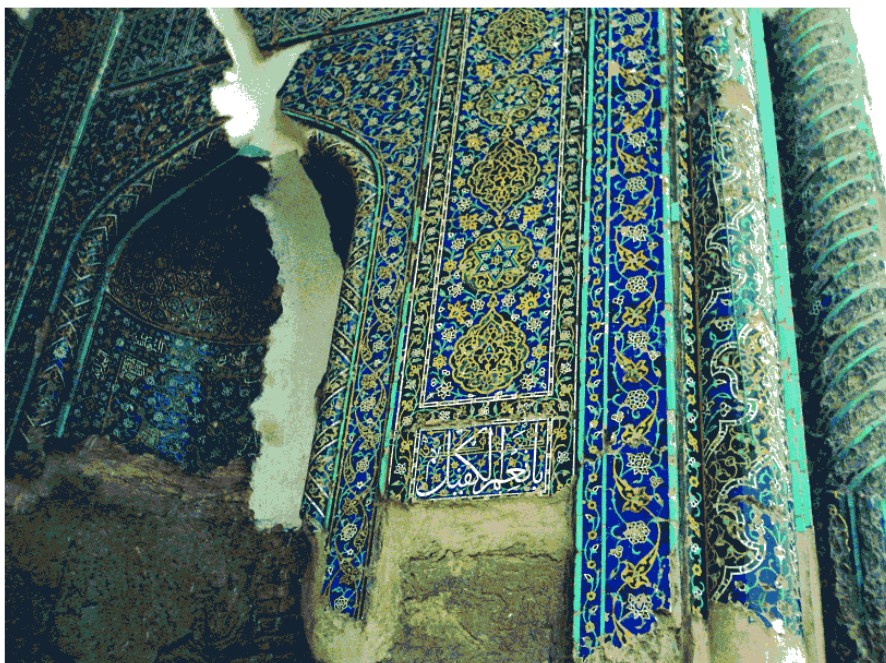
The first Safavid rulers, Shah Ismail I and its son Tahmasib, were patrons of arts and developed fine crafts, particularly carpet weaving, in Tabriz. Shah Tahmasib made himself design cartoons which were used to weave carpets in court workshops. These carpets adorned the palace, gifted to shrines and, frequently, rulers of other countries.

"Şeyx Səfi" türbəsi. Ərdəbil
The Sheikh Safi Shrine. Ardebil
Гробница Шейха Сафи. Ардебиль

"Şeyx Səfi" kompleksi. Ərdəbil
The Sheikh Safi Shrine. Ardebil
Мавзолей Шейха Сафи. Ардебиль

"Cümə" məscidinin kaşı ilə bəzədilmiş naxışları.
Təbriz. 1456

Glazed patterns of the Juma Mosque.
Tabriz. 1456

Орнаменты «Джума» мечети, покрытые
глазурью. Тебриз. 1456

nət hamisi olan Şah Təhmasib özü şəxsən xalça çeşniləri hazırlamış, saray emalatxanalarında bu çeşnilər əsasında xalçalar toxutdurmuş və onlarla sarayın otaqları bəzədilmiş, məqbərələrə bağışlanmış, çox zaman hədiyyə olaraq digər ölkə hökmdarlarına göndərilmişdir.

Əsrlər ötsə də bu dövrün yaratmış olduğu könül oxşayan xalılara bənzər nümunələr tapmaq mümkün deyildir. Bu xalçaları yaradanların yüksək sənətkarlığı ilə müşayiət olunan xalı sxemləri bir neçə yüz il keçdikdən sonra da təqlid örnəyidir.

Today it is difficult to reveal carpets that, like those old examples, would please mind. The schemes of designs created by skilful weavers of those days are successfully applied until now.

Supported by the Safavid dynasty, large workshops were established in Tabriz, Herat, Ardebil and other cities, which promoted the increase of skilled weavers and the development of carpet making. In carpets woven during that period, Islamic ornaments of trees, gardens, hunting motives, medallions, guldanly and buta were widely used. Carpets of that time featured the use of wide border bands and their system of complex patterns. Soon these carpets adorned the European palaces and were prided by their owners - aristocrats and merchants.

нии всей своей истории играл роль главного рынка Евразии.

При первых сефевидских правителях шахе Исмаиле I и его сыне Тахмасибе, которые были известны как покровители искусств, в Тебризе, наряду с другими ремеслами, развивалось и ковровое искусство. Шах Тахмасиб лично изготавливал эскизы, по которым ткались ковры в дворцовых мастерских. Эти ковры становились украшением залов дворца, дарились усыпальницам, а также правителям других стран.

Спустя века трудно сыскать ковры, которые, подобно тем старинным образцам, так бы радовали глаз. Схемы композиций, созданные много веков назад умелыми мастерами-ковроделами, успешно применяются и поныне.

При поддержке этой сефевидской династии в Тебризе, Герате, Ардебиле и других городах были созданы крупные мастерские, что способствовало росту профессиональных навыков ткачей и развитию ковроделия. В коврах, сотканных в этот период, широко использовались соответствующие исламские орнаменты в виде деревьев, садов, мотивы охоты, турунджи, гюльданы и бута. Широкое место в коврах того времени отводилось применению широких бордюрных

Bu dövrdə hakim sülalənin himayəsi ilə Təbriz, Heris, Ərdəbil və başqa şəhərlərdə nüfuzlu emalatxanalar təşkil edilmiş, xalı bir kəndli sənəti səviyyəsindən nüfuzlu peşə məqamına yüksəlmişdir. Məhz bu dövrün xalçalarında İslam dünyagörüşünə xas tərzdə cənnəti təmsil edən bağ, ağac süjetləri, şikargah (ovçuluq) motivləri, turunc, güldan, buta təsvirləri geniş vüsət almışdır. Məhz bu dövrdə toxunan xalçalarda geniş haşiyə zolağına, onları bəzəyən mürəkkəb naxışlar sisteminə diqqət daha çox artmışdır. Tezliklə bu xalçalar Avropa saraylarının bəzəyinə, onlara sahib olan zadəganların və tacirlərin iftixarına çevrilmişdir.

O dövrün şah əsəri sayılan "Şeyx Səfi" xalçası (1539), digər ornamental və süjetli xalçalar, parça, çini, bədii metal məmulatları bu gün "Tətbiqi Sənət" (Macarıstan), "Viktoriya və Albert" (Böyük Britaniya), "Metropolitan", "Tekstil" (ABŞ) və dünyanın bir çox məşhur muzeylərinin toplularında və şəxsi kolleksiyalarda mühafizə olunur.

Onlardan xarici muzeylərdə və şəxsi kolleksiyalarda olan 3 minədək xalça nüsxəsi məlumdur ki, bunları da dünya xalça sənətinin şah əsəri adlandırmaq olar.

Zəngin tarixə malik Təbriz şəhərində sənətin bütün növləri inkişaf etmişdir. Bu xalçaçılıq mərkəzində bütün ölçülərdə toxunan "Ləçək-turunc", "Balıq", "Ağac", "Güldanlı", "Namazlıq", "Əfşan", "Ovçu-

Considered a masterpiece of carpet art the "Sheikh Safi" carpet, also known as "Ardebil" (1539), as well as other carpets of that period, namely fabrics, ceramics and metal works, are nowadays stored in the Museum of Applied Art (Hungary), Museum of Victoria and Albert (United Kingdom), Metropolitan-Museum, Textile Museum (USA) and many other famous museums and private collections of the world. Over three thousand carpets of that period may be regarded masterpieces of carpet making.

In Tabriz, having a rich history, all arts were developed. Carpets woven in Tabriz - "Lechek-turunj", "Balyg", "Agajly", "Guldanly", "Namazlyg", "Afshan", "Ovchulug", "Dord Fesil", "Dervish", "Shah Abbas", "Leyli and Mejnun", "Sutunlu", "Sheikh Safi" and others - differ in delicate, graceful medallions, abstract ornaments and harmony of color palette. Tabriz carpets highly influenced the development of carpet weaving in the whole Orient.

Tabriz carpets always were in great demand. In this connection in Tabriz there is a saying: "The Tabriz carpet will not lie on the counter too long, but being bought, it will not become dusty in the house of a buyer".

Located east of Tabriz the Geris weaving centre is famous for its classical carpets. Here woollen and

Xalça emalatxanasında çalışan usta. Təbriz
A weaver's workshop. Tabriz
Ткач в ковровой мастерской. Тебриз

полос и системе украшающих их сложных узоров. Вскоре эти ковры стали украшением европейских дворцов, гордостью их владельцев - аристократов и купцов.

Считающийся шедевром коврового мастерства ковер «Шейх Сафи», известный также под названием «Ардебильский» (1539 г.), как и другие ковры того периода, а также ткани, фарфор и художественные изделия из металла, хранятся ныне в Музее прикладного искусства (Венгрия), Музее Виктории и Альберта (Великобритания), Метрополитен-музее, Музее текстиля (США) и многих других знаменитых музеях и частных

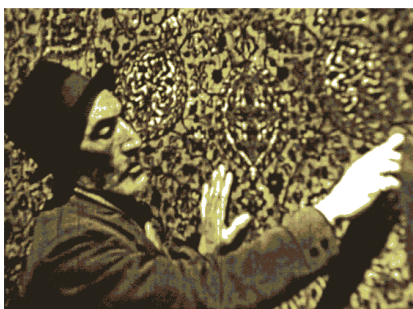
luq", "Dörd fəsil", "Dərviş", "Şah Abbasi", "Leyli və Məcnun", "Sütunlu", "Şeyx Səfi" və digər xalçalar zərif gölləri, bəzən ikonoqrafik abstrakt, bəzən isə realistik təsvirləri və sabit ahəngdar rəng çalarları ilə seçilir. Təbriz xalçalarının bütün Şərq xalça sənətinə böyük təsiri olmuşdur.

Təbrizlilər arasında xalçalara olan tələbatdan irəli gələn belə deyim var: "Təbriz xalçası nə köşkdə tacirin əlində qalar, nə də müştərinin evində iltifatdan kənarda olar".

Təbrizin şərqində yerləşən Heris toxuculuq mərkəzi öz klassik xalçaları ilə bütün dünyada tanınır. Bütövlükdə yundan və ya ipəkdən olan, mərkəzində turunc(göl) və ətrafları sınıq xətlə üslubda ləçəklərlə bəzədilmiş, "Həyat ağacı", "Güldanlı" süjetləri və s. iri naxışlı xalçalar xalq ənənəsi əsasında iri və kiçik ölçülərdə toxunmuşlar.

Xalçanın mərkəzindəki turunc bir qayda olaraq ara sahənin böyük bir hissəsini örtür. Ləçəklər isə orta turunca oxşar olub onunla bənzərlik təşkil edirlər.

Heris xalçaları öz qüsursuzluğu, naxışların cazibədarlığı, parlaq rəngləri, davamlılığı ilə şöhrət qazanmışdır. Bu xalçaların uzun ömürlü olduğuna işarə olaraq xalq arasında - "Fəqir adam Heris xalisına bənzər - təpik yedikcə, gözəlləşər" məsəlindən istifadə edilir.

"Şeyx Səfi" xalısı önündə təbrizli usta

A Tabriz weaver in front of the Sheikh Safi carpet

Тебризский мастер перед ковром «Шейх Сафи»

silk carpets were traditionally woven in large and small sizes. The central field is usually decorated with medallions embraced by petals, broken lines, "tree of life" motives etc. Woven in the middle of the field, the medallion occupies the most part of the carpet. The embracing petals resemble it in many respects, creating a magnificent ensemble. Geris

Xalçaların maldarların həyatında yeri
Carpets in the household of shepherds
Ковры в быту пастухов

коллекциях мира. Порядка трех тысяч из них можно считать шедеврами мирового ковроткачества.

В имеющем богатую историю Тебризе развивались все виды искусства. Сотканные в Тебризе ковры - «Лечек-турундж», «Балыг», «Агаджлы», «Гюльданылы», «Намазлыг», «Афшан», «Овчулуг», «Дорд фесил», «Дервиш», «Шах Аббаси», «Лейли и Меджнун», «Сутунлу», «Шейх Сафи» и другие отличаются нежными, изящными медальонами, орнаментами абстрактной формы и гармонией цветовой палитры. Тебризские ковры оказали большое влияние на развитие ковроткачества на Востоке.

Тебризские ковры всегда были востребованы и пользовались большим спросом, в связи с чем в Тебризе существует такое выражение: «Тебризский ковер на прилавке не залежится, а купленный, в доме покупателя не запылится».

Расположенный в восточной части Тебриза ткацкий центр Герис славится своими классическими коврами. Шерстяные и шелковые ковры традиционно ткались больших и малых размеров. Центральное поле было украшено турунджами (медальонами), обвитыми лепестками, ломаными линиями, орнаментами «хайат агаджи» (дерево жизни),

Ərdəbil xalçaçılıq mərkəzinin zəngin keçmişi vardır. Yüksək Şərq memarlığının parlaq nümunəsi olan "Şeyx Şəfi" türbəsi çox uzaq zamanlardan xəbər verən nüfuzlu ali mərkəz olmuş, bu günədək qorunub saxlanılmışdır.

Səfəvilər dövründə Ərdəbil xalçaçılıq mərkəzi də yüksək mərhələyə ucalmışdır. Ərdəbil şəhərinin özündə istehsal edilən xovlu və sumax, zili, kilim xovsuz xalçaları ilə də şöhrət qazanmışdır. Burada istehsal edilən xalçalar daha çox ipəkdən toxunur.

Ərdəbil xalçalarını bəzəyən naxışlar sistemi həndəsi, nəbatəti və zoomorf elementlərdən ibarətdir. Güllər, qönçələr, budaqlar, "mahı" (balıq) adlanan ləçəklər, damğa formalı həndəsi motiflər, quşların və yırtıcı heyvanların təsvirləri Ərdəbil xalçalarının bədii özünəməxsusluğunu təşkil edir.

Sərab Ərdəbilin cənub-şərqində yerləşən mühüm toxuculuq mərkəzidir. Bu gün də bu məntəqədə xalçaçılıq sənəti inkişaf edir. Ən çox yayılmış Sərab xalçaları sıra ilə ara sahə boyu ardıcıl düzülmüş "buta" elementli kompozisiya və həndəsi üslubda iri ölçülü Herati-turunclarla bəzədilmiş xalçalardır.

Sərab xalçaçılıq mərkəzində toxunan xalçalarda əsas klassik qırmızı, qəhvəyi, mavi, tünd göy və noxudu rənglərə üstünlük verilir.

carpets were famous for its perfection, enchanting patterns, bright colours and high durability. There is a proverb about the durability of these carpets: "the poor man is like a Geris carpet - he improves if kicked".

The Ardebil weaving centre has the rich past. Ardebil, where the masterpiece of Orient architecture, Shrine of Sheikh Safi, is located, was an influential centre importance of which is nowadays high. Ardebil flourished under the Safavid dynasty. Ardebil pile carpets and flatwoven sumakh, zili, and kilim won international recognition. Here silk carpets were mainly woven.

The system of ornaments decorating Ardebil carpets consists from geometrical, plant and animal motives. The artistic originality of Ardebil carpets is created with

Yaylaqda. Urmiya

In the summer camp. Urmiah

В яйлаге. Урмия

«гюльданы» и др. мотивами. Сотканный в середине ковра турундж, занимал большую часть центрального поля. Лепестки вокруг во многом походили на него, создавая великолепный ансамбль. Ковры Герис прославились своим совершенством, волшебством узоров, яркими красками и высокой прочностью и долговечностью. О долговечности этих ковров свидетельствует пословица: «Бедняк как герисский ковер - получая пинки, хорошеет».

Ардебильский ткацкий центр имеет богатое прошлое. Ардебиль, где находится шедевр восточной архитектуры - мавзолей «Шейх Сафи», в далекие времена был весьма влиятельным

центром, значимость которого и ныне высока. Ардебильский ткацкий центр достиг расцвета во времена Сефевидов. Производившиеся в самом Ардебиле как ворсовые ковры, так и безворсовые сумах, зили и килим, снискали славу этому краю. Здесь ткались, главным образом, шелковые ковры.

Украшающая ардебильские ковры система орнаментов состоит из геометрических, растительных и зооморфных элементов. Художественное своеобразие ардебильским коврам придают орнаменты в виде цветков, бутонов, лепестков, именуемых «махи» (рыба), геометрических фигур, птиц и хищников.

Крупнейший ткацкий центр Сараб расположен на юго-востоке от Ардебиля. Наиболее распространены сарабские ковры, композиции которых состоят из чередующихся геометрических орнаментов «бута» и крупных элементов «гераты-турунджу».

Палитра сарабских ковров включает в себя красный, коричневый, голубой, темно-синий и бежевый цвета. Ковры тебризской школы, в основном, имеют замкнутую композицию, которая состоит из орнаментов в виде

Parça. Tirmə. Təbriz. XIX əsr
Tirmeh textile. Tabriz. XIX century
Ткань. Тирме. Тебриз. XIX век

Bu məktəblərə daxil olan xalçalar bir çox hallarda qapalı kompozisiya quruluşuna malikdir. Bu xalçalar romb, kvadrat, ulduz və ya qızıl gül şəkilli on iki ya on altı guşəli turunc (göl), xalçanın hər bucağında təkrarlanan gölün dördə bir hissəsi boyda ləçək, kətəbə, qübbə kimi əsas elementlərdən və mürəkkəb formalı islami motivlərindən ibarətdir.

Təbriz, Ərdəbil və digər xalça məktəblərində istifadə edilən əksər nəbatı elementlər təbiətin xalça üzərində real təzahürüdür. Onlar yarandığı dövrlərdə göz oxşayan incə bədii üslublu elementlər kimi rəmzi məna daşıyırlar.

Mövcud dünyanın əzəməti, hər gün doğan günəşin əbədiyyət rəmzi kimi müqəddəs simvolu, ilahi qüvvə qarşısında hər bir əmrə mün-təzir olmaq duyğusu - növbələşən şanəgüllə (lotos), qızıl gül, qərənfil, süsən, lalə, bənövşə və s. çiçəklərin, ləçəklərin dili ilə bu gün də Güney Azərbaycanda toxunan bütün xalçalar üzərində öz əksini tapır.

Azərbaycanın Təbiz və digər xalça məktəblərində çox zaman xalçalar üzərində rəqəmlərə də rast gəlirik. Adətən toxunan tarix toxucunun işə başladığı və ya işi sona yetirdiyi ili, yaxud xalçanın hədiyyə ediləcəyi şəxsin doğum tarixi ilə bağlı olur. Tarixlər isə hicri təqvimə ilə göstərilir.

ornaments of blossoms, buds, petals called "mahi" (fish), geometric figures, birds and predators.

The largest weaving centre of Sarab is located in southeast of Ardebil. Most widespread are Sarab carpets compositions of which consist of alternating geometrical ornaments "buta" and large elements "geraty-medallions".

The palette of Sarab carpets includes red, brown, blue, dark blue and beige colours. Carpets of Tabriz school demonstrate principally the closed composition which consists of ornaments in the shape of rhombus, square, star or 16-pointed medallion, and quarters of medallion as stylized petals "kataba", "gubpa" and "islami" in the corners of the field.

Plant ornaments of Tabriz, Ardebil and other carpets are executed in rather a realistic style. These delicate ornaments have the deep meaning. Motives of lotus, rose, carnation, iris, tulip, violet etc. symbolize the greatness of life, eternity and worship of God, are widely used in carpet compositions of Southern Azerbaijan.

In compositions of carpets of Tabriz and other schools numbers are very often used. As a rule, these numbers reflect the date of start or end of weaving process, or reflect the birthday of person to which the given carpet will be

Тохицу қиз. Ərdəbil
A young female weaver. Ardebil
Ковроткачиха. Ардебиль

ромба, квадрата, звезды или 16-конечного медальона в виде розы, 1/4 часть которых в виде стилизованных лепестков «кятаба», «губпа» и «ислими» повторяется в каждом углу поля.

Растительные орнаменты тебризских, ардебильских и других ковров выполнены весьма реалистично. Эти нежные орнаменты несут в себе глубокий смысл. Символизирующие величие жизни, вечность и поклонение Всевышнему, орнаменты в виде лотоса, розы, гвоздики, ириса, тюльпана, фиалки и пр. широко используются в ковровых композициях Южного Азербайджана.

В композициях ковров тебризской и иных школ очень часто используются цифры. Как правило, эти числа отражают дату

Qədim zamanlardan bəri Cənubi Azərbaycanda zili, cecim, kilim, sumax xovsuz xalçaları ilə yanaşı, məfraş, xurcun, çul, çanta, xaral və s. məmulatlar Qaşqay, Əfşar və Şahsevan türkləri tərəfindən daha çox istehsal edilmişlər. Bu məişət əşyalarına vurulan bəzək naxışları stilizə edilmiş həndəsi, nəbati, zoomorf, antropomorf elementlər və süjetlər Şimali Azərbaycanda yarımköçəri həyat tərzini keçirən insanların məişətində yer almış xalça və xalça məmulatlarını bəzəyən naxışlarla eyniyyət təşkil edir.

presented. Dating is made according to the Islam system of chronology.

Apart from zili, jelim, kilim, and sumakh, the Turkic Kashkay, Afshar and Shahsevan population of Southern Azerbaijan also weave other flatwoven products, such as mafrash, khurjun, chul, chanta, haral etc. Anthropomorphic, plant and geometrical motives decorating these carpet products are similar to ornaments of the carpets used in household of the semi-nomadic population of Northern Azerbaijan.

начала или завершения ткацкого процесса, либо отражают день рождения человека, которому будет подарен данный ковер. Датировка ведется согласно мусульманскому календарю.

В Южном Азербайджане наряду с безворсовыми коврами, такими как килим, джеджим, килим, сумак, турками из Кашкай, Афшара и Шахсевана успешно ткались ковровые изделия, среди которых мафраш, хурджун, чул (попона), чанта (сума), харал (мешок для зерна) и пр. Украшающие эти ковровые изделия антропоморфные, растительные орнаменты, а также геометрические фигуры, схожие с орнаментами ковров, используемых в быту полукочевым населением Северного Азербайджана.

"Ovçuluq" xalçası. Tabriz məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin əvvəli. Yun, 185x135 sm
 "Ovchuluk" (Hunting) carpet. Tabriz school. Azerbaijan. Early XIX century. Wool, 185x135 cm
 Ковер «Охотничий». Тебризская школа. Азербайджан. Начало XIX века. Шерсть, 185x135 см

300

"Ağacılı" xalçası. Təbriz məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin əvvəli. İpək, 165x125 sm

"Agajly" (Live tree) carpet. Tabriz school. Azerbaijan. Early XIX century. Silk, 165x125 cm

Ковер «Агаджлы» (Дерево жизни). Тебризская школа. Азербайджан. Начало XIX века. Шелк, 165x125 см

301

"Ağacılı" xalçası. Tabriz məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin əvvəli. Yun, 196x139 sm
"Agajly" carpet. Tabriz school. Azerbaijan. Early XIX century. Wool, 196x139 cm
Ковер «Агаджлы». Тебризская школа. Азербайджан. Начало XIX века. Шерсть, 196x139 см

302

Xalça. Təbriz məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin sonu. Yün, 202x136 sm
Carpet. Tabriz school. Azerbaijan. Late XIX century. Wool, 202x136 cm
Ковер. Тебризская школа. Азербайджан. Конец XIX века. Шерсть, 202x136 см

303

Xalça. Təbriz məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin sonu. Yün, 220x152 sm
Carpet. Tabriz school. Azerbaijan. Late XIX century. Wool, 220x152 cm
Ковер. Тебризская школа. Азербайджан. Конец XIX века. Шерсть, 220x152 см

"Balıq" xalçası. Təbriz məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin əvvəli. Yun, 390x94 sm
"Balyk" carpet. Tabriz school. Azerbaijan. Early XIX century. Wool, 390x94 cm
Ковер «Балыг». Тебризская школа. Азербайджан. Начало XIX века. Шерсть, 390x94 см

305

Xalça. Tebriz məktəbi. Azərbaycan. XIX əsr. Yun, 213x135 sm
Carpet. Tabriz school. Azerbaijan. XIX century. Wool, 213x135 cm
Ковёр. Тебризская школа. Азербайджан. XIX век. Шерсть, 213x135 см

306

Xalça. Təbriz məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin əvvəli. İpək, 197x130 sm
Carpet. Tabriz school. Azerbaijan. Early XIX century. Silk, 197x130 cm
Ковер. Тебризская школа. Азербайджан. Начало XIX века. Шелк, 197x130 см

307

Süjetli xalça. Təbriz məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin sonu. Yun, 400x302 sm
Pictorial carpet. Tabriz school. Azerbaijan. Late XIX century. Wool, 400x302 cm
Сюжетный ковер. Тебризская школа. Азербайджан. Конец XIX века. Шерсть, 400x302 см

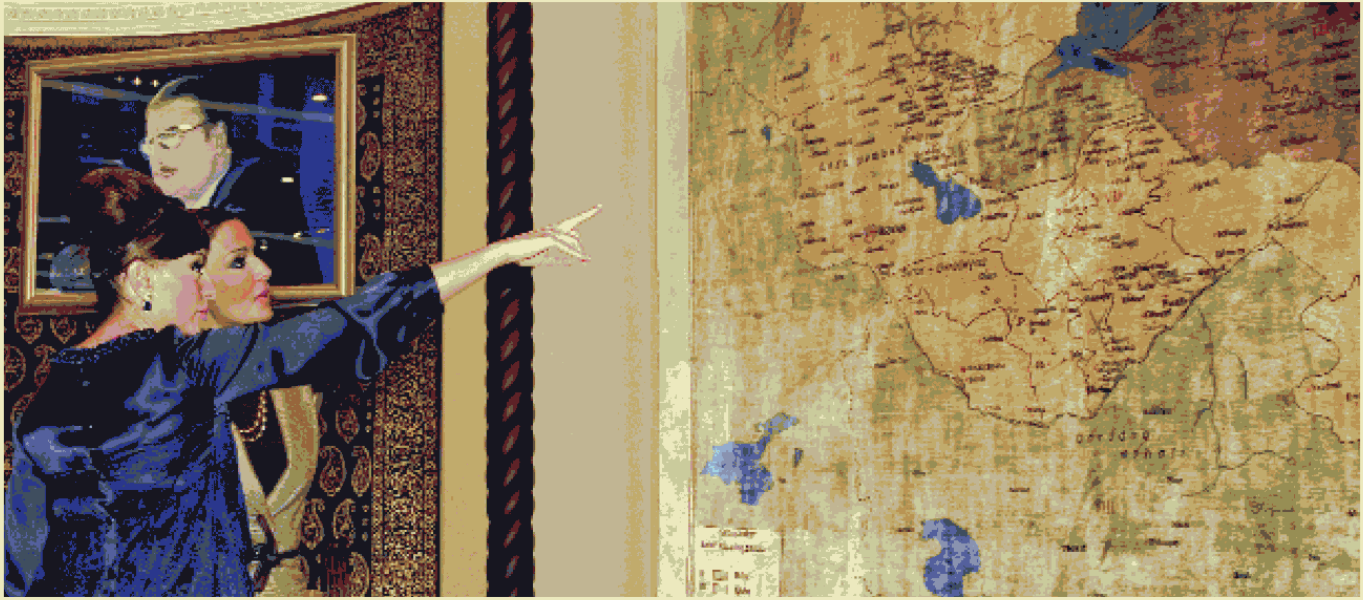
Xalça. Təbriz məktəbi. Azərbaycan. XIX əsrin sonu. Yün, 450x317 sm
Carpet. Tabriz school. Azerbaijan. Late XIX century. Wool, 450x317 cm
Ковер. Тебризская школа. Азербайджан. Конец XIX века. Шерсть, 450x317 см

Azər - İlmə

Ənənəni yaşadanlar / The Successors of Traditions / Продолжатели традиции

Azərbaycan Respublikasının birinci xanımı, YUNESKO-nun və İSESKO-nun Xoşməramlı Səfiri, Milli Məclisin deputatı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın qonaqlarla birgə “Azər-İlmə” MMC ilə tanışlığı

Mrs. Mehriban-khanim Aliyeva, first lady of Azerbaijan, UNESCO and ISESCO Good Will ambassador, member of the Azerbaijan Parliament, and president of the Heydar Aliyev Foundation, and other guests visiting the head office of "Azer-Ilme" Ltd.

Первая леди Азербайджанской Республики, посол доброй воли ЮНЕСКО и ИСЕСКО, депутат Национального Парламента, президент Фонда Гейдара Алиева Мехрибан ханум Алиева с гостями во время ознакомления с ООО «Азер-Илмэ»

"Şeyx Səfi". Təkriz məktəbi. Azərbaycan. Yul, 702x510 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2008

"Şeyx Səfi". Təkriz məktəbi. Azərbaycan. Yul, 702x510 sm. Produced by "Azər-İlmə" Company. 2008

«Шейх Сафи». Тебризская школа. Азербайджан. Шерсть, 702x510 см. Производство «Азерб-Илмэ». 2008

Azərbaycan Respublikasının birinci xanımı, YUNESKO-nun və İSESCO-nun Xoşməramlı Səfiri, Milli Məclisin deputatı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyeva və YUNESKO-nun Baş direktoru cənab Koşiro Matsuura “Azər-İlmə” MMC-də toxunulmuş “Şeyx Səfi” xalçasını hanadan kəsərkən

Mrs. Mehriban-khanim Aliyeva, first lady of Azerbaijan, UNESCO and ISESCO Good Will ambassador, member of the Azerbaijan Parliament, and president of the Heydar Aliyev Foundation, and Mr.Koichiro Matsuura, Director General of UNESCO, while the ceremony of cutting the Sheikh Safi carpet from the loom at “Azer-Ilme” Ltd.

Первая леди Азербайджанской Республики, посол доброй воли ЮНЕСКО и ИСЕСКО, депутат Национального Парламента, президент Фонда Гейдара Алиева Мехрибан ханум Алиева и Генеральный директор ЮНЕСКО господин Коитиро Мацуура на церемонии срезания со станка ковра “Шейх Сафи”, сотканного в ООО «Азер-Илмэ»

Vidadi Muradov. "Azər-İlmə" MMC-nin direktoru
Vidadi Muradov, director of "Azer-Ilme" Ltd
Видади Мурадов, директор ООО «Азер-Илмэ»

"Azər-İlmə" MMC 1996-cı ildə beynəlxalq miqyasda tanınmış ekspert, peşəkar xalça ustası, ömrünün 30 ilini Azərbaycanın bütün bölgələrini oba-oba, el-el gəzərək, xalq toxuculuğu ənənələrinin araşdırılmasına və bərpasına həsr etmiş vətənpərvər şəxsiyyət Vidadi Muradov tərəfindən yaradılmışdır. Onun rəhbərliyi altında öncə 30 nəfərlik heyətlə təşkil olunmuş bu şirkətdə hazırda 350 peşəkar xalçaçı çalışır. Onlar Azərbaycanın Göyçə, Borçalı, Qarabağ, Şirvan, Quba, Bakı kimi ən qədim toxuculuq mərkəzlərindən olub, bir ailə kimi "Azər-İlmə"də öz fərdi sənətlərini davam etdirirlər. "Azər-İlmə"nin bu gün əldə etdiyi bütün nailiyyətlərdə, qazandığı uğurlarda dayaq nöqtəsi qəlbində tükənməz vətən sevgisi daşıyan V. Muradovun fədaisi olduğu Azərbaycan xalçasına vurğunluğu, soy-kökümüzün bizə miras qoyduğu dəyərlərimizin əbədiləşdirilməsi arzusudur.

"Azer-Ilme" Ltd. was established in 1996 by Vidadi Muradov, carpet expert, well-known in the world as a professional carpet maker. He devoted his thirty years of life to the study and revival of centuries-old national traditions of Azerbaijan carpet-weaving. With that purpose, he travelled around the country and visited various carpet-making zones, towns and villages of Azerbaijan. At first, in the new-born company there were only thirty workers, now the company numbers 350 carpet professionals. They are natives of the most ancient carpet-producing centres of Azerbaijan - Goycha, Borchali, Garabagh, Shirvan, Guba, and Baku, - and they continue to develop their professional activity in "Azer-Ilme" Ltd. as a single work team. At the heart of today's all successes and achievements of the company lies an eagerness of Vidadi Muradov, patriot and devotee of the national carpet art, to preserve and develop further the heritage of our masters who were forced to leave their homes in the occupied territories due to the war around Garabagh.

ООО «Азер-Илмэ» было создано в 1996 году Видади Мурадовым - признанным в международном масштабе экспертом по ковроделию, профессиональным мастером ковра, который тридцать лет своей жизни посвятил исследованию и возрождению старинных народных ковроткаческих традиций Азербайджана, обойдя с этой целью многие зоны, города и села страны. В его предприятии, в котором поначалу работало тридцать человек, ныне трудятся 350 профессионалов коврового искусства. Являясь выходцами из древнейших центров азербайджанского ковроткачества - Гейчи, Борчалы, Гарабаха, Ширвана, Губы и Баку, - они продолжают совместно развивать свою профессиональную деятельность в «Азер-Илмэ». В основе всех сегодняшних успехов и достижений «Азер-Илмэ» лежит стремление Видади Мурадова, являющегося патриотом и подвижником национального ковроделия, сохранить и донести до наших дней наследие наших соотечественников, вынужденно покинувших родные места в результате войны в Гарабахе.

316

"Azər-İlmə" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti Azərbaycanda xalça istehsalı ilə məşğul olan ən böyük şirkətdir. Şirkət keçmişdən bu günədək Azərbaycan xalçasının beynəlxalq miqyasda qazandığı nüfuzu böyük məsuliyyətlə öz məhsullarında yaşadır. Burada istehsal edilən xalçalar üçün yerli xammaldan hazırlanan keyfiyyətli yun və ipək saplar Azərbaycanın florasına məxsus nəbatı boyalarla rənglənilir, orijinal kolorit hallı seçilir, Azərbaycanın bütün klassik məktəblərinə xas texnoloji üsullarla ən qədim və nəfis bədii tərtibatlarda əl ilə toxunur.

"Azər-İlmə" həmişə yeni yaradıcılıq axtarışlarındadır, öz fəaliyyətini durmadan genişləndirir. Şirkətin emalatxanaları Bakı şəhərindəki mərkəzi ofisində, eləcə də toxuculuğun geniş yayıldığı ən qədim xalçaçılıq mərkəzlərində - Abşeronun Nardaran, Bina, Hökməli, Lökbatan kəndlərində, Şirvanın Kürdəmir bölgəsində, habelə Şaki və Lerikdə yerləşir. "Azər-İlmə"də bu gün də peşəkar sənətkarlara, toxuculara böyük ehtiyac vardır. Bu səbəbdən də Azərbaycanın ucqar kəndlərindən belə peşəkar toxucular şirkətə cəlb edilir, sənətkarların peşə vərdişlərini unutmamaları üçün onlara hər cür imkan yaradılır, gənc xalçaçılar nəslə yetişdirilir. Şirkətin bu sahədə apardığı iş bölgələrdə yaşayan əhəlinin sosial-iqtisadi vəziyyətlərinin yaxşılaşmasına, yəni spesifik

"Azər-İlmə" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti
The head office of "Azer-Ilme" Ltd
ООО «Азерб-Илмэ»

peşə sahiblərinin yeni iş yerləri ilə təmin edilməsinə göstərilən qayğıdan irəli gəlir.

Bu gün "Azər-İlmə" öz məhsullarının keyfiyyəti ilə nəinki Azərbaycanda, onun hüduqlarından kənarda belə yüksək mövqe tutur. Eyni zamanda daxili və xarici bazarın tələbini ödəyir, onun məhsulları beynəlxalq miqyasda qəbul olunmuş standartlara cavab verir. Hazırda "Azər-İlmə" nin qarşısına qoyduğu məqsəd şirkət tərəfindən Azərbaycanda ilk dəfə olaraq kütləvi şəkildə Şəki ipəyindən toxunan yüksək sıxlıqlı xalçaların istehsalını artırmaq, onları dünya bazarında tanıtmmaq və ticarət şəbəkəsini genişləndirməkdir.

Şübhəsiz ki, sənayeləşmənin yüksək inkişafı, XIX əsrin sonlarından etibarən anilin, alizarin süni boyaqlarının toxuculuğa tətbiqi Azərbaycan xalçalarının istehsalında da izlərini qoymuşdur. Ənənəvi xalq boyaqçılığına, süni boyaları ilə müdaxilə etmiş bu yeniliklər zaman ötdükcə istehsalatda toxunan xalçaların keyfiyyətinə öz təsirini göstərmişdir. Başqa ölkələrdən Azərbaycana gətirilən mənşəyi məlum

"Azer-Ilme" Ltd. is the largest carpet-weaving company in Azerbaijan. The company is highly concerned about preserving the high quality of Azerbaijan carpets and their long-standing universal recognize, trying to keep this good fame in its production.

In producing carpets the company uses only high-quality woollen and silk yarn which is made of domestic raw stuff and coloured by natural dyes obtained from indigenous plants of Azerbaijan. These hand-woven carpets demonstrate original colour combinations and old fine designs, and apply traditional technological processes developed by the classic carpet-weaving schools of Azerbaijan.

Always searching for new creative decisions, "Azer-Ilme" Ltd. steadily extends its activity in the country. Besides its head office in Baku, the company's workshops have been opened in the most ancient carpet-weaving centres of Azerbaijan: the Apsheron Peninsula (villages of Nardaran, Bina, Khokmali, and Lokbatan), the Kurdamir district of

Suad Fətəliyev,
"Azər-İlmə" MMC-nin biznes məsələləri üzrə məsləhətçi

Suad Fataliyev, business adviser,
"Azer-Ilme" Ltd

Суад Фаталиев,
бизнес-консультант ООО «Азер-Илмэ»

Общество с ограниченной ответственностью «Азер-Илмэ» является самой большой в Азербайджане компанией, занимающейся производством ковров. «Азер-Илмэ» стремится сохранить давнюю всемирную славу азербайджанских ковров, продолжая воплощать эту добрую традицию в производимой ею продукции.

В производстве ковров здесь используются только высококачественные шерстяные и шелковые нити, которые изготавливаются из местного сырья и окрашиваются красителями, получаемыми из произрастающих в Азербайджане растений. Ковры с оригинальным цветовым решением и с самыми изысканными узорами ткются вручную с использованием старинных технологических приемов, разработанных классическими ковроткаческими школами Азербайджана.

Постоянно стремясь к поиску новых идей и их выражению, «Азер-Илмэ» неустанно расширяет в стране свою деятельность. Мастерские объединения размещены как в центральном офисе в городе Баку, так и в древнейших ковроткаческих центрах Азербайджана: на Абшеронском полуострове - в поселках Нардаран, Бина, Хокмали, Локбатан; в Кюрдамирском районе Ширванской зоны, а также в городах Шеки и Лерик. Столь широкая сеть филиалов «Азер-Илмэ» нуждается в постоянном пополнении высококвалифицированных специалистов и ткачей.

В связи с этим объединение также привлекает мастеров из высокогорных сел Азербайджана и соз-

Xalça seltənəti
The empire of carpets
Царство ковров

Sirkarda toqunap xaltalar
Carpets produced by the company
Коверы, производимые в компании

Toxunmuş xalçaların nümayişi
The show of woven carpets
Демонстрация сотканых ковров

olmayan, süni rənglərlə boyanmış və vahid texnoloji üsulla sənayedə istehsal edilən xalçalar ən sonda rəng ahəngində, toxuma üslubunda, bədii tərtibatında öz fərdiliyini itirməklə nəticələnmişdir. Yaranmış bu nöqsanların aradan qaldırılması, milli xalq ənənəsinə qayıdış, xalçaçılıqda məktəblər üzrə texnoloji və bədii fərdiliyin qorunub saxlanması "Azər-İlmə" nin qarşıya qoyduğu vəzifələrdəndir.

Hazırda Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən milli istehsalın artırılması və yerli sahibkarlığın genişləndirilməsi məqsədilə böyük imkanlar yaradılmışdır. Bu sahədə qəbul edilmiş sərəncam və qanunlar milli xalq sənətimizin gələcəkdə də nüfuzunun artacağına zəmanət verir. "Azər-İlmə" öz gündəlik fəaliyyətində 2005-ci ildə qəbul edilmiş "Azərbay-

the Shirvan zone, as well as towns of Sheki and Lerik. Such broad network of the company's branches needs in a constant afflux of highly skilled professionals and weavers.

For that reason the company also hires weavers from mountain villages of Azerbaijan and creates for them all conditions and opportunities for preserving their professional knowledge. At the same time, the company's weavers train new generations of craftspeople in order to prevent neglecting the traditional handicraft. This activity is aimed at improving the social and economic situation of population in the zones and providing new workplaces for local weavers as bearers of carpet tradition in the country.

Owing to its quality production, "Azer-Ilme" Ltd. has received high

Aydın Muradov,
"Azər-İlmə" MMC-nin meneceri

Aydın Muradov,
manager, "Azer-Ilme" Ltd.

Айдын Мурадов,
управляющий ООО «Азер-Илмэ»

дает для них все необходимые условия для сохранения их профессиональных навыков и передачи опыта новым поколениям ковроткачей. Проводимая в этой области работа обусловлена заботой об улучшении социально-экономического положения населения регионов, обеспечением носителей специфической профессии новыми рабочими местами.

Благодаря качеству выпускаемой продукции, ООО «Азер-Илмэ» занимает высокий рейтинг не только в Азербайджане, но и за его пределами. Сегодня его продукция отвечает принятым в мире современным стандартам, удовлетворяя спрос как внутреннего, так и внешнего рынков.

can xalça sənətinin qorunması və inkişaf etdirilməsi haqqında” Qanunun müddəalarını yerinə yetirir. Qanundan irəli gələrək şirkətdə istehsal edilən bütün xalçalarda Azərbaycana məxsus fərdi, bədii, texniki xüsusiyyətlərin saxlanılması ilə yanaşı, xalçanın haşiyə zolağında onun məxsus olduğu məktəbin adı və “Azərbaycan” sözləri toxunur. Bu, Azərbaycan xalçalarının mənsubiyyətinin gələcəkdə başqaları tərəfindən mənimsənilməsinə imkan verməyəcəkdir.

“Azər-İlmə” MMC öz fəaliyyəti ilə respublika iqtisadiyyatının inkişafına da öz töhfələrini verir. İstehsal sahələrindən dövlət büdcəsinə gələn gəlirdə şirkətin də payı vardır.

Şirkətdə toxunan hər bir xalça Azərbaycanın mədəni irsinin, milli ənənələrinin, bütövlükdə ümumbə-

ratings not only in Azerbaijan, but also abroad. Today its carpets satisfy international requirements and standards, and meet demands of internal and foreign markets.

At present the main task of “Azer-Ilme” Ltd. is to increase, in considerable quantities, the output of densely-woven carpets of Sheki silk in order to export to and promote them on the world markets. The company is also seeking ways to extend its trading network in other countries.

Undoubtedly, the speedy industrialization of Azerbaijan in the late 19th century and the use of synthetic dyes (aniline and alizarin) in carpet-making of the country negatively impacted the local carpets. These technological

V.Muradovun toxucular ilə çeşninin müzakirəsi

V.Muradov and weavers while discussing a carpet cartoon

Обсуждение В. Мурадова с ткачихами эскиза ковра

Toxuculuq emalatxanası, Bakı

A weaving workshop, Baku

Ткацкая мастерская, Баку

Xalçanın hanadan kəsilməsi prosesi. Nardaran, Abşeron
The process of cutting a carpet from the loom. Nardaran, Absheron
Процесс срезания ковра с ткацкого станка «хана». Нардаран, Абшерон

Xalça dəzgahı – "hana" arxasında
At a loom
За ковровым станком

şəri mənəvi dəyərlərimizin davamı kimi çox əhəmiyyətlidir. Bu xalçalar Azərbaycanı dünyada tanıdan elçilər, milli mədəniyyətimizi təbliğ edən daşıyıcılardır.

"Azər-ilmə" MMC-dəki xalça ipləri qısa zaman ərzində öz hərarəti ilə evləri isidən, iqamətgahları bəzəyən, əldən-ələ, nəsilən-nəslə ötürülən milli sərvətə - xalçaya çevrilir.

Azərbaycanda geniş yayılmış xalça sənəti ilk baxışdan sadə görünsə

innovations concerning synthetic dyes inevitably affected their quality.

In that period carpets were woven from synthetically dyed yarn of unknown origin which was imported into Azerbaijan from other countries. Being factory-made products, carpets were made with a single technological process. Eventually, this practice resulted in that these textiles did not retain original colours, traditional techniques and designs. That is why one of the aims of "Azer-Ilme" Ltd. is to remove the current shortcomings and return to

В данное время основной целью «Азер-Илмэ» является значительное увеличение объема производимых из шекинського шелка ковров с высокой плотностью узлов, их вывоз и популяризация на мировом рынке, а также продвижение своей торговой сети в другие страны.

Несомненно, быстрая индустриализация Азербайджана в конце XIX века и применение в ткачестве таких искусственных красителей, как анилин и ализарин, негативно отразились на производстве местных ковров. Новшества, связанные с применением искусственных красителей, с течением времени неизбежно повлияли и на качество производимых ковров.

В тот период ковры, создававшиеся из привозимых в Азербайджан искусственно окрашенных нитей неизвестного происхождения, ткались на промышленных предприятиях одним-единственным технологическим способом, что, в итоге, привело к утрате их специфических цветовых, художественных и технических характеристик. Поэтому «АзерИлмэ» поставило перед собой задачу устранить имеющиеся недостатки, возвратившись к национальным ковровым традициям и сохранив технологические и художественные особенности азербайджанских школ ковроткачества.

324

İlmə vurulması. Toxuculuq emalatxanası.
Binə, Abşeron

The process of knotting pile.
A carpet workshop in Bina, Absheron

Завязывание узла.
Ткацкая мастерская в Бина, Абшерон

də, onun istehsalı bir neçə mürəkkəb mərhələdən ibarətdir. Bütün bədii və texnoloji şərtlərə ciddi riayət olunaraq, "Azər-İlmə"də toxunan hər əşya ən azı 8-10 nəfərin əməyi sayəsində ərsəyə gəlir və bu

national carpet-weaving traditions, preserving traditional weaving techniques and designs of Azerbaijan carpet-weaving schools.

At present the president of Azerbaijan Mr. İlham Aliyev has ensured large opportunities for increasing the carpet production and the intensification of local business activity in the country. Laws and regulations adopted to

В настоящее время президентом Азербайджана господином Ильхамом Алиевым созданы большие возможности для увеличения национального производства и расширения местного предпринимательства. Принятые в этой области законы и распоряжения гарантируют рост значимости народного искусства в будущем.

В своей повседневной деятельности ООО «Азер-Илмэ» выполняет положения принятого в 2005 году закона «Об охране и развитии азербайджанского коврового искусства». Руководствуясь этим законом, «Азер-Илмэ» создает ковры, в которых сохраняются не только их специфические художественные и технические особенности, но также на бордюрах указываются обозначения соответствующих ковроткаческих школ и слово «Азер-

İpək xalçaların toxunulması. Şəki
Weaving of silk carpets, Şeki
Ткачество шелковых ковров, Шеки

325

Təxuculuq emalatxanasında. Nardaran
In a carpet workshop, Nardaran
В ткацкой мастерской, Нардаран

xalçalar uzunmüddətli istifadəyə davamlılığı ilə seçilir.

Öncə ipliklər bitki mənşəli təbii boya maddələri ilə qədim xalq boyama sirləri əsasında boyanır. İstifadə edilən əsas boyaq tərkibləri Azərbaycanda bitən bitki və meyvələrdən alınır. Qoz qabığı, nar qərzəyi, soğan və alma qabığı, saman, boyaq otu və palıd kökü, biyan otu, sarıçöp, tut, heyva və qoz ağacının yarpaqlarından alınan rənglər öz parlaqlığı, şəffaflığı, həzin koloriti ilə xalçalara yaraşır verir, onların naxışlarını daha gözəçarpan və cazibəli edir. Qırmızı, qara, qəhvəyi, yaşıl, sürməyi, sarı, ağ, mavi rənglər və onlardan alınan zərif çalarlar xalça üzərindəki naxışları sanki dindirir, xüsusi həzinlik yaradır. Uzun

stimulate this field of economic activity enable the further development of carpet art in Azerbaijan.

In its daily activity "Azer-Ilme" Ltd. follows provisions of the Law "On the Protection of Azerbaijan Carpet Art and Its Development" adopted in 2005. Guided by the legislation, the company produces carpets preserving artistic and technical characteristics of Azerbaijan weavings. Moreover, all the carpets bear inscriptions of relevant carpet schools and the word "Azerbaijan" in the border. This measure will enable nobody to dispute the Azerbaijan origin of the carpets in future, as it was repeatedly in the past. Furthermore, such inscriptions will aid to differentiate Azerbaijan carpets from obscure "Caucasian carpets".

байджан». Такая мера не даст возможность кому бы то ни было в будущем оспаривать принадлежность этих ковров Азербайджану, как не раз было на прошлом. Кроме того, это также поможет вычленил азербайджанские ковры из аморфной группы «кавказских ковров».

«Азерб-Илмэ» своей деятельностью также вносит вклад в экономическое развитие республики. В доходах, поступающих в государственный бюджет из разных областей экономики, есть доля и ООО «Азерб-Илмэ».

Каждый сотканный в объединении ковер является очень ценной частью культурного наследия и национальных традиций Азербайджана, а в конечном счете - частью общечеловеческого ду-

326

Təbii boyalar
Natural colorants
Натуральные красители

İllər istifadədə olan bu xalçaların rənglərinin qarışub solmaması üçün boyama prosesinin sonunda iplərin qaynadığı boyanın içərisinə zəy və ya duz əlavə edilir, beləliklə də onun keyfiyyəti yüksəldilir.

Növbəti mərhələ daha məsuliyyətlidir. Bu yaradıcı işi öz çiyinlərində daşıyan rəssam toxunan hər xalçanın düşünən beynidir. Xalçanın

The activity of "Azer-Ilme" Ltd. also contributes to the economic development of the country's industry. The state budget, raised from other fields of economics, includes a portion of the company's income as well.

Every carpet woven by the company is very valuable as a part of the cultural heritage and national traditions of Azerbaijan, finally, as a part of universal human heritage. These carpets may be regarded as messengers that tell the world about Azerbaijan and its national culture.

Yarn made in "Azer-Ilme" Ltd. turns, in a short space of time, into fine works of art, namely carpets that can warm and decorate houses and offices and pass from generation to generation like some treasures.

ховного наследия. Эти ковры можно рассматривать как послов и популяризаторов азербайджанской культуры в мире.

Вырабатываемая в «Азер-Илмэ» пряжа за короткое время превращается в прекрасные произведения искусства - ковры, утепляющие дома и украшающие резиденции, которые подобно сокровищам передаются из поколения в поколения.

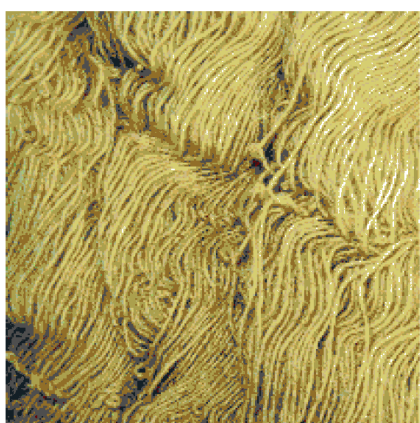
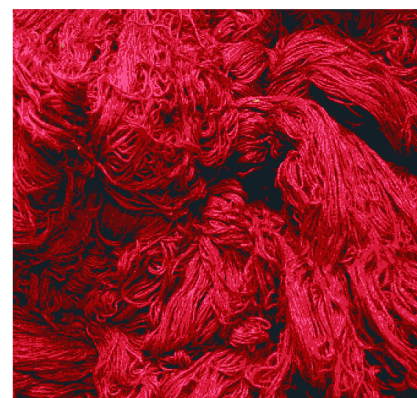
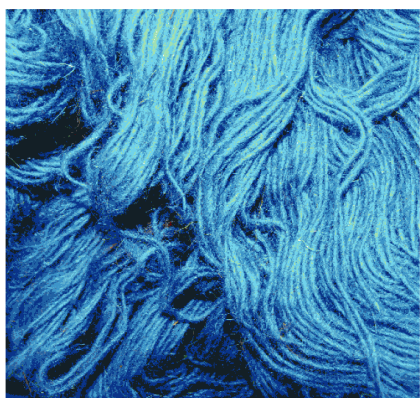
Хотя искусство ковроткачества на первый взгляд и кажется простым, однако производство ковров состоит из нескольких сложных этапов.

В каждый ковер, создаваемый ООО «Азер-Илмэ», вкладывается труд как минимум 8-10 человек, которые строго соблюдают все художественные и технологические приемы, в результате чего эти ковры отличаются долговечностью и прочностью.

Пряжа в «Азер-Илмэ» окрашивается только натуральными красителями растительного происхождения с применением старинных народных методов. Основные красители получают из растущих в Азербайджане трав и плодовых деревьев: ореховой скорлупы и гранатовой корки,

Boyaq tərkibinin yoxlanılması zamanı
While supervising components of dyes
Во время проверки состава красителей

ölçülərini, ilmələrin sıxlığını nəzərə alaraq damalı kağız üzərində onun kompozisiya quruluşunu və bəzək elementlərini yaradan, rəng həllini klassik üsluba əsasən təyin edən rəssam uzun illərin təcrübəsinə əsasən hər məktəbin özəlliklərinin orijinala uyğun saxlanması şərtlərinə ciddi riayət edir. Burada toxunan xalça çeşnilərinin çeşidlərinin sayı 1000-dən artıqdır. Hər bir xalça isə öz növbəsində təkrar olunmaz və əvəzsizdir. “Azər-İlmə” MMC-də toxunan xalçalarda milli ənənələrin qorunub saxlanması və bu işin davam etdirilməsinə xüsusi önəm verilir.

Though carpet-making may, at first sight, seem to be a simple business, it consists, in fact, of several complex stages. The company's carpets are woven by a team of at least 8-10 workers who strictly follow all designing and technological instructions, so that these carpets are distinguished with their durability and firmness.

In workshops of “Azer-Ilme” Ltd. yarn is dyed in traditional way, with using only natural substances of plant origin. Basic colorants are obtained from local herbs and fruit trees, such as madder, green

Boyanmış ipliklərin qurudulması prosesi
The process of drying the dyed yarn
Процесс сушки крашеных ниток

кожуры яблока, луковой шелухи, соломы, марены, корня дуба, травы лакричника, туты, айвы, листьев орехового дерева и других растений. Краски своим ярким, прозрачным и богатым колоритом украшают ковры, делают их узоры чарующими и жизнерадостными. Красный, черный, коричневый, зеленый, темно-синий, желтый, белый, голубой и их производные оттенки могут передавать как

V. Muradov rəssam N. Ağaliyeva ilə xalça çeşnisinin müzakirəsi zamanı

V. Muradov and the designer N. Aghaliyeva talking over a carpet cartoon

В. Мурадов и художница Н. Агалиева во время обсуждения эскиза ковра

Yeni çeşni ilə tanışlıq

Viewing a new cartoon

Ознакомление с новым эскизом

walnut shell, pomegranate and apple rind, onion peel, straw, oak root, liquorice, mulberry, walnut and quince leaves, and other plants. Dyes embellish the carpet with their bright, clear and rich palette, making its patterns more magnificent and joyful. Vivid and delicate shades of red, green, blue, yellow, white, black, etc. colours can transmit both soft and expressive moods. At the final stage of dyeing process, alum and other ingredients are added into dye pots, where yarn is boiled, in order to fix colorants and prevent their fading during long time.

The following stage is of no less importance. At this phase a designer, who is a main link in the process of making a carpet, develops an idea. He draws a new carpet pattern on squared paper, taking into consideration the

нежные, так и выразительные ковровые узоры. Для повышения качества окрашивания пряжи, сохранения первоначальной свежести колорита в течении длительного срока и недопущения смешения цветов, в конце процесса крашения в кипящий состав с красителем добавляют квасцы или соль.

Следующий этап более ответственный. Здесь художник как выразитель творческой мысли является основным звеном процесса создания ковра. Художник создает эскиз композиции на миллиметровой бумаге с учетом размера будущего изделия и плотности его узлов. Определяя композицию, стиль и цветовое решение, он опирается в своей работе на многовековой опыт классических ковроткаческих школ и строго придерживается их традиций. В ткацких цехах «Азер-Илмэ» разработано и используется более 1000 ковровых композиций, и каждый ковер, в свою очередь, неповторим.

«Азер-Илмэ» уделяет особое внимание сохранению и продолжению народных традиций ковроткачества, поэтому его ковры обладают высокими технологическими качествами. Работающие в «Азер-Илмэ» ткачи являются истинно народными умельцами, которые в своей работе также применяют ручной способ вязки узлов без использования

İncelâtin vuruqlması
Knotting pile
Завязывание узлов

Tural Bahadurov, "Azər-İlme" MMC-nin Reklam işləri üzrə dizayneri

Tural Bahadurov, advertisement designer, "Azer-Ilme" Ltd.

Турал Бахадуров, дизайнер рекламной продукции ООО «Азерб-Илмэ»

Bu xalçalar yüksək texnoloji xüsusiyyətlərə malikdirlər. Burada çalışan toxucular əsl xalq sənətkarlarıdır. Onlar xalçaların toxunması prosesində düyünlərin alətsiz (bıçaqsız), əl ilə vurulması üsulundan da istifadə edirlər.

Toxuculuq səxlərində davamlı materiallardan quraşdırılmış hanalarda qısa zaman ərzində ipək və yundan ən kiçik ölçülərdən başlayaraq 40 m²-dək xalçalar toxunur. Onların sıxlığı: 35x60 - 70x70.

Xalçanın toxunmasında bir neçə əsas və köməkçi alətdən istifadə edilir. İlmanın vurulması zamanı ipliği ərişlər arasından keçirərək asan çəkmək və xov ipini kəsmək prosesini asanlaş-

dimensions of a future carpet and its knot density. Choosing a composition, style and colour combination, the designer strictly follows centuries-old traditions and characteristics of the classic carpet-weaving schools of Azerbaijan. At the company's workshops, over thousand original carpet designs have been invented, and each of them is unique.

"Azer-Ilme" Ltd. pays an especial attention to the preservation and development of national carpet-weaving traditions. That is why its carpets demonstrate technological characteristics of high quality. Weavers of the company are true masters of tradition who can knot pile even without the knife. In a short space of time the weavers make carpets of silk and wool in various sizes from the smallest ones up to pieces of 40 sq. metres. The density of carpets makes from 35x60 to 70x70 knots in 10 cm.

In pile knotting, several basic and supplementary tools are used: a tip-hooked knife for passing the weft between warp strings and cutting pile, an especial beater for compacting knots and wefts, shears for clipping pile and levelling the surface of a carpet, and, at the final stage, a small comb for smoothing pile in a proper direction. These simple tools, passed from generation to generation in every rural family, served to weavers as true helpers from the remotest time.

ножа. В ткацких цехах за короткий срок ткуются шелковые и шерстяные ковры размером вплоть до 40 кв. метров и плотностью узлов от 35x60 до 70x70 на дециметр.

В процессе вязки ковра используется несколько основных и вспомогательных инструментов: нож с крючкообразным острием для протягивания утковой нити между нитями основы и обрезания ворса; колотушка для уплотнения узлов и утка; а на завершающем этапе работы - ножницы для стрижки ворса и выравнивания поверхности ковра, и маленькие гребешки для расчесывания и приглаживания ворса в нужном направлении. Эти простые инструменты испокон веков передавались в каждой деревенской семье из поколения в поколение и служили верными помощниками при создании ковровых шедевров.

После того как ковер соткан, он проходит поэтапно дальнейшую обработку: опытные мастера специальными инструментами подрезают и выравнивают ворс и проверяют гладкость и ровность поверхности. В мастерской укрепляют концы ковра и вяжут узлы бахромы.

Далее начинается процесс чистки. Чтобы очистить ковер от пыли и обрывков нити, ковер выбивают на специальных буюковых

dırmaq üçün qarmaqlı bıçağın, ilmələrin sıx oturması üçün istifadə edilən həvənin və ən sonda xovu kəsib, toxumanın səthini hamarlaşdıran qayçı ilə yanaşı, xovu yatımına uyğun dayayan kiçik daraqların əhəmiyyəti böyükdür. Bu bəsit alətlər dəsti də öz növbəsində əsrlər boyu sadıq dost kimi gənc nəsə - toxuculara ötürülür, yeni dəyərlərin yaradılmasında istifadə olunur.

Xalçanın toxunması, onun hələ satış üçün tam hazır olması demək deyil. Xalçanın xovunun bacarıqlı ustalar tərəfindən xüsusi alətlərlə yenidən kəsilməsi, səthinin eyni bərabərdə və hamar olmasının yoxlanılması, saçqlarının bərkidilib dü-

Yusif Rzaev,
"Azər-İlmə" MMC-nin baş mühasibi

Yusif Rzaev, chief accountant,
"Azer-Ilme" Ltd.

Юсиф Рзаев,
главный бухгалтер ООО «Азерб-Илмэ»

Toxunan möhtəşəm xalı önündə

Facing a majestic carpet

Перед сотканным величественным ковром

досках. Последующее мытье ковра в специальных водоемах или бассейнах с помощью мыльного раствора и других соответствующих натуральных средств также требует профессионализма.

После кратковременной просушки в специальных комнатах при особом, высокотемпературном режиме, ковры вновь проходят тщательный осмотр, а затем процедуру глажки под особым пресом. Лишь на этой стадии ковер приобретает свой законченный вид: теплоту и блеск шерсти, гладкую направленность ворса, изящество тканья, приглушенный колорит пестрых узоров.

На последнем этапе каждый ковер, сотканный из тонкой шерсти, подвергается процедуре туго-

Xalçanın emalı prosesinə baxış
Supervising the process of treating a carpet
Осмотр процесса обработки ковра

yünlənməsi kimi işlər də emalatxanada icra edilir.

Toxunduğu və emal edildiyi zaman üzərinə qonmuş toz və sap qırıntılarından təmizlənməsi üçün xalçanın fıstıq ağacından hazırlanmış

After a carpet is finished, it undergoes the further step-by-step treatment. The skilful personal cuts and levels the pile with special tools and check up the smoothness and evenness of surface. The fringe is strengthened and knotted. Then a cleaning process starts. The carpet is beaten on special beech boards to clean it of dust and yarn scraps, and is washed in special pools with soap and other special components.

After brief drying in special rooms at high temperature conditions, the carpet is carefully examined again, and then it is smoothened by a special press. Only at this step, the carpet gains its lustre of wool,

Xovun hündürlüyünün bərabərləşdirilməsi
Cutting the pile of a carpet
Выравнивание высоты ворса ковра

го натяжения. Это делается для выравнивая кромки ковра и придания ему правильной формы. Ковер укладывают на деревянные настилы, затем туго натягивают с обеих сторон и закрепляют на полу. После проведения всех технических приемов растяжения, на которые затрачивается 2-3 дня, ковры уже готовы к отпавке в торговую сеть.

Все произведенные в «Азер-Илмэ» ковры, независимо от их размеров, рождаются в результате вышеперечисленных этапов работы.

Помимо создания новых ковров, ткачи «Азер-Илмэ» дарят вторую жизнь и возвращают былую красоту пришедшим в негодность старинным коврам. Опытные реставраторы подбирают соответ-

Xalçanın saçağının bərabərləşdirilməsi prosesi
Cutting the fringe of a carpet
Процесс подравнивания бахромы ковра

dolaqlarda hərəkət etdirilərək çirpilməsi, sonra isə xüsusi hovuzda sabun və s. yararlı maddələrlə yuyulması xüsusi peşəkarlıq tələb edir. Xüsusi isti temperaturlu otaqlarda qısa zaman ərzində qurudulan xalçalar yenidən baxışdan keçirilir, xüsusi preslər altında ütülənir və beləliklə də yunun işıltısı, parlaqlığı, xovun yatımlılığı, toxunuşun zərifliyi, əlvan rəngli naxışların həzinliyi sabit görkəm alır.

Bir qayda olaraq son mərhələ xalçaların tarım çəkilməsi prosesidir. Zərif yundan toxunan xalçaların hər biri

Xalçanın yuyulması
While washing a carpet
Мытьё ковра

Xalçanın tozunun təmizlənməsi
Cleaning a carpet of dust
Очищение ковра от пыли

warmth of colours, and regular direction of pile.

At the final stage carpets woven from fine-fibre wool are exposed to intensive pulling. It is necessary for levelling the carpet edges and put it

Xalçanın dartılması prosesi
The process of pulling a carpet
Процесс натяжения ковра

ствующую пряжу к поврежденным частям ковра, вновь продевают через основу ворсовую нить и воссоздают старые узоры.

Благодаря экспорту своей продукции на зарубежные рынки,

Xalçanın ütülənməsi
Smoothing a carpet
Глажка ковра

dartımdan keçir. Toxunduqdan sonra yuyulub ütülənmiş xalçaların kənarlarının eyni biçimdə, mütənasib və qüsursuz olması üçün onlar taxta döşəmələr üzərində baş və əmək, sonra isə yan tərəflərdən tarım çəkilərək yerə bərkidilir. Bu və digər texniki gərilmə proseslərinin icrasına 2-3 gün vaxt sərf edildikdən sonra xalça artıq ticarət şəbəkələrinə çıxarılması üçün hazır olur.

"Azər-İlmə" MMC-də istehsal edilən bütün xalçalar ölçülərindən asılı olmayaraq yuxarıda sadalanan texnologiya proseslər nəticəsində yaranır.

"Azər-İlmə"də göstərilənlərlə yanaşı müxtəlif səbəblər üzündən zədələnmiş və yararsız hala düşmüş xalçaların bərpası, onlara ikinci həyatın bəxş edilməsi, əvvəlki tərəvətinin qaytarılması işini təcrübəli bərpəçilər həyata keçirirlər. Onlar qədim xalçanın zədələnmiş yerlərinə uyğun ilmə vurub, hər düyünə yeni nəfəs verirlər.

Köhnə xalçaların bərpası
Restoring old carpets
Реставрация старых ковров

into proper shape. Carpet are laid on a wooden deck, pulled and fixed to the floor. After carrying out all the pulling procedures during 2-3 days, carpets are ready for sale.

All carpets made by "Azer-Ilme" Ltd., regardless of their sizes, undergo the above technological procedures.

Apart from making new carpets, weavers of the company can also restore and revive old and worn textiles. Skilled restorers choose pile yarns needed to repair damaged sections and re-knot old patterns.

Owing to the export of its production to foreign markets, "Azer-Ilme" Ltd. has become well-known in the world for its high quality and durable carpets created according to traditional carpet patterns of Azerbaijan.

One of reasons for such popularity was the participation in a number

«Азерб-Илмэ» стало широко известно в мире своими качественными и прочными коврами, создаваемыми на основе классических азербайджанских ковровых узоров.

Одной из причин такой известности стало также ее участие в ряде международных бизнес-мероприятий. В 1997 году компания демонстрировала свою продукцию на торговой ярмарке в городе Атланта (США), в 1999 году - в Ганновере (Германия), в 2003 году - в Москве и в 2006 году - в Анкаре (Турция).

Произведенные компанией ковры стали украшением частных коллекций и многих домов в США, Германии, Франции, Турции, России, Австралии, Японии, Швеции, Италии, Норвегии, Южной Африке и других странах. Они способны украсить любую комнату, оформленную как в современном, так и в европейском классическом стиле. Как и в прошлые времена, эти ковры словно картины улаживают взор своих хозяев богатой цветовой палитрой и волшебством узоров, созданных мастерами «Азерб-Илмэ». Ими можно устилать полы, украшать стены, покрывать мебель, а самые красивые даже выставлять в витринах.

Объединение также проявляет инициативу в деле воссоздания старинных шедевров националь-

Bütün istehsal edilən məhsulları xarici bazara və şirkətin "Sehrlili İlmələr" Azərbaycan Xalçaları Qalereyasına yönəldən "Azər-İlmə" MMC yüksək keyfiyyətli, uzun müddət istifadəyə davamlı, klassik Azərbaycan çeşniləri əsasında toxunmuş xalçaları ilə dünyada tanınır.

Öz məhsulları ilə tanınan "Azər-İlmə" MMC 1997-ci ildə Amerika Birləşmiş Ştatlarının Atlanta, 1999-cu ildə Almaniyanın Hanover şəhərlərində, 2003-cü ildə Moskvada və 2006-cı ildə Ankarada keçirilmiş satış-sərgilərdə uğurla iştirak etmişdir.

"Sehrlili İlmələr" Azərbaycan Xalçaları Qalereyasında V.Muradovun toxucularla birgə hazır məhsulların müzakirəsi

V.Muradov and weavers while discussing finished carpets at the "Magic Knots" Gallery of Azerbaijan carpets

Обсуждение готовой продукции В.Мурадова с ткачихами в Галерее Азербайджанских Ковров «Волшебные узелки»

"Sehrlili İlmələr" Qalereyasının nümayiş salonu

A showroom in the "Magic Knots" Gallery

Выставочный зал в Галерее «Волшебные узелки»

İstehsal olunmuş xalçalara verilən mənşə sertifikatı

Certificates issued to verify the origin of carpets

Сертификат о происхождении, выдаваемый производимым коврам

of international business events. The company showed its production at some trade fairs: Atlanta (USA) in 1997, Hanover (Germany) in 1999, Moscow in 2003, and Ankara (Turkey) in 2006.

ного коврового искусства. В настоящее время в ООО «Азер-Илмэ» создана копия величественного азербайджанского ковра «Шейх Сафи» - шедевра Сефевидской культуры и самого

**"Azər-İlmə"də toxunan xalçalar
hər evin bəzəyidir**

Carpets of "Azer-Ilme" can adorn any home

**Ковры, сотканые в «Азер-Илмэ», являются
украшением каждого дома**

Hazırda burada istehsal edilən xalçalar dünya bazarına yol taparaq ABŞ, Almaniya, Fransa, Türkiyə, Rusiya, Avstraliya, Yaponiya, İsveçrə, İtaliya, Norveç, Cənubi Afrika və dünyanın

Azərbaycan xalçaları məişətdə istifadədə

Azerbaijan carpets in household

**Использование азербайджанских
ковров в быту**

Today carpets made by the company can be seen in private collections and apartments in the USA, Germany, France, Turkey, Russia, Australia, Japan, Sweden, Italy, Norway, Southern Africa and other countries. They are used to adorn rooms furnished in both European modern and classical designs. Just as in the past, the carpets, like paintings, delight their owners with rich colours and enchanting patterns. The carpets can be used to cover floors, walls, furniture, and the most beautiful pieces can be exposed in show-windows.

"Azer-Ilme" Ltd. also is active in reviving old masterpieces of the national carpet art. At present the company has woven a copy of the magnificent "Sheikh Safi" ("Ardebil") carpet. First created during the rule of the Safavid dynasty, this Azerbaijan carpet is the largest and most refined and

огромного и изысканного ковра своего времени. Его оригинал хранится в лондонском Музее Виктории и Альберта. О создании копии знаменитого ковра, воплотившего в себе художественные традиции дворцовой культуры Сефевидов, мечтали многие ковроделы Азербайджана, однако до сих пор ни одна из предпринятых попыток успехом не увенчалась. Создание копии ковра XVI века стало возможным именно в ООО «Азер-Илмэ» по инициативе руководителя предприятия В.Мурадова.

Благодаря своей работе компания получила большое признание со стороны ряда международных организаций. С 2006 года компания является членом Американской Торговой Палаты (АМСНАМ) и Бизнес-клуба Каспийской Интеграции. Прославившееся на европейском рынке

digər ölkələrində şəxsi kolleksiyaların və mənzillərin bəzəyinə çevrilmişdir.

Bu xalçalar istər müasir və istərsə də klassik dizaynda tərtib edilmiş otaqların bəzəyidir, keçmiş zamanlarda olduğu kimi, yenə də öz sahiblərinə xidmət edir. Bu xalçaları yerə döşənək, divarlara bəzək, mebellərin üzərinə örtük kimi istifadə edir, ən sevilənlərini isə şüşə vitrinlərdə nümayiş etdirirlər.

"Azər-İlmə" MMC-də möhtəşəm Azərbaycan xalısı - Səfəvilər hakimiyyəti dövrünün tarixdə qoyduğu parlaq iz, günümüzədək gəlib çatmış nadir inci, öz dövrünün ən nəhəng, ən kamil, zərif və rəngarəng xalısı olan "Şeyx Səfi"-nin surəti toxunub. Xalının əsl Londonun "Viktoriya və Albert" muzeyində saxlanılır. Səfəvi saray mədəniyyətinin bədii ənənələrini özündə yaşadan və bütün dünyada məşhur olan "Şeyx Səfi" xalısının surətinin Azərbaycanda yaradılması bir çox xalça ustalarının arzusu olsa da, bəzi səbəblərdən heç kimə müyəssər olmamışdır. XVI əsr sənətkarlarının yaratdığı bu xalının surətinin məhz "Azər-İlmə" MMC-də toxunması şirkətin rəhbəri V.Muradovun təşəbbüsü ilə həyata keçirilmişdir.

"Azər-İlmə" 2006-cı ildən Amerika Ticarət Palatasının (AMCAM) və Xəzər İntegrasiya İşgüzar Klubunun üzvüdür. "Azər-İlmə" yə Azərbaycan xalçalarının tarixi şöhrətini böyük uğurla yaşadan, istehsal etdiyi yüksək keyfiyyətli məhsulları ilə Avropa bazarında xüsusi yer tutan müəssisə

V.Muradov toxunan "Şeyx Səfi" xalısını toxucularla müzakirə edərkən

Mr. Muradov and weavers while discussing the "Sheikh Safi" carpet

Во время обсуждения В.Мурадовым с ткачихами ковра «Шейх Сафи»

высококачественными коврами и успешно преумножающее историческую славу азербайджанских ковров, «Азәр-Илмэ» в 2006-2007 годах было удостоено цело-

multi-coloured piece of that period. The original is stored in the London Victoria and Albert Museum. Many weavers in Azerbaijan dreamed to re-create a copy of the famous carpet which demonstrates the court artistic tastes of the 16th century. However, for some reasons, they did not succeed in realizing their dream. Only on the initiative of Mr. Muradov, this dream has been accomplished at "Azer-Ilme" Ltd.

"Şeyx Səfi" xalısının toxunulması prosesi
The process of weaving the "Sheikh Safi" carpet
Процесс ткачества ковра «Шейх Сафи»

"Azər-İlmə" Amerika Ticarət Palatasının üzvüdür

"Azer-Ilme" is a member of the American Chamber of Commerce

«Азерб-Илмэ» – член Американской Торговой Палаты

"Azər-İlmə" Xəzər inteqrasiya işgüzar Klubunun üzvüdür

"Azer-Ilme" is a member of the Caspian Integration Business Club

«Азерб-Илмэ» – член Делового Клуба Каспийской Интеграции

İqtisadiyyat və biznes sahəsində nailiyyətlərə görə şirkətin təltif olunduğu "Uğur-2006" milli mükafatı

The 2006 "Ughur" National Award for the company's achievements in economics and business

Национальная премия «Угур-2006», врученная компании за достижения в области экономики и бизнеса

olaraq 2007-ci ildə bir sıra milli və beynəlxalq mükafatlar verilmişdir:

1. "Uğur 2006" - İqtisadiyyat və Biznes Sahəsində Milli Mükafat.

"İxrac yönüli istehsalın inkişafında töhfəsinə görə" nominasiyasında

"Consulting Business" jurnalı tərəfindən 30 yanvar 2007-ci ildə təqdim olunmuşdur.

2. "Caspian Energy International Award 2007" Beynəlxalq Mükafatı. "Azərbaycan xalça sənətinin dirçəldilməsi və inkişafı" nominasiyasında Xəzər İnteqrasiya İşgüzar Klubu tərəfindən 27 mart 2007-ci ildə təqdim olunmuşdur.

3. Fəaliyyətində göstərdiyi şərəf, ləyaqət və fədakarlıq kimi xidmətlərinə görə "Azər-İlmə" MMC-nin direktoru Vidadi Muradov "Kraliça Viktoriya adına Eksklüziv Mükafatına ("Queen Victoria Sommemorative Medal")" layiq görülmüşdür.

Due to its work, the company has won the recognition of some international organisations. Since 2006 the company is a member of the American Chamber of Commerce (AmCham) and the Caspian Integration Business Club. In 2006-2007 "Azer-Ilme" Ltd., highly respected in the western market owing to its quality production and successful preservation of the long-standing fame of Azerbaijan carpets, was prized a number of national and international awards:

1. The 2006 "Ughur" (Success) Award of the Consulting Business Magazine for contribution to the development of export production, January 30, 2007.
2. The 2007 Caspian Energy International Award of the Caspian Integration Business Club for reviving and developing the Azerbaijan carpet, March 27, 2007.

go ряда национальных и международных премий:

1. Национальная премия «Угур-2006» в области экономики и бизнеса в номинации «За вклад в развитие экспортно-направленной продукции», присужденная журналом «Consulting Business» 30 января 2007 года;
2. Международная премия «Caspian Energy International Award-2007» в номинации «Возрождение и развитие азербайджанского ковра», врученная Бизнес-клубом Каспийской Интеграции 27 марта 2007 года;

V.Muradovun fəaliyyətində göstərdiyi şərəf, ləyaqət və fədakarlığa görə təltif olunduğu "Kraliça Viktoriya" adına Eksklüziv mükafat

The Queen Victoria Commemorative Medal awarded to V.Muradov for his respect, dignity and adherence in the work

Памятная медаль имени Королевы Виктории, врученная В.Мурадову за проявленные в его деятельности честь, достоинство и самоотверженность

Mükafat Avropa Biznes Assambleyasının 19-21 mart 2007-ci il tarixində Oksfordda keçirilən Liderlər Samitində təqdim edilmişdir.

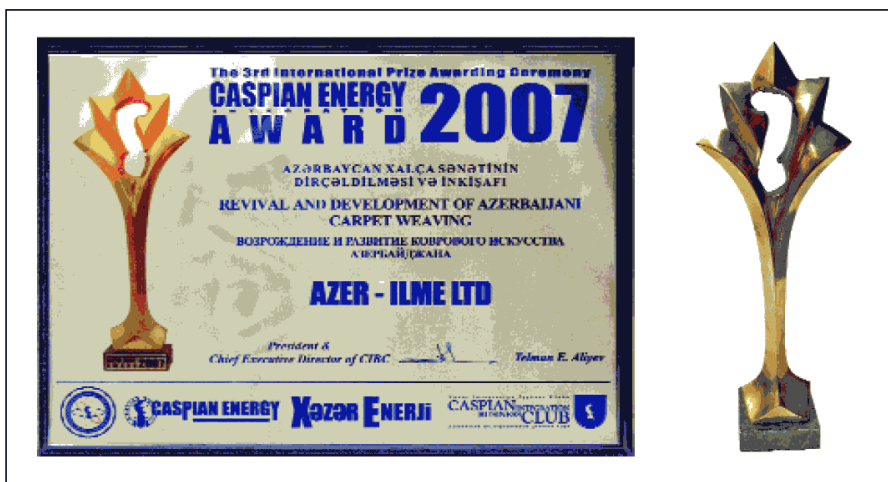
"Azər-İlmə" MMC beynəlxalq miqyasda böyük nüfuz qazanaraq inamla addımlayır. Onun yüksək

3. The Queen Victoria Commemorative Medal presented to Mr. Vidadi Muradov for respect, dignity and adherence to traditions showed in his activity, European Business Assembly, Oxford, March 19-21, 2007.

"Azer-Ilme" Ltd. has won the large prestige in the world. Its high-quality and imaginative carpets attracted the attention of visitors of high rank, including Mrs. Mehriban Aliyeva, first lady of Azerbaijan, UNESCO and ISESCO Good Will ambassador, member of

3. Видадди Мурадов был удостоен «Памятной медали им. Королевы Виктории» («Queen Victoria Commemorative Medal») за «проявленные в своей деятельности честь, достоинство и самоотверженность». Медаль была вручена на прошедшем в Оксфорде саммите лидеров Европейской

Azərbaycan xalça sənətinin dirçəlməsində və inkişafı sahəsindəki nailiyyətlərə görə "Caspian Energy International Award 2007" beynəlxalq mükafatı

The 2007 "Caspian Energy International Award" for reviving and developing carpet art of Azerbaijan

Международная награда «Caspian Energy International Award 2007» в области возрождения и развития азербайджанского коврового искусства

Siri-sıraqlı Azərbaycan xalçaları qonaqları həmişə heyran edir

The audience always fascinated with the mystery of Azerbaijan carpets

Таинна, заключенная в азербайджанских коврах, всегда очаровывает гостей

keyfiyyətli, incə ilmali, zəngin Azərbaycan çeşnileri əsasında toxuduğu xalçalar Azərbaycanın hüdudlarından kənarda da tanınır. Respublikaya gələn mötəbər qonaqlar şirkətin qonağı olurlar. Son iki il ərzində

the Azerbaijan Parliament, and president of the Heydar Aliyev Foundation, Mrs. Sandra Elisabeth Roelofs Saakashvili, first lady of Georgia, Mrs. Maria Kaczynski, first lady of Poland, Mrs. Amina Erdogan, spouse of the Prime minister of Turkey, Her Highness Sheikhha Mozah Bint Nasser Al Missned, Consort of the Emir of Qatar and president of the Qatari Foundation for Since and Culture,

biзнес ассамблеи 19-21 марта 2007 года.

Завоевав большой авторитет в мире, компания «Азер Илма» уверенно движется вперед. Его высококачественные ковры, сотканные на основе богатства классических азербайджанских узоров, известны не только в Азербайджане, но и за его пределами.

Уважение, которое заслужило объединение, было выражено многими гостями «Азер Илма», среди которых были высокопоставленные лица и почетные зарубежные делегации. Так, например, за два последних года объединение посетили первая леди Азербайджана, посол доброй воли ЮНЕСКО и ИСЕСКО, депутат Азербайджанского Парламента, президент Фонда Гейдара Алиева госпожа Мехрибан Алиева, супруга президента Грузии госпожа

Azərbaycan Respublikasının birinci xanımı, YUNESKO-nun və İSESKO-nun Xoşməramlı Səfiri, Milli Məclisin deputatı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyeva Bakının qonaqları olmuş Gürcüstan Prezidenti Mixail Saakaşvilinin xanımı Sandra Eliza-bet Rulofs Saakaşvili (oktyabr, 2006), Polşa Prezidenti Lex Kaçin-skinin xanımı Mariya Kaçinskaya (mart, 2007), Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın xanımı Əminə Ərdoğan (mart, 2007), Qə-tər Əmirinin xanımı, Qətər Elm və Mədəniyyət Fondunun prezidenti

"Luvr" muzeyinin direktoru cənab Anri Louret şirkətdə toxunan xalçanın zərifliyinə heyrandır

Mr. Henri Loyrette, director of the Louvre Museum, fascinated with the delicate beauty of a carpet

Директор музея «Лувр» господин Генри Лоуретт восхищается нежной красотой ковра, сотканного в компании

and Mrs. Hayrunissa Gul, spouse of the president of Turkey.

Nowadays, when there is a social and economic stability and all sectors of economics are developing in the country, the government's concern for culture and folk arts is regarded as a concern about the future of the nation. The activity of "Azer-Ilme" Ltd. is vast in the field. The work of "Azer-Ilme" Ltd. is not limited only by producing carpets. The company is a large centre for popularizing and supporting other kinds of traditional arts.

For example, the company provides opportunities for mugham and ashug singers, as well as musicians of the western classic musical tradition, to demonstrate their art

Qətər Əmirinin xanımı, Qətər elm və mədəniyyət Fondunun prezidenti Şeyxa Moza bint Nasir əl-Misnəd "Şeyx Səfi" xalisinə ilmə vurarkən

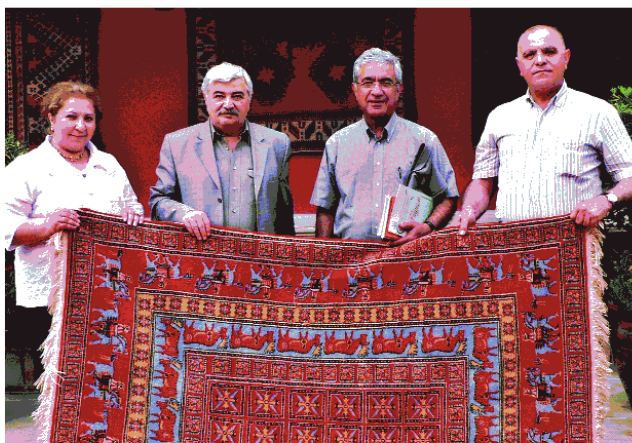
Her Highness Sheikha Mozah Bint Nasser Al-Missned, Consort of the Emir of Qatar and president of the Quatari Foundation of Science and Culture, tying a knot on the future "Sheikh Safi" carpet

Супруга Катарского Эмира, президент Фонда науки и культуры Катара госпожа Шейха Моза бен Насир эль-Миснед при завязывании узла в ковре «Шейх Сафи»

Сандра Элизабет Рулофс-Саакашвили, супруга президента Польши Мария Качински, супруга премьер-министра Турции Амина Эрдоган, супруга эмира Катара, президент Фонда науки и культуры Катара ее высочество Шейха Моза бен Насир аль-Миснед и супруга президента Турецкой Республики госпожа Хайруниса Гюль.

Ныне, когда в стране установилась общественно-политическая стабильность, развиваются и процветают все области экономики, забота государства о куль-

Şirkətdə toxunmuş "Pazırık" xalçasının təqdimatı. Sağdan: V.Muradov, H.Paşayev, F.Ağasıoğlu və X.Əsədova

The presentation of the Pazırık carpet woven by the company. From the right: V.Muradov, H.Pashayev, F.Agasyoglu, and Kh.Asadova

Презентация «Пазырыкского» ковра, сотканного в компании. Справа: В.Мурадов, Х.Пашаев, Ф.Агасьюглу и Х.Асадова

Şeyxa Moza bint Nasir əl-Misnəd (noyabr, 2007) və Türkiyə Respublikası Prezidentinin xanımı Hayrün-nisa Gül (noyabr, 2007) ilə birlikdə bu sənət ocağında olmuşlar.

Bu gün ölkədə ictimai-siyasi sabitliyin bərqərar olduğu, bütün sahələrdə tərəqqi və yüksəlişin yeni mərhələyə qədəm qoyduğu bir zamanda dövlətimiz tərəfindən mədəniyyətə, xalq sənətinə göstərilən qayğı millətin gələcəyinə qayğı kimi qiymətləndirilir. Bu istiqamətdə "Azər-İlmə"nin həyata keçirdiyi fəaliyyət sahəsi hüdudsuzdur.

"Azər-İlmə" öz fəaliyyətini təkcə istehsal məhdudlaşdırmır. Bura eyni zamanda Azərbaycanca digər xalq

in the show-rooms of the company. Mysteries of delicate carpets, the magic of traditional music and its skilful performance make together a vivid picture, an image of our people and its ancient heritage. The company hosts the country's mugham musical competitions and evening parties of folk and ashug music.

Being the successor of old traditions of Azerbaijan carpet art, "Azer-Ilme" Ltd. also helps the youth to learn secrets of carpet making and serves as a bridge between old experienced weavers and younger generations of craftspeople.

The company also develops children programs. Young visitors are regularly introduced to carpet art and told about natural dyes, colour characteristics and patterns of Azerbaijan carpets. Among the youth there are not only Azerbaijanis, but also foreigners.

"Azər-İlmə"nin qonaqları
Guests at "Azer-Ilme"
Гости «Азер-Илмэ»

ture и народном искусстве воспринимается как забота о будущем нации. Область деятельности «Азер-Илмэ» в этом направлении обширна. Она не ограничивается только производством ковров. Объединение ныне является крупным центром популяризации и поддержки других видов народного искусства.

В частности, «Азер-Илмэ» является излюбленным местом встречи мастеров мугама и молодых исполнителей этого жанра, профессиональных ашугов, исполнителей народных песен, а также представителей европейской классической музыки. Тайна изящных ковров, волшебство музыкальных звуков, мастерство исполнения являются наглядным свидетельством привязанности азербайджанского народа к сво-

Avstriya Konstitusiya Məhkəməsinin sədri xanım Brigit Berleyn şirkətin xatirə kitabına öz təəssüratını yazarkən

Mrs. Brigit Berleyn, Chair of the Constitutional Court of Austria, putting down her impressions into the guestbook of the company

Председатель Конституционного Суда Австрии госпожа Бриджит Берлейн записывающая свои впечатления в книгу отзывов компании

sənəti növlərinin də inkişafına və təbliğinə xidmət edən iri mərkəzdir. Şirkət nəinki qocaman və gənc nəsələ məxsus muğam ustalarının, peşəkar aşıqlarımızın, xalq mahnıları ifaçılarının, hətta klassik Avropa musiqi sənəti nümayəndələrinin də sevimli məskənidir. Nəfis xalçaların sehri, musiqi sədalarındakı ecazkarlıq, peşəkar ifa üslubu bizim xalqımıza, yurdumuza, irsimizə olan bağlılığın canlı mənzərəsi kimi ucalır. Məhz bu məkandan respublika miqyaslı muğam müsabiqələri, xalq və aşıq musiqisi gecələri geniş ictimaiyyətə yayılır.

"Azər-İlmə" həm də minilliklərin yadigar qoyduğu xalça sənəti ilə bağlı

Türkiyə Konstitusiya Məhkəməsinin sədri xanım Tülay Tuğcunun V.Muradovla birgə şirkətdə toxunan xalçalara baxışı

Mrs. Tulay Tugucu, Chair of the Constitutional Court of Turkey, and V. Muradov viewing carpets of the company

Председатель Конституционного Суда Турции госпожа Тулай Тугджу вместе с В.Мурадовым рассматривает ковры, производимые в компании

Here children feel as if they were in the fairy world, and they can demonstrate their imaginative talents. The company tries to reveal the creative potential of gifted youths and help them to build their carrier. With this purpose "Azer-Ilme" Ltd. organizes in Baku and other towns of the country special training courses for young people.

On the whole, "Azer-Ilme" Ltd. applies all the efforts for popularizing traditions of Azerbaijan carpet art in the world, preserving it as a part of universal cultural heritage and developing it in the future.

им традициям, культурному наследию и родной земле. Именно здесь проводятся и транслируются республиканские конкурсы мугама, вечера народной и ашугской музыки.

Являясь продолжателем давних традиций коврового мастерства Азербайджана, «Азер-Илмэ» помогает молодежи овладеть секретами ковроделия. В теплой атмосфере, создаваемой в стенах объединения, формируются поколения молодых ковроткачей, которые сохраняют древнее искусство страны.

В «Азер-Илмэ» также с особой любовью и заботой относятся к самым маленьким посетителям - детям. Здесь их регулярно знакомят с традициями и технологией ковроткачества, объясняют значение и форму орнаментов, обучают азам ковроткачества. Здесь

"Azər-İlmə" MMC / "Azer-Ilme" Ltd / ООО «Азерб-Илмэ»

AZƏRBAYCAN XALÇALARI / AZERBAIJAN CARPETS / АЗЕРБАЙДЖАНСКИЕ КОВРЫ

"Azər-İlmə" muğam ifaçılığının professional şəkildə yayımlanması, musiqinin və şeirin incə ifası üçün hər cür imkan yaradır

"Azer-Ilme" builds any conditions for popularizing the professional performance of mugham music

«Азерб-Илмэ» создает все условия для популяризации профессионального мугама, изысканного исполнения музыки и стихов

346

"Azər-İlmə" uşaqların da sevimli məkanıdır

"Azer-Ilme" is a place very popular among children

«Азәр-Илмә» – любимое место детей

Türk liseyinin şagirdləri
Pupils of the Turkish Lyceum
Ученики турецкого лицея

"Azər-İlmə"nin direktoru V.Muradov istedadlı gənclərə dəstəkdir

Mr. Muradov, director of "Azer-Ilme", supports young talents

Директор «Азәр-Илмә» В.Муратов поддерживает юные таланты

varislik ənənələrimizi davam etdirən və müasir gəncləri bu sənətə yiyələnməyə yönəldən körpüdür. Bu ocağın istisində öz həssas dövrünü yaşayan yeni nəsillər formalaşacaqdır.

Şirkətdə azyaşlı ziyarətçilərə, uşaqlara xüsusi münasibət, sevgi vardır. Burada onlara milli dəyərlərimiz, xalçaçılıqda istifadə edilən təbii boyalar, rəng duyumunun özəllikləri, naxışların təsviri və mənası, toxuma üsulları haqqında bilgiler vermək bir ənənəyə çevrilmişdir. Toxuculuqla davamlı maraqlanan, asudə vaxtlarını burada səmərəli keçirməyə can atan gənclər isə artıq çoxdan "Azər-İlmə"-nin dostlarına çevrilmişlər. Onların arasında nəinki azərbaycanlılara, hətta əcnəbi uşaqlara da rast gəlmək mümkündür. Burada uşaqlar özlərini möcüzələr aləmində hiss edir, öz yaradıcılıq qabiliyyətlərini aşkar edirlər. Şirkət istedadlı uşaqların, böyüməkdə olan gənc nəslin yaradıcılıq potensialının inkişaf etdirilməsində, onların gələcəkdə səmərəli fəaliyyət sahələri seçmələrində böyük iş aparır. Bu məqsədlə "Azər-İlmə" Bakı şəhərində və bölgələrdə fəaliyyət göstərən filiallarında xüsusi dərnlər təşkil etmişdir.

"Azər-İlmə" Azərbaycan xalça sənəti ənənələrinin təbliğində, ümumbəşəri dəyər kimi əbədi yaşamasında və daha da inkişaf etdirilməsində öz xidmətlərini əsirgəmir.

Azərbaycan Respublikasının birinci xanımı, YUNESKO-nun və İSESCO-nun Xoşməramlı Səfiri, Milli Məclisin deputatı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyeva kiçik yaşlı toxucu Fatimə ilə birlikdə

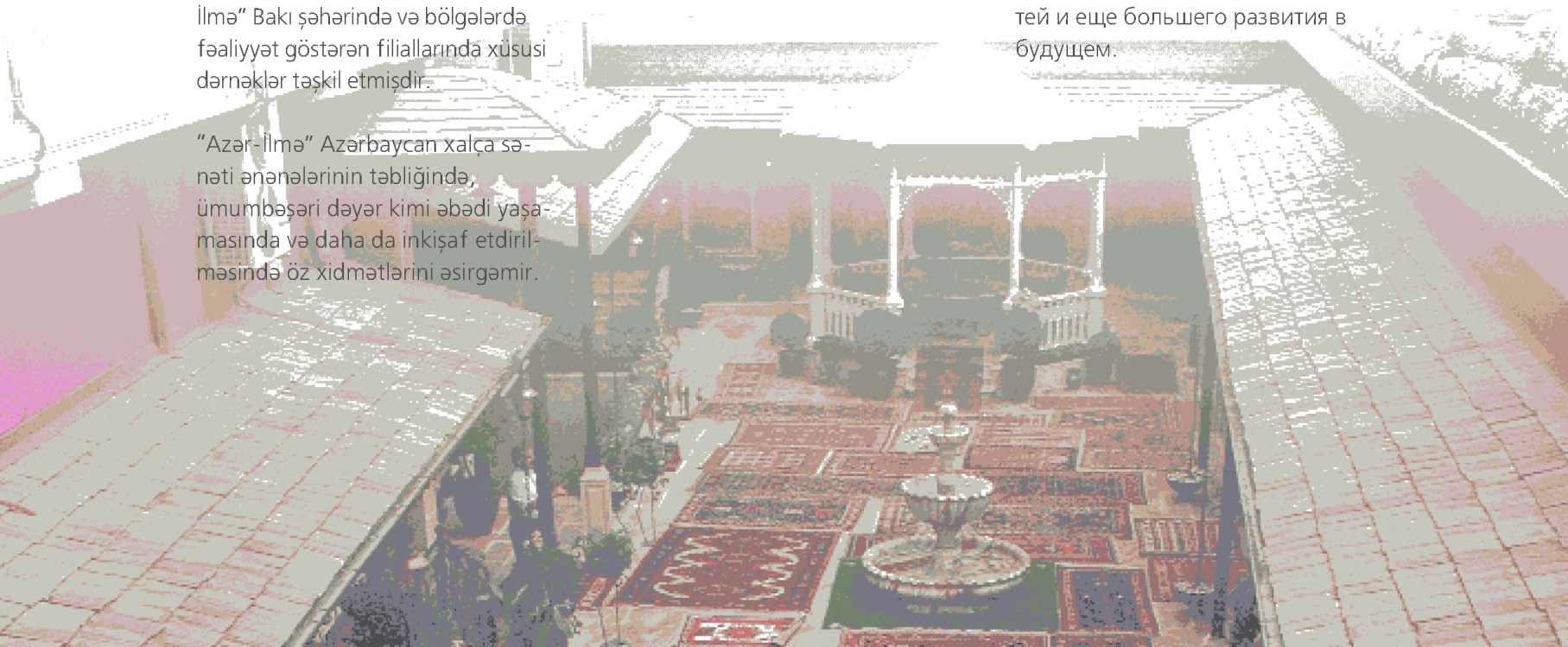
Mrs. Mehriban-khanim Aliyeva, first lady of Azerbaijan, UNESCO and ISESCO Ambassador of Good Will, member of the Azerbaijan Parliament, and president of the Heydar Aliyev Foundation, with young weaver Fatima

Первая леди Азербайджанской Республики, посол Доброй Воли ЮНЕСКО и ИСЕСКО, депутат Национального Парламента, президент Фонда Гейдара Алиева Мехрибан ханум Алиева вместе с юной ткачихой Фатимой

347

дети ощущают себя словно в мире чудес, что помогает им раскрыть свой творческий потенциал. Однако и более старшие поколения молодежи не оставлены без внимания. Молодые люди, интересующиеся ковроткачеством и проводящие здесь все свое свободное время, давно уже стали друзьями «Азер-Илмэ». Среди них можно встретить не только азербайджанцев, но и иностранцев. Объединение «Азер-Илмэ» ведет большую работу по выявлению талантливой молодежи и содействует ей в выборе будущей профессии. С этой целью «Азер-Илмэ» организовывает в Баку и в своих региональных филиалах специальные кружки ткацкого искусства.

В заключении можно еще раз подчеркнуть, что «Азер-Илмэ» прилагает огромные усилия для популяризации традиций азербайджанского коврового искусства в мире, сохранения его как части общечеловеческих ценностей и еще большего развития в будущем.

"Azərbaycanın tarixi xalçaçılıq məntəqələri" xalçası. Azərbaycan. İpək, 245x310 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2007

"Historical Carpet-weaving Centers of Azerbaijan" carpet. Azerbaijan. Silk, 245x310 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2007

Ковер «Исторические ковроткающие пункты Азербайджана». Азербайджан. Шелк, 245x310 см. Производство «Азер-Илмэ». 2007

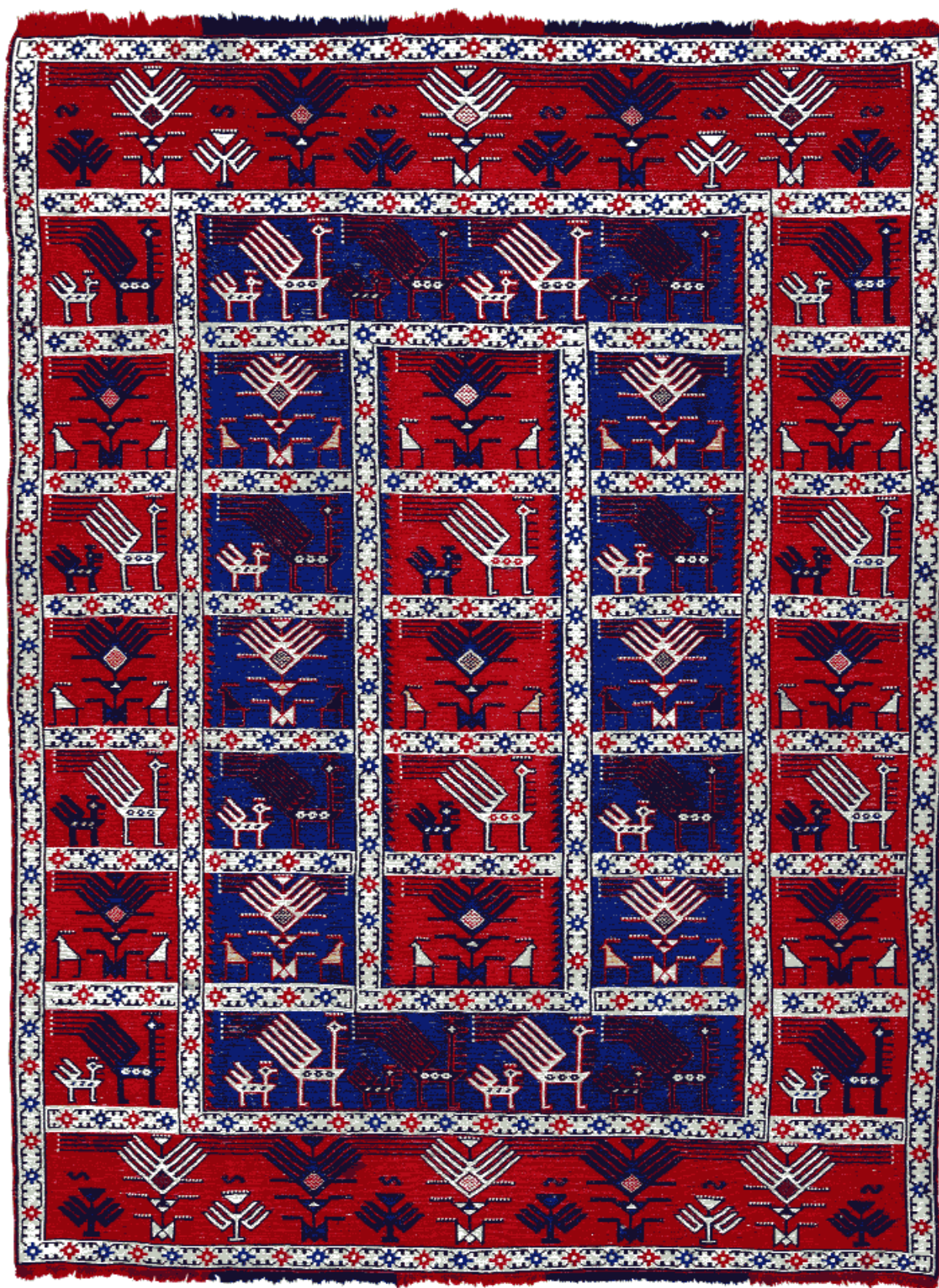

349

"Əjdahalı" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. Yun, 296x208 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2008
"Ajdahali"(Dragon) carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Wool, 296x208 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2008
Ковер «Аждахалы» (Драконовый). Гарабахская школа. Азербайджан. Шерсть, 296х208 см. Производство «Азәр-Илмә». 2008

350

Zili, Bakı məktəbi. Azərbaycan. Yün, 170x130 sm. "Azer-ilmə" istehsalı, 1996

Zili, Baku school. Azerbaijan. Wool, 170x130 cm. Produced by "Azer-ilmə" Company, 1996

Зили. Бакинская школа. Азербайджан. Шерсть, 170х130 см. Производство «Азерб-Илмэ», 1996

351

"Ərciman" xalçası. Şirvan məktəbi. Azərbaycan. Yun, 627x427 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2007
"Arjiman" carpet. Shirvan school. Azerbaijan. Wool, 627x427 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2007
Ковер «Арджиман». Ширванская школа. Азербайджан. Шерсть, 627x427 см. Производство «Азер-Илмэ». 2007

352

"Cimi" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 292x214 sm. "Azər-İlme" istehsalı. 2008

"Jimi" carpet. Guba school. Azerbaijan. Wool, 292x214 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2008

Ковер «Джими», Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 292х214 см. Производство «Азәр-Илмә», 2008

"Sumakh" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 291x206 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 1996
"Sumakh" carpet. Guba school. Azerbaijan. Wool, 291x206 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 1996
Ковер «Сумах». Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 291x206 см. Производство «Азәр-Илмә». 1996

354

"Ərciman" xalçası. Şirvan məktəbi. Azərbaycan. Yun, 305x214 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2005

"Arjiman" carpet. Shirvan school. Azerbaijan. Wool, 305x214 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2005

Ковер «Арджиман». Ширванская школа. Азербайджан. Шерсть, 305x214 см. Производство «Азәр-Илмә». 2005

"Xilə-buta" xalçası. Bakı məktəbi. Azərbaycan. Yun, 286x205 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2007
"Khila-buta" carpet. Baku school. Azerbaijan. Wool, 286x205 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2007
Ковер «Хиля-бута». Бакинская школа. Азербайджан. Шерсть, 286x205 см. Производство «Азер-Илмэ». 2007

356

"Qollu-Çiçi" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 308x210 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 1999

"Gollu-chichi" carpet. Guba school. Azerbaijan. Wool, 308x210 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 1999

Ковер «Голлу-чичи». Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 308x210 см. Производство «Азерб-Илмэ». 1999

357

"Sirt-Çiçi" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 292x203 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 1996
"Sirt-chichi" carpet. Guba school. Azerbaijan. Wool, 292x203 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 1996
Ковер «Сырт-Чичи». Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 292х203 см. Производство «Азерб-Илмэ». 1996

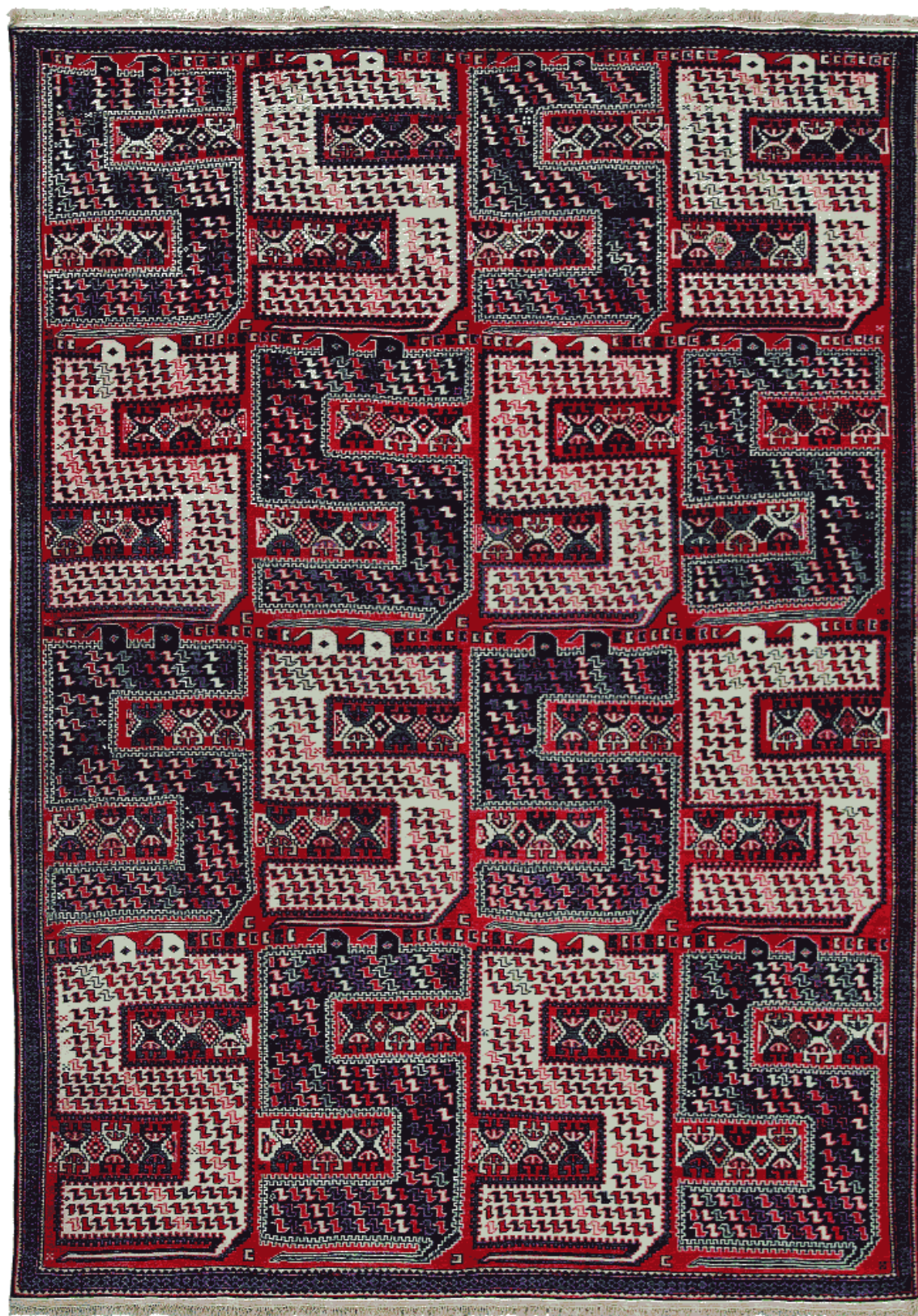
358

"Ugah" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 300x210 sm. "Azer-İlmə" istehsalı. 1998

"Ugah" carpet. Guba school. Azerbaijan. Wool, 300x210 cm. Produced by "Azer-İlmə" Company. 1998

Ковер «Угах». Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 300х210 см. Производство «Азерб-Илмэ». 1998

359

"Vərni" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. Yun, 283x205 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 1997
"Varni" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Wool, 283x205 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 1997
Ковер «Варни». Гарабахская школа. Азербайджан. Шерсть, 283x205 см. Производство «Азерб-Илмэ», 1997

"Azer ilmə" MMC / "Azer ilmə" Ltd / ООО «Азер Илмэ»

360

"Əlikanlı" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 267x204 sm. "Azer-ilmə" istehsalı. 1997

"Alikhanli" carpet. Guba school. Azerbaijan. Wool, 267x204 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 1997

Ковер «Алиханлы». Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 267х204 см. Производство «Азер-Илмэ». 1997

367

"Qabistan" xalçası, Şirvan məktəbi. Azərbaycan. Yun, 278x206 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 2000
"Gabistan" carpet. Shirvan school. Azerbaijan. Wool, 278x206 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2000
Ковер «Габыстан», Ширванская школа. Азербайджан. Шерсть, 278х206 см. Производство «Азерб-Илмэ», 2000

362

Pazinq xalçası. Azərbaycan. Yun, 203x179 sm. "Azer-Ilme" istehsalı. 2007

Pazink carpet. Azerbaijan. Wool, 203x179 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2007

Пазырыкский ковер. Азербайджан. Шерсть, 203x179 см. Производство «Азерб-Илме». 2007

363

"Ərciman" xalçası. Şirvan məktəbi. Azərbaycan. Yun, 242x202 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2003
"Arjiman" carpet. Shirvan school. Azerbaijan. Wool, 242x202 cm. Produced by "Azər-İlmə" Company. 2003
Ковер «Арджиман». Ширванская школа. Азербайджан. Шерсть, 242х202 см. Производство «Азерб-Илмэ». 2003

"Şirvan" xalçası. Şirvan məktəbi. Azərbaycan. Yun, 297x203 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2002

"Shirvan" carpet. Shirvan school. Azerbaijan. Wool, 297x203 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2002

Ковер «Ширван». Ширванская школа. Азербайджан. Шерсть, 297х203 см. Производство «Азер-Илмэ». 2002

365

"Zeyva" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 303x205 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2006
"Zeyva" carpet. Guba school. Azerbaijan. Wool, 303x205 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2006
Ковер «Зейва». Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 303x205 см. Производство «Азерб-Илмэ». 2006

366

"Bakı" xalçası. Bakı məktəbi. Azərbaycan. Yün, 276x209 sm. "Azer-İlme" istehsalı. 2004

"Baku" carpet. Baku school. Azerbaijan. Wool, 276x209 cm. Produced by "Azer-İlme" Company. 2004

Ковер «Бакы». Бакинская школа. Азербайджан. Шерсть, 276x209 см. Производство «Азерб-Илме». 2004

367

"Pirəbədi" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 295x202 sm. "Azər-ilmə" istehsalı. 1999
 "Pirebedil" carpet. Guba school. Azerbaijan. Wool, 295x202 cm. Produced by "Azər-ilmə" Company. 1999
 Ковер «Пиребедиль». Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 295х202 см. Производство «Азәр-Илмә». 1999

368

"Şabalid buta" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. Yün, 210x152 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2002

"Shabalid buta" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Wool, 210x152 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2002

Ковер «Шабалит бута». Гарабахская школа. Азербайджан. Шерсть, 210x152 см. Производство «Азәр-Илмә». 2002

369

"Qədim minarə" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun. 207x133 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 1999
"Gadim Minare" carpet. Guba school. Azerbaijan. Wool, 207x133 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 1999
Ковер «Гадим минаре». Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 207х133 см. Производство «Азер-Илмэ». 1999

370

"Çələbi" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. Yun. 203x136 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 2000

"Chelebi" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Wool, 203x136 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2000

Ковер «Челеби». Гарабахская школа. Азербайджан. Шерсть, 203х136 см. Производство «Азер-Илмэ». 2000

371

Xalça. Şirvan məktəbi. Azərbaycan. Yun, 295x206 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 1997
Carpet. Shirvan school. Azerbaijan. Wool, 295x206 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 1997
Ковер. Ширванская школа. Азербайджан. Шерсть, 295x206 см. Производство «Азер-Илмэ». 1997

372

"Çələbi" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. Yun, 203x174 sm. "Azer-İlme" istehsalı. 2001

"Chelebi" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Wool, 203x174 cm. Produced by "Azer-İlme" Company. 2001

Ковер «Челеби». Гарабахская школа. Азербайджан. Шерсть, 203х174 см. Производство «Азер-Илме». 2001

373

"Şamaxı" xalçası. Şirvan məktəbi. Azərbaycan. Yun, 290x210 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2004
"Shamakhi" carpet. Shirvan school. Azerbaijan. Wool, 290x210 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2004
Ковер «Шамахи». Ширванская школа. Азербайджан. Шерсть, 290х210 см. Производство «Азәр-Илмә». 2004

374

Xalça. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. İpək, 204x154 sm. "Azer-İlmə" istehsalı. 2006

Carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Silk, 204x154 cm. Produced by "Azer-İlmə" Company. 2006

Ковер. Гарабахская школа. Азербайджан. Шелк, 204x154 см. Производство «Азерб-Илмэ». 2006

375

Xalça. Şirvan məktəbi. Azərbaycan. Yun, 211x163 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 2006.
Carpet. Shirvan school. Azerbaijan. Wool, 211x163 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2006
Ковер. Ширванская школа. Азербайджан. Шерсть, 211x163 см. Производство «Азерб-Илмэ». 2006

376

"Demirçilər" xalçası. Qazax məktəbi. Azərbaycan. Yun, 193x187 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 2001

"Demirchiler" carpet. Gazakh school. Azerbaijan. Wool, 193x187 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2001

Ковер «Демирчиляр». Газахская школа. Азербайджан. Шерсть, 193x187 см. Производство «Азерб-Илме». 2001

377

"Bilici" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 201x136 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2004
"Biliji" carpet. Guba school. Azerbaijan. Wool, 201x136 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2004
Ковер «Билиджи». Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 201x136 см. Производство «Азер-Илмэ». 2004

"Qedim Gence" xalçası. Gence mektebi. Azərbaycan. Yun, 203x140 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 2006

"Old Ganja" carpet. Ganja school. Azerbaijan. Wool, 203x140 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2006

Ковер «Гадим Гянджа». Гянджинская школа. Азербайджан. Шерсть, 203х140 см. Производство «Азерб-Илмэ». 2006

379

"Zeyva" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 190x137 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2008
"Zeyva" carpet. Guba school. Azerbaijan. Wool, 190x137 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2008
Ковер «Зейва». Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 190x137 см. Производство «Азәр-Илмә». 2008

"Gəncə" (Namazlıq) xalçası. Gəncə məktəbi. Azərbaycan. Yun, 152x94 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 2000

"Ganja" namazlik (prayer rug). Ganja school. Azerbaijan. Wool, 152x94 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2000

Ковер «Гянджа» (Молитвенный). Гянджинская школа. Азербайджан. Шерсть, 152х94 см. Производство «Азер-Илмэ». 2000

381

"Bahmanli" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. Yun, 168x133 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 2001
"Bahmanli" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Wool, 168x133 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2001
Ковер «Бахманлы». Гарабахская школа. Азербайджан. Шерсть, 168x133 см. Производство «Азерб-Илме». 2001

"Azer İlme" MMC / "Azer İlme" Ltd / ООО «Азерб Илиз»

382

"Mughan" xalçası, Qarabağ məktəbi, Azərbaycan. Yün, 186x130 sm. "Azer-İlme" istehsalı. 2007

"Mughan" carpet. Garabagh school, Azerbaijan. Wool, 186x130 cm. Produced by "Azer-İlme" Company. 2007

Ковер «Муган». Гарабахская школа. Азербайджан. Шерсть, 186х130 см. Производство «Азерб-Илиз», 2007

"Bilici" (Namazlıq) xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 148x98 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2008
"Bilici" namazlık (prayer rug). Guba school. Azerbaijan. Wool, 148x98 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2008
Ковер «Билиджи» (Молитвенный). Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 148х98 см. Производство «Азерб-Илмэ». 2008

384

Xalça. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. Yun, 158x107 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 2007
Carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Wool, 158x107 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2007
Ковер. Гарабахская школа. Азербайджан. Шерсть, 158x107 см. Производство «Азер-Илме». 2007

385

"Şəddə" xalçası. Naxçıvan məktəbi. Azərbaycan.Yun, 179x152 sm."Azər-İlmə" istehsalı. 1997
 "Shadda" carpet. Nakhchivan school. Azerbaijan. Wool, 179x152 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 1997
 Ковер «Шедде». Нахчыванская школа. Азербайджан. Шерсть, 179x152 см. Производство «Азер-Илмэ». 1997

"Şahsevən" xalçası. Muğan. Şirvan məktəbi. Azərbaycan. Yun, 210x131 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2008

"Shahsevan" carpet. Mughan. Shiran school. Azerbaijan. Wool, 210x131 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2008

Ковер «Шахсевен». Мугань. Ширванская школа. Азербайджан. Шерсть, 210x131 см. Производство «Азер-Илмэ». 2008

387

Xalça. Gəncə məktəbi. Azərbaycan. Yun, 158x105 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 2004
Carpet. Ganja school. Azerbaijan. Wool, 158x105 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2004
Ковер. Гянджинская школа. Азербайджан. Шерсть, 158x105 см. Производство «Азер-Илме». 2004

388

"Borçali" (Namazlıq) xalçası. Qazax məktəbi. Azərbaycan. Yün, 150x120 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 1997

"Borchali" namazlik (prayer rug). Gazakh school. Azerbaijan. Wool, 150x120 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 1997

Ковер «Борчаль» (Молитвенный). Газакская школа. Азербайджан. Шерсть, 150x120 см. Производство «Азер-Илме». 1997

389

"Fakhrali" xalçası. Qazax məktəbi. Azərbaycan. Yun, 94x75 sm. "Azer-Ilme" istehsalı. 2005
"Fakhrali" carpet. Gazakh school. Azerbaijan. Wool, 94x75 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2005
Ковер «Фахралы». Газакская школа. Азербайджан. Шерсть, 94x75 см. Производство «Азер-Илме». 2005

390

Xalça. Qazax məktəbi. Azərbaycan. Yun, 191x142 sm. "Azer-Ilme" istehsalı. 2008
Carpet. Gazakh school. Azerbaijan. Wool, 191x142 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2008
Ковер. Газакская школа. Азербайджан. Шерсть, 191x142 см. Производство «Азерб-Илме». 2008

391

"Sirt-Çiçi" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 198x147 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 1999
"Sirt-chichi" carpet. Guba school. Azerbaijan. Wool, 198x147 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 1999
Ковер «Сырт-Чичи». Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 198x147 см. Производство «Азәр- Илмә». 1999

392

"Şəddə" xalçası. Naxçıvan məktəbi. Azərbaycan. Yun, 290x203 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2005
"Shadda" carpet. Nakhchivan school. Azerbaijan. Wool, 290x203 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2005
Ковер «Шедде». Нахчыванская школа. Азербайджан. Шерсть, 290х203 см. Производство «Азерб-Илмэ». 2005

393

Xalça. Şirvan məktəbi. Azərbaycan. Yun, 210x155 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2004
Carpet. Shirvan school. Azerbaijan. Wool, 210x155 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2004
Ковер. Ширванская школа. Азербайджан. Шерсть, 210x155 см. Производство «Азәр- Илмә». 2004

394

"Sumax" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. İpək, 280x187 sm. "Azər-ilmə" istehsalı. 1999

"Sumakh" carpet. Guba school. Azerbaijan. Silk, 280x187 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 1999

Ковер «Сумах». Губинская школа. Азербайджан. Шелк, 280x187 см. Производство «Азерб-Илмэ». 1999

395

Xalça. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. İpək, 125x127 sm. "Azər-ilmə" istehsalı. 2007
Carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Silk, 125x127 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2007
Ковер. Гарабахская школа. Азербайджан. Шелк, 125x127 см. Производство «Азер-Илмэ». 2007

396

"Şıxdı" xalçası. Qazax məktəbi. Azərbaycan. İpek, 310x255 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 2006

"Shikhli" carpet. Gazakh school. Azerbaijan. Silk, 310x255 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2006

Ковер «Шихлы». Газакская школа. Азербайджан. Шелк, 310x255 см. Производство «Азерб-Илме». 2006

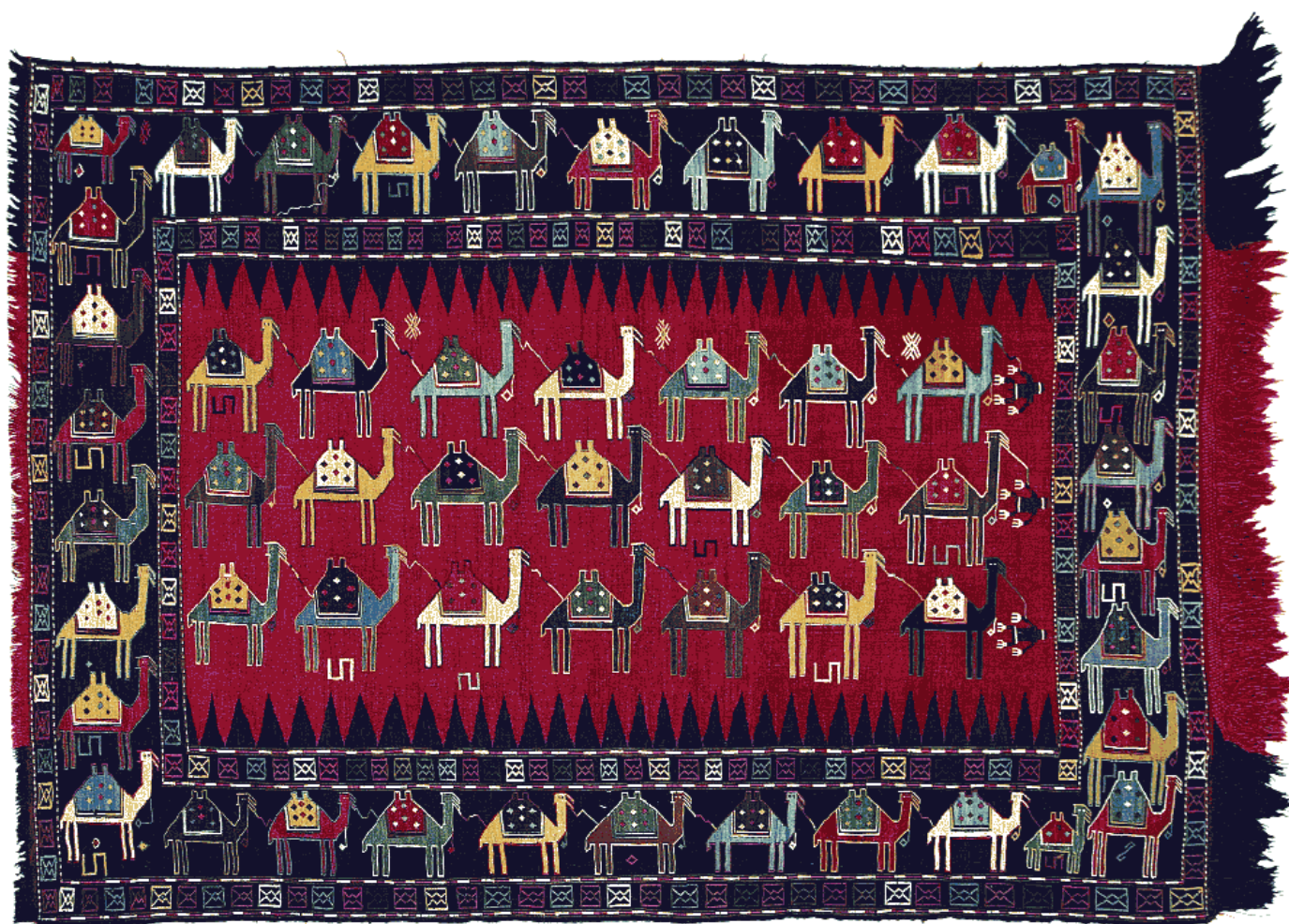

397

"Sumax". Quba məktəbi. Azərbaycan. Yün, 332x236 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2000
"Sumakh". Guba school. Azerbaijan. Wool, 332x236 cm. Produced by "Azər-İlmə" Company. 2000
«Сумах». Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 332x236 см. Производство «Азәр-Илмә». 2000

398

"Şəddə". Naxçıvan məktəbi. Azərbaycan. Yun, 213x158 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 2003

"Shadda". Nakhchivan school. Azerbaijan. Wool, 213x158 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2003

«Шедде». Нахчыванская школа. Азербайджан. Шерсть, 213х158 см. Производство «Азер-Илмэ». 2003

"Pirəbədil" (Namazlıq) xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 144x105 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2005
"Pirəbedil" namazlıq (prayer rug). Guba school. Azerbaijan. Wool, 144x105 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2005
Ковер «Пиребедиль» (Молитвенный). Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 144x105 см. Производство «Азәр-Илмә». 2005

400

"Ugah" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 198x147 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2000

"Ugah" carpet. Guba school. Azerbaijan. Wool, 198x147 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2000

Ковер «Угах». Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 198x147 см. Производство «Азер-Илмэ». 2000

401

"Xanlıq" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. Yun, 291x205 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 1998
"Khanlig" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Wool, 291x205 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 1998
Ковер «Ханлыг». Гарабахская школа. Азербайджан. Шерсть, 291x205 см. Производство «Азәр-Илмә». 1998

402

"Malibəyli" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. İpək, 220x164 sm. "Azer-İlme" istehsalı, 2006

"Malibeyli" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Silk, 220x164 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company, 2006

Ковер «Малыбейли». Гарабахская школа. Азербайджан. Шелк, 220х164 см. Производство «Азер-Илмэ», 2006

403

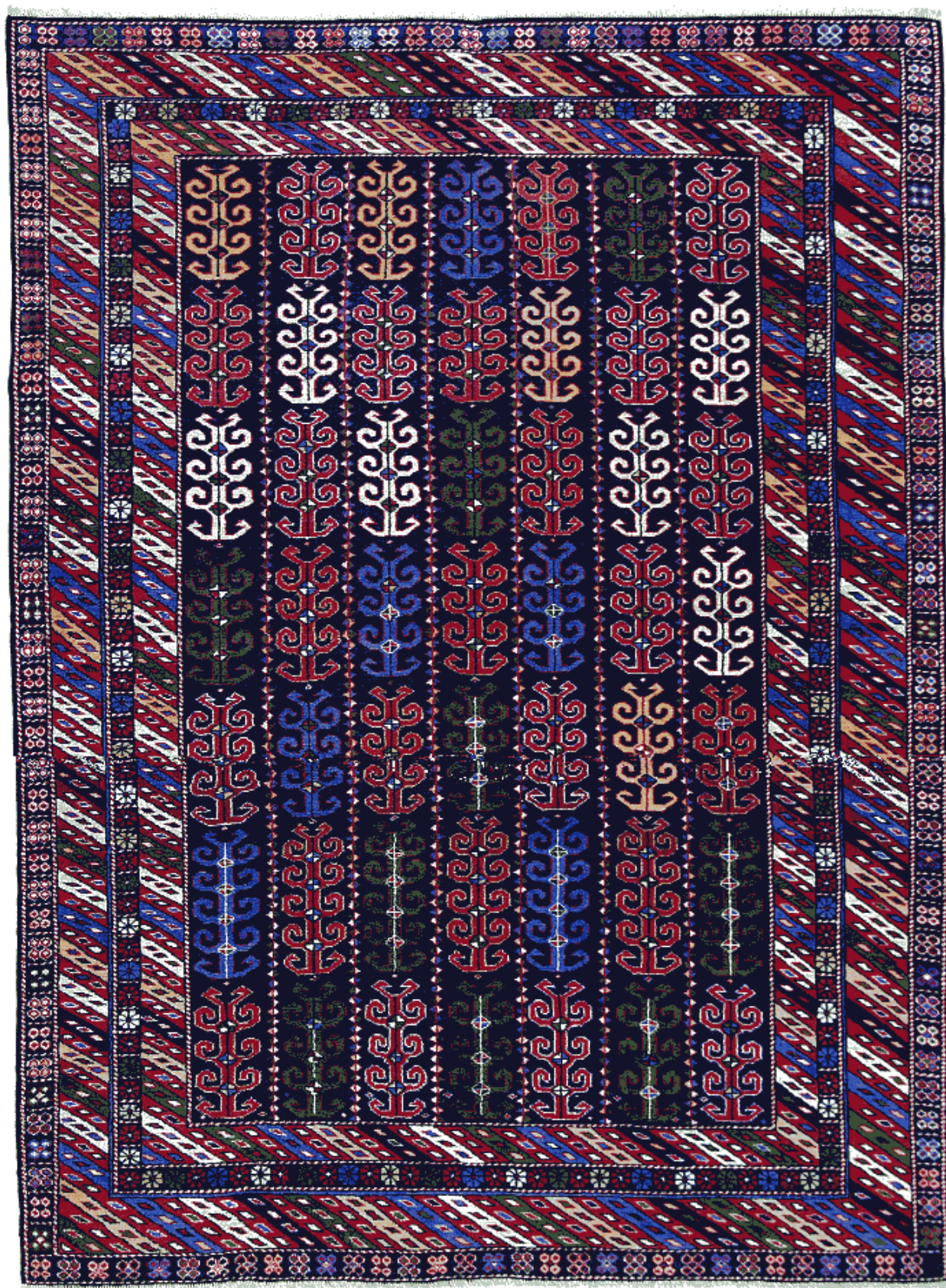
"Səlməsöyüd" (Namazlıq) xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 153x101 sm. "Azər-ilmə" istehsalı. 2001
"Salmasoyud" namazlik (prayer rug). Guba school. Azerbaijan. Wool, 153x101 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2001
Ковер «Салмасёюд» (Молитвенный). Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 153x101 см. Производство «Азер-Илмэ». 2001

"Cimi" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 209x87 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 1998

"Jimi" carpet. Guba school. Azerbaijan. Wool, 209x87 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 1998

Ковер «Джими». Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 209х87 см. Производство «Азер-Илмэ». 1998

405

Xalça. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 217x163 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 2005
Carpet. Guba school. Azerbaijan. Wool, 217x163 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2005
Ковер. Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 217x163 см. Производство «Азерб-Илмэ». 2005

"Azər-ilmə" MMC / "Azer-Ilme" Ltd / ООО «Азерб-Илмэ»

406

h. Yun, 204x133 sm. "Azər-ilmə" istehsalı. 2003
ool, 204x133 sm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2003
рбайджан. Шерсть, 204x133см. Производство «Азерб-Илмэ». 2003

"Mollakamallı" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan
"Mollakamallı" carpet. Guba school. Azerbaijan. W
Ковер «Моллакамаллы». Губинская школа. Азе

407

"Qaraqashlı" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 160x115 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 1998
 "Garaghashli" carpet. Guba school. Azerbaijan. Wool, 160x115 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 1998
 Ковер «Гарагашлы». Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 160х115 см. Производство «Азер-Илмэ». 1998

408

"Borçali" xalçası. Qazax məktəbi. Azərbaycan. Yün, 229x167 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 2007

"Borchali" carpet. Qazakh school. Azerbaijan. Wool, 229x167 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2007

Ковер «Борчаль». Газахская школа. Азербайджан. Шерсть, 229х167 см. Производство «Азер-Илме». 2007

409

"Qabistan" (Namazlıq) xalçası. Şirvan məktəbi. Azərbaycan. Yun, 213x146 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2007
"Gabistan" namazlik (prayer rug). Shirvan school. Azerbaijan. Wool, 213x146 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2007
Ковер «Габыстан». Ширванская школа. Азербайджан. Шерсть, 213x146 см. Производство «Азерб-Илмэ». 2007

"Salyan" xalçası. Şirvan məktəbi. Azərbaycan. Yun, 262x125 sm. . "Azər-İlmə" istehsalı. 2008

"Salyan" carpet. Shirvan school. Azerbaijan. Wool, 262x125 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2008

Ковер «Сальян». Ширванская школа. Азербайджан. Шерсть, 262x125 см. Производство «Азер-Илмэ». 2008

411

"Sor-sor" xalçası. Şirvan məktəbi. Azərbaycan. Yun, 173x125 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2005
"Sor-sor" carpet. Shirvan school. Azerbaijan. Wool, 173x125 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2005
Ковер «Сор-сор». Ширванская школа. Азербайджан. Шерсть, 173х125 см. Производство «Азерб-Илмэ». 2005

412

Xalça. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yün, 212x95 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2003
Carpet. Guba school. Azerbaijan. Wool, 212x95 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2003
Ковер. Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 212х95 см. Производство «Азер-Илмэ». 2003

413

"Xila-əfşan" xalçası. Bakı məktəbi. Azərbaycan. İpək, 304x241 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2007
"Khila-afshan" carpet. Baku school. Azerbaijan. Silk, 304x241 cm. Produced by "Azər-İlmə" Company. 2007
Ковер «Хила-афшан». Бакинская школа. Азербайджан. Шелк, 304х241 см. Производство «Азәр-Илмә». 2007

414

"Məreze" xalçası. Şirvan məktəbi. Azərbaycan. Yun, 119x120 sm. "Azer-İlme" istehsalı. 2003

"Maraza" carpet. Shirvan school. Azerbaijan. Wool, 119x120 cm. Produced by "Azer-İlme" Company. 2003

Ковер «Мараза». Ширванская школа. Азербайджан. Шерсть, 119x120 см. Производство «Азер-Илме». 2003

415

"Suraxanı" xalçası. Bakı məktəbi. Azərbaycan. Yun, 292x200 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2008
"Surakhani" carpet. Baku school. Azerbaijan. Wool, 292x200 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2008
Ковер «Сураханы». Бакинская школа. Азербайджан. Шерсть, 292х200 см. Производство «Азер-Илмэ». 2008

416

"Borçali" xalçası. Qazax məktəbi. Azərbaycan. Yun, 233x177 sm. "Azer-İlme" istehsalı. 2006

"Borchali" carpet. Gazakh school. Azerbaijan. Wool, 233x177 cm. Produced by "Azer-İlme" Company. 2006

Ковер «Борчали». Газакская школа. Азербайджан. Шерсть, 233x177 см. Производство «Азер-Илмэ», 2006

417

"Qollu-Çiçi" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. İpək, 237x158 sm. "Azər-ilmə" istehsalı. 2007
"Gollu-chichi" carpet. Guba school. Azerbaijan. Silk, 237x158 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2007
Ковер «Голлу-Чичи». Губинская школа. Азербайджан. Шелк, 237х158 см. Производство «Азер-Илмэ». 2007

418

"Bağçadagüller" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. Yun, 264x102 sm. "Azer-İlmə" istehsalı. 2008

"Bagchadaguller" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Wool, 264x102 cm. Produced by "Azer-İlmə" Company. 2008

Ковер «Багчадагюллер». Гарабахская школа. Азербайджан. Шерсть, 264x102 см. Производство «Азерб-Илмэ». 2008

419

Xaqə. Şirvan məktəbi. Azərbaycan. Yun, 156x110 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2005
Carpet. Shirvan school. Azerbaijan. Wool, 156x110 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2005
Ковер. Ширванская школа. Азербайджан. Шерсть, 156x110 см. Производство «Азер-Илмэ». 2005

420

Xalça. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. Yun, 323x238 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 2008
Carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Wool, 323x238 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2008
Ковер. Гарабахская школа. Азербайджан. Шерсть, 323x238 см. Производство «Азер-Илмэ». 2008

421

"Namazlıq" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. Yun, 155x101 sm. "Azer-İlmə" istehsalı. 1997
 "Namazlik" (prayer rug). Garabagh school. Azerbaijan. Wool, 155x101 cm. Produced by "Azer-İlme" Company. 1997
 Ковер «Молитвенный». Гарабахская школа. Азербайджан. Шерсть, 155x101 см. Производство «Азерб-Илмэ». 1997

422

"Talış" xalçası. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. Yun, 264x102 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2005

"Talış" carpet. Garabagh school. Azerbaijan. Wool, 264x102 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2005

Ковер «Талыш». Гарабахская школа. Азербайджан. Шерсть, 264x102 см. Производство «Азер-Илмэ». 2005

423

"Qonaqkend" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. Yun, 195x155 sm. "Azər-ilmə" istehsalı. 2002
"Gonagkend" carpet. Guba school. Azerbaijan. Wool, 195x155 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2002
Ковер «Гонагкэнд». Губинская школа. Азербайджан. Шерсть, 195x155 см. Производство «Азерб-Илмэ». 2002

424

"Bulud" xalçası. Şuşa. Qarabağ məktəbi. Azərbaycan. Yun, 240x90 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2008

"Bulud" carpet. Shusha. Garabagh school. Azerbaijan. Wool, 240x90 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2008

Ковер «Булуд». Шуша. Гарабахская школа. Азербайджан. Шерсть, 240х90 см. Производство «Азер-Илмэ». 2008

425

"Zaqatala" xalçası. Şirvan məktəbi. Azərbaycan. Yun, 198x184 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 2006
"Zakatala" carpet. Shirvan school. Azerbaijan. Wool, 198x184 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2006
Ковер «Закатала». Ширванская школа. Азербайджан. Шерсть, 198x184 см. Производство «Азер-Илмэ». 2006

"Azər İlme" MMC / "Azer İlme" Ltd / ООО «Азәр Илмә»

426

"Cimi" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. İpək, 285x199 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2007

"Jimi" carpet. Guba school. Azerbaijan. Silk, 285x199 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2007

Ковер «Джими». Губинская школа. Азербайджан. Шелк, 285x199 см. Производство «Азәр-Илмә». 2007

427

"Sumax" xalçası. Quba məktəbi. Azərbaycan. İpək, 427x313 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 2006
"Sumakh" carpet. Guba school. Azerbaijan. Silk, 427x313 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2006
Ковер «Сумах». Губинская школа. Азербайджан. Шелк, 427х313 см. Производство «Азәр-Илмә». 2006

428

"Borçali" xalçası. Qazax məktəbi. Azərbaycan. İpək, 308x254 sm. "Azer-ilme" istehsalı. 2006

"Borchali" carpet. Gazakh school. Azerbaijan. Silk, 308x254 cm. Produced by "Azer-ilme" Company. 2006

Ковер «Борчаль». Газакская школа. Азербайджан. Шелк, 308x254 см. Производство «Азер-Илме». 2006

"Sor-sor" xalçası. Şirvan məktəbi. Azərbaycan. İpək, 290x202 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2005
"Sor-sor" carpet. Shirvan school. Azerbaijan. Silk, 290x202 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2005
Ковер «Сор-Сор». Ширванская школа. Азербайджан. Шелк, 290x202 см. Производство «Азерб-Илмэ». 2005

"Azər İlme" MMC / "Azer Ilme" Ltd / ООО «Азерб Илмэ»

430

"Bico" xalçası. Şirvan məktəbi. Azərbaycan. İpək, 182x125 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2007

"Bijo" carpet. Shirvan school. Azerbaijan. Silk, 182x125 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2007

Ковер «Биджо». Ширванская школа. Азербайджан. Шелк, 182x125 см. Производство «Азерб-Илмэ», 2007

437

"Çiraxlı" (Namazlıq) xalçası. Gəncə məktəbi. Azərbaycan. Yun, 152x99 sm. "Azər-ilmə" istehsalı. 2007
"Chirakhli" namazlik (prayer rug). Ganja school. Azerbaijan. Wool, 152x99 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2007
Ковер «Чирахлы» (Молитвенный). Гянджинская школа. Азербайджан. Шерсть, 152x99 см. Производство «Азер-Илмэ». 2007

432

"Qobustan" xalçası. Azərbaycan. İpək, 70x100 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2008

"Gobustan" carpet. Azerbaijan. Silk, 70x100 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2008

Ковер «Гобыстан». Азербайджан. Шелк, 70x100 см. Производство «Азер-Илмэ». 2008

433

"Qaymaxlı" xalçası. Qazax məktəbi. Azərbaycan. İpək, 273x189 sm. "Azər-İlmə" istehsalı. 2006
"Gaymaxlı" carpet. Gazakh school. Azerbaijan. Silk, 273x189 cm. Produced by "Azer-Ilme" Company. 2006
Ковер «Гаймахлы». Газакская школа. Азербайджан. Шелк, 273x189 см. Производство «Азерб-Илмэ». 2006

Miındəricat

Contents / Содержание

<i>Milli sənətə dövlət qayğısı</i>	<i>8</i>
The government's concern for the national art / Государственная забота о национальном искусстве	
<i>Azərbaycan Xalçasının Tarixi.....</i>	<i>13</i>
The History of Azerbaijan Carpet / История Азербайджанского Ковра	
<i>Quba xalça məktəbi</i>	<i>45</i>
Guba carpet school / Губинская ковровая школа	
<i>Şirvan xalça məktəbi</i>	<i>105</i>
Şirvan carpet school / Ширванская ковровая школа	
<i>Bakı xalça məktəbi</i>	<i>157</i>
Baku carpet school / Бакинская ковровая школа	
<i>Gəncə xalça məktəbi</i>	<i>183</i>
Ganja carpet school / Гянджинская ковровая школа	
<i>Qazax xalça məktəbi</i>	<i>205</i>
Gazakh carpet school / Казахская ковровая школа	
<i>Qarabağ xalça məktəbi</i>	<i>233</i>
Garabagh carpet school / Гарабахская ковровая школа	
<i>Naxçıvan xalça məktəbi</i>	<i>267</i>
Nakhchivan carpet school / Нахчыванская ковровая школа	
<i>Təbriz xalça məktəbi</i>	<i>289</i>
Tabriz carpet school / Тебризская ковровая школа	
<i>“Azər-İlmə” MMC</i>	<i>309</i>
“Azer-Ilme”Ltd / ООО «Азер-Илмэ»	

"Azər-İlmə"
Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti
"Səhrli-İlmələr" Azərbaycan
Xalçaları Qalereyası

Azərbaycan, Bakı şəhəri AZ1110,
Şəmsi Rəhimov küçəsi, 2
Telefon: + 994 12 465 90 36
Faks: + 994 12 465 90 37
Mobil: + 994 50 205 60 02
E-mail: azerilme@azdata.net
azerilme@azeronline.com
www.azerilme.az

"Azer-Ilme" Ltd.
"Magical Knots"
Gallery of Azerbaijan Carpets

2, Shamsi Rahimov str.,
Baku AZ1110, Azerbaijan
Phones: +994 12 465 90 36
Fax: +994 12 465 90 37
Mobile: +994 50 205 60 02
E-mail: azerilme@azdata.net
azerilme@azeronline.com
www.azerilme.az

Общество с Ограниченной
Ответственностью "Азер-Илмэ"
Галерея Азербайджанского Ковра
"Волшебные узелки"

Азербайджан, Баку AZ1110,
улица Шамси Рагимова, 2
Телефон: +994 12 465 90 36
Факс: +994 12 465 90 37
Моб.: +994 50 205 60 02
E-mail: azerilme@azdata.net
azerilme@azeronline.com
www.azerilme.az

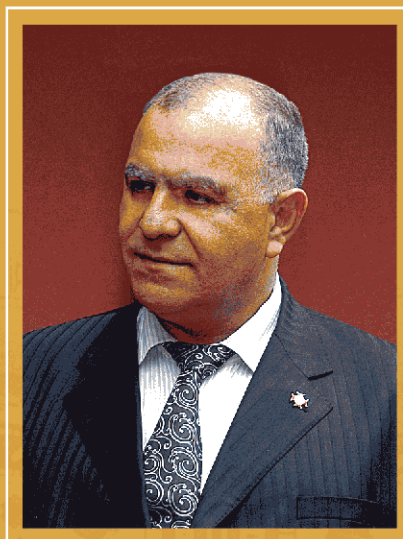
Şərti işarələr

Tarixi xalçalıq zonaları

I	Bakı
II	Quba
III	Şirvan
IV	Gəncə
V	Qazax
VI	Qarabağ
VII	Naxçıvan
VIII	Təbriz

IQ məntəqələri

Vidadi Muradov

Vidadi Aydın oğlu Muradov 1956-cı il mart ayının 5-də Azərbaycan Respublikasının Bərdə şəhərində anadan olmuşdur. 1980-ci ildə Moskva Kooperativ İnstitutunun iqtisadçı fakültəsini bitirmişdir. Uzun müddət iqtisadiyyat, biznes sahələrində çalışmışdır. O əsl fəaliyyəti ilə yanaşı mədəniyyətimizin qədim qaynaqlarından olan xalça sənətinə maraq göstərmiş, bu irsin özəlliklərinə yiyələnmişdir. Şəxsi müşahidələri əsasında topladığı təcrübəni və təşkilatçılıq bacarığını birləşdirərək 1996-cı ildə "Azər-İlmə" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətini yaratmışdır. Müəssisə xalça sənətini yaşadan, Azərbaycanın maddi və mənəvi dəyərlərini dünyada təbliğ edən, hazırda ən öndə gedən yerlərdən birini tutur. Bu sahədə qazanılmış uğurlar qəlbən vətəninə, elinə bağlı olan, onun təəssübünü çəkən V. Muradovun adı ilə bağlıdır.

Vidadi Aydın oğlu Muradov was born on 5th March, 1956, in the town of Barda, Azerbaijan. He graduated the faculty of economics at the Moscow Cooperative Institute in 1980. Afterwards, he worked in the field of economy and business for a long period. Besides his main activity, he showed interest in Azerbaijan carpet art which is one of the bases of the country's ancient culture. Learning the cultural heritage, he set his mind on contributing to the further development of traditional carpet-weaving of Azerbaijan. Bringing together his long experience in carpet art and his manager abilities, he established "Azer-Ilme" Ltd. in 1996. The company popularizes both carpet art and culture of Azerbaijan all over the world, and is one of leaders in the field now. The company's achievements are all indebted to Mr. Muradov who has devoted himself to his native land and people.

Видади Айдын оглы Мурадов родился 5 марта 1956 года в городе Барда Азербайджанской Республики. В 1980 году он окончил экономический факультет Московского кооперативного института, после чего долгое время работал в сфере экономики и бизнеса. Наряду со своей основной деятельностью, он проявил интерес к одному из древнейших видов искусств Азербайджана – ковроделию, овладев навыками коврового мастерства. Объединив свой многолетний опыт, накопленный на основе личных наблюдений, и организаторские способности, Видади Мурадов создал в 1996 году Общество с Ограниченной Ответственностью «Азер-Илмэ». Продолжая национальные традиции коврового ремесла, предприятие пропагандирует во всем мире духовные и материальные ценности Азербайджана, и в настоящее время занимает одно из лидирующих мест. Достигнутые в этой области успехи всецело связаны с именем Видади Мурадова – патриота своего народа и своей страны.

